

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE PROFESYONEL FUTBOL LİGLERİNDE FUTBOL
OYNAYAN YABANCI FUTBOLCU SAYISININ SPOR
KAMUOYU GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Arif YÜCE

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Velittin BALCI

2013 - ANKARA

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE PROFESYONEL FUTBOL LİGLERİNDE FUTBOL
OYNAYAN YABANCI FUTBOLCU SAYISININ SPOR
KAMUOYU GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Arif YÜCE

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Velittin BALCI**

2013 - ANKARA

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Spor Yönetimi Bilimleri Tezli Yüksek Lisans Programı
çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından yüksek lisans tezi
olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 09/07/2013

Prof. Dr. Mitat Koz

Ankara Üniversitesi

Jüri Başkanı

Doç. Dr. Mehmet GÜÇLÜ

Gazi Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Velittin BALCI

Ankara Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Sürhat MÜNİROĞLU

Ankara Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Hakan SUNAY

Ankara Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Kabul ve Onay	ii
İçindekiler	iii
Önsöz	vii
Simgeler ve Kısaltmalar	viii
Şekiller	ix
Çizelgeler	x
1.GİRİŞ	1
1.1. Futbol Tanımı ve Değişkenleri	1
1.2. Futbolun Doğuşu ve Tarihsel Gelişimi	2
1.2.1. Futbolun Dünya'daki Gelişimi	2
1.2.1.1. Antik Çağda Futbol	2
1.2.1.2. Modern Futbolun Doğuşu ve Gelişimi	4
1.2.1.2.1.International Federation of Association Football(FIFA)'nın Kurulması	8
1.2.1.2.1.1. İlk Dünya Kupası	9
1.2.1.2.2.Union des Associations Européennes de Football (UEFA)'nın Kurulması	10
1.3. Futbolun Türkiye'deki Tarihi ve Gelişimi	10
1.3.1. Türkiye'de Futbolun Dönemlere Göre Gelişimi	10
1.3.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem (TİCİ Öncesi)	10

1.3.1.2. Cumhuriyet Dönemi ve Sonrasında Futbol	14
1.3.1.3. Türkiye Futbol Federasyonu'nun Kurulması	14
1.3.1.4. Türkiye'de Futbolun Profesyonelleşme Süreci ve Türkiye'nin UEFA'ya Kabulü	15
1.3.1.4.5. Türkiye Futbol Federasyonunun Özerkleşmesi	17
1.4. Dünyada Futbolun Profesyonelleşmesi (Kabulü)	17
1.5. Futbolun ve Futbolcu Transferlerinin Değişim Süreçleri	19
1.5.1. Futbolcu Transferlerinde Devrim Bosman Davası ve Sonrası	22
1.5.1.1. Bosman Kararlarının Ardından Avrupa ve Türkiye	24
1.5.1.1.1. Balog Davası	25
1.6. Türkiye'de Bosman Kuralları ve FIFA Transfer Sisteminin Uygulanması	30
1.7. Avrupa'da ve Türkiye'de Yabancı Futbolcu Transferlerine İlişkin Statüler İstatistikler ve Karşılaştırmalar	33
1.7.1. Avrupa'da Yabancı Transferlerine İlişkin Statü ve İstatistikler	33
1.7.1.1. İngiltere'de Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri	35
1.7.1.2. Almanya'da Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri	36
1.7.1.3. İspanya'da Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri	37
1.7.1.4. Fransa'da Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri	38
1.7.1.5. İtalya'da Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri	38
1.7.1.6. Türkiye'de Geçmişten Günümüze Yabancı Futbolcu Transferlerinde Uygulanan Sınırlandırmalar ve Yabancı Futbolcu Sayıları	39

1.7.1.6.1. Türkiye P.T.T 1.Lig Statüsü ve Yabancı Sayıları	42
1.8. Yabancı Futbolcular ve Altyapı İlişkisi	44
1.9. Yabancı Futbolcular ve Başarı İlişkisi	45
1.10. Türkiye Liglerine Transfer Olan Yabancı Futbolculara Genel Bakış	45
1.11. Türk Milli Takımı ve Kulüplerinin 1993-2013 Yılları Arasında Uluslararası Düzeyde Başarıları ve Değerlendirilmesi	47
2. GEREÇ VE YÖNTEM	50
2.1. Araştırmanın Modeli	50
2.2. Evren ve Örneklem	50
2.3. Veri Toplama Aracı	51
2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	54
3. BULGULAR	56
3.1. Katılımcıların Demografik Dağılımı	56
3.2. Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Ligleri ve Bu Liglerde Forma Giyen Futbolculara İlişkin Bilgi Düzeyleri İle Futbol İlgi Düzeylerinin Dağılımları	58
3.3. Katılımcıların Türkiye Liglerinde Profesyonel Olarak Futbol Oynayan Futbolcuların Türk Futbol Başarısına Etkilerine İlişkin Sorulara Verdikleri Yanıtların Sayı ve Yüzdesel Dağılımları	59
3.4. Katılımcıların Türkiye Liglerinde Profesyonel Olarak Futbol Oynayan Futbolcuların Türk Futbol Başarısına Etkilerine İlişkin Sorulara Verdikleri Yanıtların Değişkenlere Göre Mann Whitney-U ve Kruskal-Wallis Testi Analizleri	69
4. TARTIŞMA	122
5.SONUÇ VE ÖNERİLER	138

ÖZET	143
SUMMARY	144
KAYNAKLAR	145
EKLER	
Ek – 1	154
Ek – 2	155
ÖZGEÇMİŞ	166

ÖNSÖZ

Futbol için; milyonları peşinde sürükleyen, dünyada başka hiçbir olgunun gerçekleştiremediği durumları gerçekleştiren, sosyal, ekonomik ve politik boyutu yadsınamaz, pratikte bir oyun olarak ifade edilen fakat teoride çok daha fazlasını barındıran çok yönlü spor etkinliğidir diyebiliriz.

Futbol günümüzde gelmiş olduğu nokta ile tüm Dünya’da olduğu gibi ülkemizde de sürekli göz önünde olmuş, devamlı konuşulan, tartışılan, her yönü ile üzerinde fikirler yürütülen bir hal almıştır.

Kazanılan başarıların da, başarısızlığın da günlerce yorumlandığı ve tartışıldığı ülkemizde, kulüplerimiz ve milli takımımızdan başarı beklentisi de her zaman üst düzeyde olmuştur. Sözü edilen beklentiler, kulüplerimizin ve milli takımlarımızın performansları ile karşılaştırıldığında maalesef istenilen düzeye ulaşamadığı görülmektedir. Bu durumda gerek kulüpler, gerekse milli takımlar düzeyinde başarıya etki eden faktörler tartışılırken ülkedeki yabancı futbolcuların sayısının etkileri de araştırılmaya değer bir durumdur.

Bu doğrultuda, bu çalışma ile Türkiye profesyonel futbol liglerinde oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının, Türk futbolunun başarısına olumlu veya olumsuz etkilerinin, spor kamuoyunu oluşturan bireylerin görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmaya beni yönlendiren, çalışmamın ilk aşamasından, son aşamasına kadar yardım ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Velittin BALCI’ya, değerli desteklerinden dolayı Sayın Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖZBEK’e, verilerin toplanmasında, çalışmama ilgi göstererek görüşlerini paylaşan katılımcıların tümüne ve her zaman yanımda olan, çalışmam boyunca bana özveri ve sabır gösteren aileme içten teşekkürlerimi sunarım.

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
BTGM	: Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü
FA	: Football Association (İngiltere Futbol Birliği/Federasyonu)
FIFA	: International Federation of Association Football (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği)
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TİCİ	: Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UEFA	: Union des Associations Européennes de Football (Avrupa Futbol Federasyonları Birliği)

ŞEKİLLER

Şekil 1. İngiltere’de Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri	36
Şekil 2. Almanya’da Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri	37
Şekil.3. İspanya’da Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Yüzdeleri	37
Şekil.4. Fransa’da Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Yüzdeleri	38
Şekil.5. İtalya’da Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Yüzdeleri	39
Şekil 6.1. Türkiye Süper Ligindeki Yabancı Futbolcuların 1993-2003 Yılları Arasında Süper Ligdeki Toplam Futbolcu Sayısına Yüzdeleri	42
Şekil 6.2. Türkiye Süper Ligindeki Yabancı Futbolcuların 2003-2013 Yılları Arasında Süper Ligdeki Toplam Futbolcu Sayısına Yüzdeleri	42

ÇİZELGELER

Çizelge 1. UEFA Ülke Puanları Katsayısı Sıralaması	34
Çizelge 2. Avrupa’da Marka Değeri En Yüksek 5 Lig	34
Çizelge 3. Türkiye Süper Ligin Yıllara Göre Yabancı Sayıları ve Yüzdeleri	41
Çizelge 4. Avrupa’nın 5 Büyük Ligi ile Türkiye Spor Toto Süper Lig 2012-2013 Sezonu Yabancı Sayı ve Oranlarının Karşılaştırılması	43
Çizelge 5. Farklı Büyüklükteki Evrenler İçin Kuramsal Örneklem Büyüklükleri ve % 95 Kesinlik Düzeyi	51
Çizelge 6. Veri Toplama Aracının Faktör Analizi ve Madde Analizi Değerleri	53
Çizelge 7. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı	56
Çizelge 8. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı	56
Çizelge 9. Katılımcıların Eğitim Değişkenine Göre Dağılımı	57
Çizelge 10. Katılımcıların Meslek Değişkenine Göre Dağılımları	57
Çizelge 11. Katılımcıların Türkiye’deki Profesyonel Futbol Liglerine İlişkin Bilgi Düzeylerinin Dağılımı	58
Çizelge 12. Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Forma Giyen Futbolculara İlişkin Bilgi Düzeylerinin Dağılımı	58
Çizelge 13. Katılımcıların Futbol İlgi Düzeylerine Göre Dağılımları	59
Çizelge 14. Altyapılardan Yetişen Futbolcuların Gelişmesini Engeller İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	60
Çizelge 15. Oyun Kalitesini Düşürür İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	60
Çizelge 16. Liglerin Kalitesini Düşürür İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	61
Çizelge 17. Futbolcu Transferlerine Çok Para Harcanmasına Neden Olur İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	61

Çizelge 18. Türk Futboluna Özgü Futbol Anlayışının Gelişmesini Engeller İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	62
Çizelge 19. Kulüplerde Ekonomik Sorunların Oluşmasına Neden Olur İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	62
Çizelge 20. Milli Takımlar Düzeyinde Başarı Kazanmak Zorlaşır İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	63
Çizelge 21. Türk Futbolunun Gelişmesine Katkı Sağlar İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	63
Çizelge 22. Türk Liglerinde Oynanan Futbol Daha Zevkli ve İzlenebilir Hale Gelir	64
Çizelge 23. Futbol Pazarının Gelişmesine Katkıda Bulunur İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	64
Çizelge 24. Türkiye'nin Tanıtımına Katkı Sağlar İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	65
Çizelge 25. Kulüplerin Geleceğe Yönelik Planlar Yapmalarına Engel Olur İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	65
Çizelge 26. Türkiye'de Kaliteli Ve Elit Futbolcu Yetişmesini Engeller İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	66
Çizelge 27. Türkiye'de Futbol Antrenörlerinin Gelişimini Engeller İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	66
Çizelge 28. Yönetici Ve Aracıların Daha Fazla Para Kazanmasını Sağlar İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	67
Çizelge 29. Kulüp Kaynaklarının Verimsiz Kullanımına Yol Açar ifadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	67
Çizelge 30. Altyapıda Yetişen Futbolcuların Motivasyonlarını Olumsuz Etkiler ifadesine verilen yanıtların dağılımları	68
Çizelge 31. Uluslararası Organizasyonlarda Takımların Rekabet Gücünü Arttırır İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	68
Çizelge 32. Türk Futbolcuların Uluslararası Pazar Tarafından Fark Edilmesini Sağlar İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	69

Çizelge 33. Türk Futbolcuların Daha Az Forma Şansı Bulmasına Neden Olur İfadesine Verilen Yanıtların Dağılımları	69
Çizelge 34. Katılımcıların Görüşlerinin Cinsiyete Değişkenine Göre Mann-Whitney U-Testi Analizi	70
Çizelge 35. Katılımcıların Görüşlerinin Meslek Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi	74
Çizelge 36. Katılımcıların Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi	82
Çizelge 37. Katılımcıların Görüşlerinin Eğitim Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi	90
Çizelge 38. Katılımcıların Futbol İlgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi	94
Çizelge 39. Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Liglerine İlişkin Bilgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi	103
Çizelge 40. Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Forma Giyen Futbolculara İlişkin Bilgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi	112
Çizelge 41. Katılımcıların Ölçek Maddelerine Göre Tutum Ortalamalarının Dağılımı	121

1. GİRİŞ

1.1. Futbol Tanımı ve Değişkenleri

Futbol; teknik olarak en basit hali ile on birer kişilik oyuncu kadrosu ile iki takım arasında oynanan, küreye benzeyen meşin yuvarlağın(top), el ve kol kullanmaksızın (kaleciler hariç), ayakla, kafa ve vücudun diğer uzuvlarıyla vurulup rakip kale çizgisinden içeriye topun geçirilmesine, yani gol yapılmasına dayalı bir oyun ve çağımızın en popüler spor dalı olarak tanımlanabilmektedir.

Futbol, din, dil, ırk ayrımı yapmaksızın insanların sınıf ve eğitimi ne olursa olsun tüm yaşamlarını renklendiren, yenilenme ve verimliliklerini arttırabilmeleri bakımından potansiyeli yüksek bir spordur. Futbola izleyici olarak katılan, büyük kitlelerin gözü ile değerlendirilecek olursa, bu seyri yüksek oyun, kendini bir kimliğe, bir gruba ait hissetmenin, kendini ifade etmenin bir yöntemi olarak da ifade edilebilir(Tekin ve Topkaya, 2004).

Ancak günümüzde futbol gelmiş olduğu nokta itibari ile tüm bu tanımlamaların çok daha ötesine geçmektedir. Simon Kuper'in (2003;34) futbol tarihi adına unutulmayacak deyişinde olduğu gibi *"Bir oyun milyarlarca insan için önemli olduğu takdirde sadece bir oyun olmaktan çıkar. Futbol asla sadece futbol değildir."* Dolayısıyla futbolu sadece eğlence, boş zaman etkinliği ve taraftar davranışları kapsamı içinde değerlendirmek yetersiz ve yanlış yönlendirici olacaktır. Futbol; belirli ekonomik faktörleri barındıran ve bu faktörleri destekleyen, aynı zamanda bu faktörlerden beslenen, siyasal, kültürel ve ideolojik amaçları gerçekleştirmeye yönelik örgütlü etkinlikler bütünüdür. Bu doğrultuda futbol, ekonomi ve siyasetten bağımsız düşünülemeyecek bir etkinlik halini almıştır(Erdoğan, 2008).

Halkın oyunu olarak ortaya çıkan futbol, profesyonelleşme sürecinin de büyük katkısıyla zaman içinde kabuk değiştirmeye başlamış, sportif etkinlikler bir oyun olma özelliğinden çıkıp, ekonomik düzeyde işleyen bir alan olarak endüstriyel futbol adı altında bir iş organizasyonuna dönüşmüştür(Talimciler, 2008). Erdoğan(2008) bu dönüşümle beraber futbolda sönük yıldız sisteminin, milyarlık uluslararası yıldız sistemine dönüştürüldüğünü, profesyonel lig futbolunun kısa

zamanda oyunculara milyarlarca dolar ödeyen ve milyarlarca dolar kazanan ticari bir alan olduğunu belirtmiş ve futbolu, “Yıldız gladyatörlerin kiralandığı, uluslararası alanda iş yapan dev sermayenin egemenliğinde yürütülen ticari bir faaliyet.” olarak tanımlamıştır.

1.2. Futbolun Doğuşu ve Tarihsel Gelişimi

1.2.1. Futbolun Dünya’daki Gelişimi

1.2.1.1. Antik Çağda Futbol

Çin kaynaklarına göre, futbol M.Ö 2697 civarında, Çin’in efsanevi “beş imparator” dan biri olan Huang-Ti zamanında askerlerin, daha önce kılıç oyunları ve okçulukta olduğu gibi savunma becerisini güçlendirme amaçlı oynanmaya başlandığı yazılmaktadır. Çinliler bu oyuna ts’u kü demekteydiler. Anlam olarak ayakla oynanan top denilen ts’u(ayakla oynamak), kü(topu), yaklaşık olarak 10’ar kişiden oluşan iki takım dört köşeli bir oyun sahasında, içi tüy dolu masif bir topu, bambu direklerinden yapılmış ve fileyle örülü olan yaklaşık 5 metre yüksekliğindeki bir kaleye sokma amaçlı oynanmaktaydı. Kısa zaman içerisinde popülerleşen bu oyun yalnızca askerlerin oynadığı bir oyun olmaktan çıkmış, rahipler, generaller ve imparatorlar tarafından da yoğun ilgi odağı olmuştur(Stemmler, 2000; 13-14). Yine eski Çin kaynaklarına göre, Milattan hemen sonraki yıllarda İmparator Cheng-Ti devrinde bu oyuna ilgi daha da artmıştır. Bu dönemde topu pagotların(çok katlı tapınakların) üzerinden aşırabilen Chang-Fu ile hünerbaz Wang-Ch’son hakkında düzenlenmiş övgü dolu manzumelere rastlanmaktadır(Perin ve ark. 1981).

Asırlar geçtikçe oyunun kuralları da sabitleşmiş T’ang zamanında(618-906) bir tür ansiklopedi olan T’u Shu Tsi Ch’eng’de toplanmıştır. Sözü edilen eski Çin yazılarında sadece oyun kuralları anlatılamamış, sahadaki oyun düzenine ilişkin taktik bilgiler, takım kaptanı ve kalecinin görevleri ayrıntılı bir biçimde anlatılmış ve on bir adet kural ihlali sıralanmıştır. Bu bilgiler eski Çin futbolunu şaşırtıcı derecede

modern kılmıştır. Ek olarak galip takım hediye yağmuruna tutulurken, mağlup takımın azar işittiği, hatta dayak yediği belirtilmiştir(Stemmler, 2000:14). Çin’li askerlerin oynadığı bu oyun milattan sonra 7.Yüzyılda Japonlara da geçmiştir. Japon tahtının varisi olan Prens Tençi-Teno bu oyunu çok sevmiş ve arkadaşlarına da öğretmiştir. Sarayda oldukça yaygınlaşan bu oyun sarayın ileri gelenleri ve soylular tarafından oynanmış adına da Kemari denilmiştir(Hiçyılmaz, 1995).

Çin ve Japonya’nın yanı sıra Eski Mısır Medeniyetini yansıtan duvar resimlerinde görülen, top oynayan insan figürleri, Mısır’da Merruka mezarlarındaki duvar resimlerinde, çeşitli sporcu figürleri ile birlikte ayakla top oynayan insan şekillerine de rastlanması Orta Doğu ülkelerinde de bu oyunun oynandığının göstergesi olarak kabul edilebilir.

Amerika kıtasında futbol, Meksika yolu ile ulaşmıştır. Ayak topunun izlerinin Amerika adasında yaşamış Aztekler, Mayalar, İnkalar gibi çok eski uygarlıklara dayandığı söylenmektedir. Meksika ve Peru yerlilerinin futbol oynadıkları bazı tapınaklardan, anıtlardan, duvar kabartmalarında ve heykellerden anlaşılmaktadır. Meksika’da topun duvarlara vurulması ile bir tür futbol oynandığı da kaynaklarda yer almaktadır(Arıpınar, 1992a ve Stemmler, 2007;12).

Türk düşünürü Kaşgarlı Mahmud XI.yüzyıla ait “Divân-ı Lûgât-it Türk” adlı eserinde Orta Asya’da eski Türk toplum hayatını biçimlendiren unsurlardan biri olarak sportif top oyunlarına ilişkin bilgiler vermekte ve Tepük, Çögen, Top yuvarlaşmak gibi oyunlardan bahsedilmektedir. 25 Ocak 1072 ile 10 Şubat 1074 tarihleri arasında yazılan bu ünlü eserde eski Türk boylarının “Tepük” adıyla andıkları bir ayak topu oynadıklarından söz edilmektedir(Yıldıran, 1997).

“Tepük” oyununun, Orta Asya’da yaşayan Türk Boyları tarafından, yüzyıllar boyunca, belirli aralıklarla ve karşılıklı olarak dizilmiş mızrakların ve direklerin arsından, ayakla vurmak koşulu işe geçirerek sayı kazanma esasına dayanarak oynandığına dair bilgiler, Seyyid Ali Ekber’in yazdığı "Hitay-ı Nâmede"; ayrıca "Baybars Tarihi" ile Ayasofya Kütüphanesi'ndeki değişik kitaplarda da belirtilmiştir(Arıpınar, 1992a).

Türklerin “Tepük” oynarlarken kullandıkları malzeme oval kalıplara dökülen iğ ağırsağı biçiminde dökülen kurşun kitlesinin üzerine keçi kılı veya keçe sarılmak suretiyle elde edilen aracı ayakla sektirmek suretiyle oynadıkları yazılıdır. Zamanla bunların değişime uğradığı ve daha yumuşak cisimlerden yapılmış topların tercih edildiği, bunun için de içi hava ile doldurulmuş ve yuvarlanmış kuzu tulumlarının kullanıldığı yine aynı eserden öğrenilmektedir(Arıpınar, 1992a).

1.2.1.2. Modern Futbolun Doğuşu ve Gelişimi

Modern futbolun ne zaman, nerede doğduğu hakkında kesin bilgilere ulaşılamamakla beraber M.Ö 100 yıllarında Ünlü Yunan şair Homeros ünlü eseri ‘Odysseia’ da “Episkyres (Episkiros)” isimli top oyunundan bahsetmektedir(Apaydın ve Doğan, 1995). “Episkyres” ilk olarak ketenden ve içerisine kıllar sıkıştırılarak ve sarılarak oluşturan toplar ile daha sonra şişirilmiş top denen domuz idrar torbasının, domuz derisi veya geyik postu içerisine konulmasıyla oluşturulmuş toplarla oynanmaya başlanmıştır. Oyun, sözü edilen topu tekmeleme ve fırlatmaya dayalı olarak, genellikle çıplak ve öncelikle erkekler tarafından oynanan bir oyun olarak kaynaklarda yerini almıştır(Lennox, 2009). Bu oyundan esinlenen Roma’lıların da özellikle askerler arasında oynanan “Harpatum” adındaki top oyununu oynadıkları ve “Harpatum”un bugünkü modern futbolun esasını teşkil ettiği söylenmektedir (Arıpınar, 1992a). Küçük ve sert bir top ile oynanan “Harpatum” 5-12 sporcu(atlet) ile sınırları belirlenmiş ve bir orta çizgi ile ayrılmış dikdörtgen alan içerisinde oynanmaktaydı. Oyunun amacı bugünkü şekliyle mantık olarak uyumaktaydı; Her takım topu önce kendi alanına getirmeye, daha sonra rakip takımın koruduğu çizginin ilerisine geçirmeye çalışmıştır. Topu hareket ettirmek için hem eller hem ayaklar kullanılabiliyor ve sadece topa sahip olan oyuncuya müdahale edilebiliyordu. Roma İmparatorluğu zamanında oldukça popüler olan “Harpatum” İmparator Sezar tarafından askerlerin fiziksel dayanıklılığını geliştirmeyi amaçlamıştır(Lennox, 2009). Oyunun hem el hem ayak ile oynanması hem de iki tarafın da mücadele ederken en sert hareket ve savunmalarını yapıyor olması “Harpatum”u günümüzde ki futboldan çok Rugby’e benzer kılsa da iki takımın varlığı, orta çizgisi bulunan dikdörtgen bir saha, oyuncuların aldığı değişik görevler ve top kazanmak için yapılan

kıran kırana mücadele bu oyunun klasik futbola benzetilmesi ve klasik futbolun başlangıcı olarak kabul edilmesinin nedenlerindendir (Apaydın ve Doğan, 1995).

Orta Çağda Romalı askerler ve Fransızlar tarafından oynanan “Le soule”ün de futbolla benzerliklerinin çok olduğu bilinmektedir. Sözü edilen oyun Romalı askerler tarafından Galya’ya götürülerek yayılmıştır(Arıpınar, 1992a). “Le soule” oyununda şiddet tamamen serbestti. Zaten bu oyunun özelliği de şiddete ve zorbalığa dayanıyor olmasaydı. İlk ciddi futbol tarihçilerinden Konrad Koch “Le soule” ‘ü şu şekilde tasvir ediyor ;

“Oyun, oyuna katılmayan birinin topu herhangi bir noktadan havaya atmasıyla başlardı top yere düşer düşmez, rakip taraflar topun üzerine çullanır, onu ele geçirmeye çalışırdı... Fakat rakipler saf dışı bırakılmadan ya da sahadan kovulmadan bu işi başarmak imkânsızdı”
(Stemmler, 2000;26).

“Le soule” ün kanlı ve sert mücadelelere sebep olduğu ve insanların hayatlarını dahi kaybettikleri bilindiğinden bu oyun Fransa’da zaman zaman yasaklanmıştır.

Avrupa’da futbolun oynandığı tarih ve nerede doğduğu konusunda hala kesin olmayan çeşitli iddialar bulunmaktadır. Fransızlar futbolun İngiltere’ye Normanlar tarafından götürüldüğünü, İngilizler ise bu oyunlarının kendilerine ait eski milli oyunları olduğunu, İtalyanlar ise İtalya’dan gitmiş olduğunu öne sürmektedirler(San ve ark., 1963).

İtalyanlara göre futbolu İngiltere’ye krallık dönemi İtalyan futbolu "Giuoco del Calcio" oyunu olarak Jül Sezar’ın lejyonierleri götürmüş ve Londra’ya yerleşerek bu oyunu halka öğretmişlerdir. Sözü edilen İtalyan futbolu, kısa adıyla Calcio İtalyanca’da tepmek, tekmelemek anlamını taşımaktadır. Ayakla götürülen topun, rakip kaleye sokulmasına dayanan bu oyun 27’şer kişilik iki takım ile 105x50 metre oyuna alanında 16.yüzyılda Floransa ve Siena’da yılda en az iki defa oynandığı bilinmektedir. Bu oyun formu ile modern futbola oldukça benzemektedir(Apaydın ve Doğan, 1995).

Bütün iddialara ve söylemlere rağmen bilinen gerçek futbolun 12.Yüzyıldan beri İngiltere’de oynanmakta olduğudur. Halk da soylular da bu oyunu çok sevmiş ve futbol İngiltere adalarında hızla yayılmıştır(Arıpınar, 1992a). Ancak çok sevilen bu oyun, köyler ve kasabalar arasında aşırı rekabet oluşturunca ve bu rekabetin de aşırı

şiddete sebep olabilme ihtimali göz önünde bulundurularak Kral II.Edward tarafından 1314 yılında yayınlanan bir ferman ile yasaklanmıştır (Dunmore, 2011). Ancak yasaklamalar İngilizlerin futbola olan ilgisini azaltmamıştır. Halkın yoğun ilgisi 17.yüzyılda kralların oyun üzerindeki yasakları kaldırmalarına hatta teşvik etmelerine sebep olmuştur. 1583 yılında bu oyun, ilk defa daha düzenli ve daha basit bazı kurallara bağlanmış; oyunda sertliği giderici önlemler alınmış, hakem seçiminde de yeni uygulamalar getirilmiştir Özellikle futbolun teşvik edilmesinde, İtalya'ya sığınmış olan II. Charles ve taraftarı soyluların oldukça fazla rolü olmuştur. Kral ve soylular, birlikte İngiltere'ye döndükten sonra İtalya'da gördükleri "Giuocu del Calcio" oyununu yaymaya çalışmışlardır(Atabeyoğlu ve ark., 2005).

Futbol bugünkü formuna en yakın halini 17.Yüzyılda İngiltere'de almıştır. 1841 yılında, rugby ile futbolun birbirinde ayrılması amacıyla yapılan çalışmalar neticesinde, topun biçimi tam anlamıyla bir küre olarak tespit edilmiştir. 1848'de, mevcut futbol kuralları "Cambridge Kuralları" adı altında belirlenmiş; anlayış ve uygulama farklılıkları ortadan kaldırılarak bir bütün olarak tüm ülkede belli bir standardın oluşmasına yardım etmiştir(Güven, 1999).

Eton, Harrow, Rugby, Winchester ve Shrewsbury okulları Trinity Koleji Cambridge Üniversitesinde futbolun kurallarını belirlemek için toplandıktan sonra belirlenen “Cambridge Kuralları” adı verilen bu kurallar çeşitli okul takımlarının ortak olarak kullandığı ilk kurallardır(Lennox, 2009). Daha sonra okullar arası müsabakalar yapılarak 1857 yılında İngiltere'nin resmi ilk futbol kulübü “Sheffield Club” faaliyete başlamıştır(Perin ve ark. 1981).

1860'lı yıllarda oyunun bilinen kurallarını geliştirme çabaları hız kazanmış ve bu çalışmalarda Cambridge Üniversitesinin öğrencileri ve mezunları yoğun uğraş göstermişlerdir. Nihayetinde Cambridge mezunu J.C Thring 1862 yılında oyunun kurallarını içeren The Simple Game'i (En basit oyun) yazmıştır (Stemmler 2000; 89). 1862 yılında “Cambridge Kuralları” na takımların 11'er oyuncudan oluşacağı, topun el ile oynanmasının kural dışı sayılması ve ofsayt kuralı gibi yenilikler getirilmiştir(Aladanlı ve Çördük, 2009).

Günümüzde bilinen ve futbol denildiğinde akla gelen futbol oyununun doğum tarihi 26 Ekim 1863 yılıdır. O yıl İngiltere'de , bugün hala büyük ölçüde geçerliliğini koruyan kuralları kazandıran ve futbolun Rugby'nin sert kurallarından arınmasını

sağlayan “Football Association(Futbol Birliği/Federasyonu) kurulmuştur(Horak ve ark., 2009).

İngiltere Futbol Federasyonu’nun oluşması ve ardından oyunun kurallarının ilan edilmesini takiben kulüpleşme hızla artmış, İngiltere’de 1871’de Federasyon Kupası düzenlenmeye başlamış, 1872’de de ilk uluslararası karşılaşma (30 Kasım 1872’de İskoçya-İngiltere milli maçı) gerçekleştirilmiştir (Tellan, 2008).

İngiltere Futbol Birliği’nin ardından Britanya’da sırasıyla (1873)İskoçya Futbol Federasyonu, (1876)Galler Futbol Federasyonu,(1880) İrlanda Futbol Federasyonu kurulmuştur. Britanya dışında Avrupa’da kurulan ilk futbol federasyonları 1895 yılında Belçika ve İsviçre Futbol Federasyonu, 1889 yılında Danimarka ve Hollanda Futbol Federasyonu, 1900 yılında ise Almanya Futbol Federasyonu olmuştur. Amerika Kıtasında kurulan ilk futbol federasyonu ise. 21 Şubat 1893’te İngiliz asıllı Profesör Alejandro Watson Hutton tarafında kurulan “Association del Futbol Argentino”(Arjantin Futbol Federasyonu) olmuştur (Boniface, 2007).

İngiltere’den sonra dünyada futbolun gelişimi ve yayılması için oldukça önemli olduğu belirtilen bir diğer olay, futbol kulüplerinin yöneticilerinin takımlarını güçlendirmek adına kendilerine para ve iş teklif ederek, takımlarında oynatmak istedikleri İskoçyalı futbolcuların Glasgow’dan Darwen şehrine futbol oynamak için getirtilmesiydi. Sözü edilen futbolcular dünyadaki ilk profesyonel futbolcular olmuş, böylece profesyonellik de tanınmıştı(Maxwell, 2006). İngiltere’de 1885 yılında profesyonelliğin resmen kabulünden sonra 1886 yılında futbol kurallarının uygulanması, değiştirilmesi, anlaşmazlıkların çözülmesi için International Board tarih itibarı ile kurulan İngiltere, İskoçya, Galler ve İrlanda federasyonlarınca tek ve en yetkili kurum olarak kabul edilmiştir (Aladanlı ve Çördük, 2009). 1888 yılında 12 kulübün katılımı ile İngiltere Profesyonel Futbol Ligi kurulmuştur(Atabeyoğlu ve ark., 2005).

1900 yılında Fransa’nın ev sahipliğinde düzenlenen yaz olimpiyatlarına futbol branşı ilk kez dahil edilmiş ancak sadece Belçika, Britanya ve Fransa takımlarının katıldığı turnuvada takımların aralarında oynanan gösteri maçları sonucunda Britanya altın madalya kazanmıştır(Lisi, 2011). 1904 yılındaki olimpiyat

oyunlarına da sadece Kanada ve Amerika'dan 2 takım katılmış ve önceki oyunlara bezer gösteri maçları sonucu altın madalyayı Kanada takımı kazanmıştır(İkiz, 2010).

1908 yılında Londra Olimpiyat oyunlarında ilk resmi olimpiyat futbol turnuvası düzenlenmiştir. Bu turnuvayı İngiltere Federasyonu organize etmiş ve ev sahibi İngiltere finalde Danimarka'yı yenerek olimpiyat oyunlarında futbol branşında ilk resmi altın madalya kazanan takım unvanını almıştır(Ikwunze, 2012).

1.2.1.2.1. International Federation of Association Football (FIFA)'nın Kurulması

Yıllar içerisinde arka arkaya ulusal futbol federasyonların kurulmasının ardından uluslararası müsabakalar da gündeme gelmiştir. Başta Avrupa'da olmak üzere, dünyanın her yerinde ulusal ve uluslararası maçların oynanması sonucu futbol evrensel bir spor haline gelmiş bunun neticesinde ise Hollanda Futbol Federasyonu Sekreteri Wilhelm Hirschman, uluslararası futbolu organize ederek yönetmek üzere bir yetkili organın kurulması fikri ile 1904'ün ilk aylarında İngiltere Futbol Federasyonuna başvurmuştur. İngiltere Futbol Federasyonu'nun bu öneriyi incelemek için süre istemesi üzerine beklemek istemeyen Fransız Futbol Federasyonu Sekreteri Robert Guerin Avrupa'daki diğer futbol federasyonlarını yeni bir oluşuma davet etmiştir. Bu gelişmelerin sonucu olarak 21 Mayıs 1904'de Fransız Futbol Federasyonu'nun Paris'deki merkezinde kurulduğu tarihten günümüze Dünya futbolunu yönlendiren en yetkili organ olan "International Federation of Association Football"(FIFA, Uluslararası Futbol Federasyonu) kurulmuş ve Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İspanya, İsveç ve İsviçre kurucu ülkeler olarak yer almışlardır. 1912 yılında FIFA üye ülke sayısı 25'e çıkmış ve futbola ara verilmek zorunda kalınan Dünya Savaşı sonrasında, 1925'de üye sayısı 36 olmuştur (İkiz, 2010). Kurulduğu tarih itibari ile FIFA'da yer almayan ve ilk aşamada soğuk yaklaşan Britanya Futbol Federasyonları da 1906 yılında bu birliğe dâhil olmuşlardır (Durmuş, 1999). Futbolun yönetici kuruluşu olarak, futbolda uluslararası müsabakaların ve turnuvaların düzenlenmesi konusunda en yetkili organ olan

FIFA'ya 2013 Mart tarihi itibariyle üye ulusal futbol federasyonu sayısı 209 yine FIFA'ya bağlı Konfederasyon sayısı ise 6'dır(fifa.com, 2013a).

Bu Konfederasyonlar;

- Avrupa Futbol Federasyonlar Birliği (UEFA)
- Asya Futbol Konfederasyonu(AFC)
- Afrika Futbol Konfederasyonu(CAF)
- Kuzey, Orta Amerika ve Karayip Futbol Konfederasyonu(CONCACAF)
- Güney Amerika Futbol Konfederasyonu (COMMEBOL)
- Okyanusya Futbol Konfederasyonu (OFC) (FIFA.com, 2013b).

1.2.1.2.1.1. İlk Dünya Kupası

Uluslararası resmi bir futbol organizasyonu düzenleme fikriyle kurulan FIFA'nın üyeleri, ilk başkan Guerin liderliğinde bu fikri gerçekleştirmeye çalışmışlarsa da 1.Dünya Savaşı'nın meydana getirdiği zorluklar bu fikrin ertelenmesine yol açmıştır. FIFA'nın 3.başkanı olan Fransız Jules Rimet Dünya Kupası fikrini bir kez daha deneme fikrini ortaya koymuş ve FIFA 1928 yılında ilki 1930 yılında yapılmak üzere her dört yılda bir bu uluslararası turnuvanın düzenlenmesine karar vermiştir. İlk Dünya Kupasına ev sahipliği yapacak ülke Uruguay olarak belirlenmiştir. Fakat turnuvadan iki ay önce hiçbir Avrupa ülkesi bu turnuvaya katılmak istememiştir. Bunun nedeni ise Avrupa'dan Güney Amerika'ya gemi yolculuğunun 3 hafta sürmesi ve çok masraflı olmasıydı. Turnuvayı düzenleme konusunda kararlı olan Rimet Fransa, Belçika, Yugoslavya, Romanya federasyonları ile konuşarak bu ülkeleri turnuvaya katılmaları konusunda ikna etmiştir. Bu takımların yanı sıra Amerika'dan da ev sahibi Uruguay'la birlikte Brezilya, Arjantin, Şili, Meksika, Peru, Paraguay, Bolivya, ABD'nin de katılımıyla turnuva 13 takımla düzenlenmiş ve finalde Arjantin'i 4-2 yenen Uruguay takımı ilk dünya kupasının sahibi olmuştur(Bailey, 2010).

1.2.1.2.2. Union des Associations Européennes de Football (UEFA)'nın Kurulması

1950'li yılların başında aralarında eski İtalya Futbol Federasyonu başkanı Ottorino Baresi, Fransa Futbol Federasyonu Sekreteri Henry Delaunay ve Belçika Futbol Federasyonu Sekreteri Jose Crahay futbolun sürekli denetim altında tutulması ve geliştirilmesi için Dünya'da tek bir merkezden yönetilmesi yerine kıtaların kendi futbolalarını yönetmesi konusunda bir düşünce ortaya atmış ve bunun üzerine yöneticiler 1952'de Zürih ve Paris'te 1953'de Helsinki'de konu ile ilgili resmi olmayan görüşmeler yapmışlardır. Uluslararası Futbol Federasyonu FIFA'nın 1953'te Paris'te düzenlenen olağanüstü kongresinde konu ile ilgili kıtaların konfederasyonları kurmasına onay vermesinin ardından çalışmalar hız kazanmış ve neticesinde 15 Haziran 1954 tarihinde Avrupa Futbol Birliği (Union des Associations Européennes de Football - UEFA) kurulmuştur. UEFA'nın ilk başkanı Danimarka'lı Ebbe Schwartz olmuştur (Ducrey et al., 2003).

1.3. Futbolun Türkiye'deki Tarihi ve Gelişimi

1.3.1. Türkiye'de Futbolun Dönemlere Göre Gelişimi

1.3.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem (Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı Öncesi)

Modern futbolun Dünya'da olduğu gibi Türkiye'ye gelişi de ticaretle uğraşan ve ticaret limanları bulunan kentlere yerleşen İngiliz denizcilerin, diplomat ailelerin ve tüccarlar tarafından getirilmiş ve yaygınlaştırılmıştır(Sert, 2000).

İlk başlarda kendi aralarında kurdukları takımlar ile futbol oynayan İngilizler, daha sonra bu oyunu Türklere de tanıtmışlardır. Osmanlı topraklarında oynanan ilk maçın 1875 yılında Selanik'te yapıldığı bilinmektedir(Durusoy, 2002). Daha sonra 1877'de İzmir'de gayrimüslimler tarafından oynanan futbol, hafta tatillerinin ve yaz akşamlarının en büyük eğlencesi olmuştur. Modern futbolun Türk toplumuna gelmesi olarak kabul edilen bu yıllarda futbol dini inançların etkisiyle Müslüman

Türkler arasında gelişmemiş ve halk arasında oynanması da yasaklanmıştır (Bahadır, 2006;4).

Selanik'te futbol faaliyetlerinin geniş boyutlara ulaşmasıyla beraber, bu şehirde oturan İngiliz ve Rum gençlerin oluşturdukları takımlar arasında oluşan rekabet futbola olan ilgiyi oldukça arttırmış ve İzmir'de yaşayan "Lafontaine" ailelerinin ileri gelenleri İzmir'de futbol oynayan bu gençleri de aralarına alarak 1894 yılında Bornova'da ilk futbol kulübü "Smyrna Football and Rugby Club" adıyla kulüp kurmuşlardır. Devamında 1895 yılında İstanbul'da "Moda Football and Rugby Club" kulübü kurulmuştur (Arıpınar, 1992a; Fişek, 1998). 1897 yılında İzmir'den bir karma takımın İstanbul'a gelmesi ve İstanbul karmasıyla bir mücadele yapması, "Osmanlı uyruklular" olarak Fuat Hüsnü Bey'in, Reşat Danyal Bey ile birlikte 1899 yılında "Black Stockings (Siyah Çoraplılar)" takımını kurması, ardından ilk Türk futbolcusu olarak Fuat Hüsnü Kayacan'ın "Bobi" takma adıyla İngiliz takımlarında futbol oynaması Türk topraklarındaki futbol tarihinin gelişiminde önemli gelişmeler olarak kaynaklarda yer almaktadır (Arıpınar, 1992a). Daha sonrasında 1901 yılında "Kadıköy Futbol Kulübü" kurulsada bu kulübün varlığı sadece iki ay sürmüştür. Bir yıl sonra aynı isimle İngiliz ve Rumların kurmuş olduğu kulübün çalışmalarına izin verilmiş ve böylece ilk Türk spor örgütü olan "Beşiktaş Bereket Osmanlı Jimnastik Kulübü'nün 1903 yılında doğmasına da imkân verilmiştir. 1904 yılında İngilizler tarafından İngiliz elçilikler mensuplarına tahsis edilen Imogene asıllı bir yatın mürettebatından kurulu bir takım olan "Imogene", Rumlar tarafından da "Elpis" kulüpleri kurulmuştur 1903 yılında İngiliz Kadıköy kulübünden ayrılan bazı İngilizler "Moda Futbol Kulübü" adı ile ikinci bir kulüp daha meydana getirmişlerdir (Tayga, 1990;124).

1903 yılı öncesinde kurulmuş olan kulüpler arasında maçlar organize edilmiştir. Ancak, takım sayısı az olduğu için maçlar yalnızca birkaç takım arasında oynanıyor bu da seyirci ilgisini sınırlı hale getiriyordu. Ayrıca İngiltere'de geliştirilen futbol kurallarını bilen hakem sayısının yetersizliği de sorun teşkil ediyordu. Tüm bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak amacı ile Türkiye'nin ilk futbol ligi olan İstanbul Futbol Birliği (İstanbul Ligi) kurulmuştur (Ekenci ve Seraslan, 2009). Kadıköy, Moda, Elpis ve Imogene İngiltere'den getirilen şilti kazanmak için

mücadeleye girmişler, çok sıkı idmanlar yapan, sıradan bir fizik kondisyondan çok asker kondisyonuna sahip Imogen, ligin ilk şampiyonu olmuştur(Hiçyılmaz, 1995).

Futbolda yaşanan gelişmeler neticesinde Türk gençleri arasındaki futbol sevgisi günden güne artıyor ve yayılıyordu. Yabancıların serbestçe oynadıkları bu oyunu kendi ülkelerinde istedikleri zaman, özgür bir şekilde oynamak isteyen Türk gençlerinin, kendilerine yasaklanan bu oyunu oynamak için atılan ilk adımlarını Mekteb-i Sultani(Galatasaray Lisesi) öğrencileri atmıştır. Kadıköy yakasında oturan ailelerin çocukları olan bu gençler, tatil günlerinde hiçbir kural ve düzene tabi olmadan ayak topu oynamaya başlamışlardı. 20 Ekim 1905 tarihinde Mekteb-i Sultani'nin 10.sınıf öğrencilerden bir grup, arkadaşları Ali Sami (Yen)'in liderliğinde bir kulüp kurmuşlar ve kuruluşundan itibaren bilimsel yaklaşımlarla bu işe önem vermiş, futbolu kurallarına göre oynayan bir takım ortaya çıkarmışlardır(Arıpınar, 1992a). Saraya yakın gençler tarafından kurulan “Beşiktaş Bereket Osmanlı Jimnastik Kulübü” Galatasaray’dan daha önce kurulmasına rağmen ilk etapta futbol önemsenmemiş, barfiks, paralel bar, halter, güreş, boks, aletli jimnastik ve eskrim dallarında faaliyet göstermiştir (Akşar ve Merih, 2006). Dolayısıyla, Galatasaray Türklerin kurmuş olduğu ilk futbol kulübü olarak tarihteki yerini almıştır (Tayga, 1990:126).

Galatasaray’ın kurulmasının ardından 1905’de yapılan ikinci İstanbul Futbol Ligi şampiyonu Kadıköy Futbol Kulübü olmuş ve 1906-1907 sezonundan Galatasaray’ın da bu lige katılması ile önemli gelişmeler yaşanmış ve İstanbul Ligi halka mal olmuştur(Perin ve ark. 1981).

Kadıköy ilçesinde Nurizade Ziya (Songülen), Ayetullah Necip(Okaner), Hintli Asaf (Beşpınar), Enver (Yetiker) Bey’ler tarafından sarı beyaz forma ile Fenerbahçe Spor Kulübü’nün (1907) kurulması ile Türk futbolu kendi varlığından söz ettirmiş bu tarihten itibaren Türk futbolculardan söz edilmeye başlanmıştır(Tercüman, 1991). 1908 yılında İkinci Meşrutiyet’in ilanı ve derneklerle birlikte kulüp kurma hakkının da resmen tanınması, futbol kulüplerinin sayısının artmasını sağlamıştır(Perin ve ark., 1981). Galatasaray 1908–1909, 1909–1910 sezonlarını şampiyonlukla kapatarak, büyük bir başarı kazanmış ve 1909–1910 sezonunda ikinci Türk takımı olan Fenerbahçe de bu ligde mücadele etmeye başlamıştır(Tercüman, 1991). Bu arada Beşiktaş kulübü de futbol takımını tescillemiştir.

Sayıları artan futbol takımları da İstanbul Futbol Birliği'nin organize ettiği lige katılmak istemiş fakat İstanbul Futbol Birliği bu takımların çoğunu lige kabul etmemiştir. Bunun neticesinde katılımı kabul edilmeyen takımlar kendi aralarında örgütlenmiş, Galatasaray, Kadıköy, Struglers ve Progres takımlarının katılımı ile 1910 yılında İstanbul Futbol Kulüpleri Ligi (İFKL) kurulmuştur (Talimciler, 2005).

1910-1911 sezonunda Galatasaray'ın, 1911-1912 sezonunda ise Fenerbahçe'nin şampiyon olmasının ardından Balkan Savaşları nedeniyle 1912-1913 sezonu yapılamamıştır. 1913 yılında yeniden başlatılan ve maçların Pazar gün oynandığı ligin ardından, yeni kurulan bazı takımların lige alınmaması anlaşmazlıklara neden olmuş, bu anlaşmazlıklar yüzünden "İstanbul Futbol Birliği Ligi" ve "İstanbul Şampiyonluğu Ligi (Cuma Ligi)" olmak üzere iki ayrı lig oluşturulmuştur. 1915 yılında sözü edilen 2 ligde oynanan müsabakalardan sonra İstanbul'un gerçek şampiyonunu belirleyebilmek ve anlaşmazlıkları tam olarak ortadan kaldırabilmek için yapılan mücadeleyi Fenerbahçe kazanmış ve Cuma Ligi ile Pazar Ligi takımlarından oluşan altı takım "Cuma Birliği" adıyla oluşturulan çift devreli lig çatısı altında toplanmıştır (Arıpınar, 1992a).

Cuma Ligne alınma isteği uzun bir süre sonra geri çevrilen Beşiktaş, o devrin yöneticisi Şeref Bey'in çalışmalarıyla Altınörs, Beylerbeyi, Darüşşafaka, Haliç, Fener, Hilal, Kumkapı, Türk Gücü ve Üsküdar, Vefa kulüpleri ile bir araya gelerek 1919-1920 sezonunda "İstanbul Türk İdman Birliği Ligi"ni kurmuşlardır. II. Meşrutiyetle birlikte faaliyetlerine son veren etnik kökenli kulüpler, 1920 yılında faaliyete geçen Rum Elpis, Strugglers, Pera, Ermeni Birlik, Ermeni Dork, Musevi Esperanca, Musevi Maccabi, İtalyan Stello ile Türk İdman Birliğinden ayrılan Beşiktaş, Üsküdar kulüpleri birlikte 1920'de yeni bir "Pazar Ligi" oluşturmuşlardır (Tercüman, 1991; Tayga, 1990;135).

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 23 Nisan 1920'de faaliyete geçmesiyle Türk sporu ve futbolu adına önemli adımlar atılmıştır. Sürekli artan futbol kulüplerinin sayısı ve birden fazla ligin aynı anda oynanması beraberinde meydana gelen birçok karışıklık bu liglerin birleşmesi ile de giderilememiş, kulüpler yeni bir birlik oluşturmak amaçlı bir araya gelmişlerdir. Bu çalışmalar neticesinde İstanbul'da faaliyette bulunan 13 kulüp, 26 Temmuz 1920 tarihinde, Kadıköy Union kulüpte spor

örgütlenmesi adına oldukça önemli olarak kabul edilebilecek “Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı(TİCİ)”nın temelini oluşturacak geçici bir örgüt olarak ortaya “İdman İttifakı Heyet-i Muvakkatesi” çıkmıştır(Tayga,1990; 162). Bu birliği Darüşşafaka, Anadolu, Bakırköy, Fenerbahçe Altınordu, Beylerbeyi, Hilal İdmanyurdu, Türkgücü, Vefa, Nişantaşı, Süleymaniye ve Galatasaray, spor kulüpleri bu birliğin temelini oluşturmuşlardır. Böylece, tüzel kişiliğe kavuşan ve resmileşen spor kulüpleri bir araya gelerek, futbol ve diğer spor branşlarının federasyonlarını kapsayan tarihin ilk üst örgütünü meydana getirmişlerdir. İdman İttifakı Heyet-i Muvakkatesi ise 1922’de, tahsilden dönen Galatasaray futbolcularından Yusuf Ziya' (Öniş)nın, beraberinde getirdiği İsviçre Spor Teşkilatı Tüzüğünü Ali Sami' (Yen), Burhanettin' (Felek) ve Nasuhi' (Baydar) beylerle beraber tercüme ederek, 20 maddelik bir tüzük oluşturulması sonucu Türkiye'nin ilk ulusal spor kuruluşu olan “Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı(TİCİ)”nın kurulmasıyla son bulmuştur. Ancak çalışmaları İstanbul’la sınırlı kalan bu cemiyet, İstanbul’un Milli hükümet tarafından kurtarılmasının coşkusu ve hükümetin yardımları ile hazırlanan tüzüğün bütün yurdun ihtiyaçlarına göre değiştirilmesi gerekliliği sonucunda 1923 yılında daha uygun bir tüzük hazırlanmıştır(Tayga, 1990;164).

1.3.1.2. Cumhuriyet Dönemi ve Sonrasında Futbol

Türkiye’de sporun örgütlenmesi ve gelişmesi Cumhuriyet döneminde başlamaktadır. Sporun tüm dalları için geçerli olan bu gelişme futbol için de geçerlidir(Arıpınar, 1992b).

1.3.1.3. Türkiye Futbol Federasyonu’nun Kurulması

Bu dönemin en önemli ve etkili temsilcisi olan TİCİ ile tüzel kişilik kazanan spor dalları kendi federasyonlarını oluşturmaya başlamışlardır. Bu çalışmaların sonucu olarak 1923’te Futbol Heyet-i Müttehidesi yani bugünkü anlamıyla Türkiye Futbol Federasyonu kurulmuş ve lig maçlarına resmîlik kazandırarak yeniden düzenlenmeye tabi tutmuştur. Bu yeni örgütlenme İstanbul ‘da bulunan Türk

kulüplerini kapsayan bir ligin kurulmasının yanı sıra Ankara, İzmir, Adana, Eskişehir ve Trabzon şehirlerinde de futbol liglerinin oluşturulmasını amaçlamış ve nihayetinde maçlar yeni düzenleme ile oynanmaya başlamıştır(Bozköylü, 2007;41). Aynı yıl içerisinde FIFA'ya üyelik başvurusundan bulunan ve 21 Mayıs 1923 tarihinde İsviçre'nin Cenevre kentinde yapılan genel kurul toplantısında üyeliğe resmen kabul edilen “Futbol Heyet-i Müttehidesi” futbolun uluslararası örgütü olan FIFA'nın 26.üyesi olmuştur. Böylece uluslararası müsabakalara katılma hakkını elde eden Türkiye, ilk milli maçını 26 Ekim 1923'de İstanbul Taksim Stadında Romanya ile oynamış ve müsabaka 2-2 sonuçlanmıştır(Arıpınar, 1992b).

Gelişme süreci devam eden Türk futbolunda Milli Takımı 1924 Paris Olimpiyatlarına hazırlamak için İskoçya'dan getirilen Billy Hunter, Türk futbolculara çağdaş futbolu tanıtan ve sistemli bir şekilde çalıştıran ilk teknik adam olmuştur. Paris Olimpiyatlarında Çekoslovakya milli takımı ile oynanan ve 5-2 kaybedilen maç Türk Milli takımının yurt dışındaki ilk maçı olarak bilinmektedir(TFF.org, 2013a).

“Türkiye Futbol Heyet-i Müttehidesi” ismi 5 Aralık 1925'te “Türkiye Futbol Federasyonu” olarak değiştirilmiştir(Durusoy, 2002).

1.3.1.4. Türkiye’de Futbolun Profesyonelleşme Süreci ve Türkiye’nin UEFA’ ya Kabulü

Türk sporunun yapılanmasında TİCİ ve Türk Spor Kurumu'nun ardından 1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü(BTGM) döneminin başlaması ile Türk sporu yeni bir kimliğe bürünmüştür. Böylece Türkiye’de sporla beraber futbol da devlet eline geçmiş, Futbol federasyonun başkanı BTGM tarafından atanmaya başlanmıştır(Arıpınar, 1992a).

BTGM bünyesindeki federasyonların hedeflerinin genellikle amatör spor faaliyetleri ile alakalı olmuş ve yapılan etkinlikler amatörlük esasına göre düzenlenmiştir. 1937 yılında futbolun geliştiği İstanbul, İzmir ve Ankara şehirlerinin bazı takımları arasında küme adı altında oluşturulan Milli lig Türk futbolu için önemli bir hamle olmuştur. Ancak 1950'ye kadar süren Milli Lig boyunca takımlar arasında profesyonelliğin ilk belirtileri olarak kabul edilebilecek bazı kaynaşmalar

görülmüştür. Çeşitli takımlarda ön plana çıkan futbolcuların değişik isimlerle paralar kazanması Türk futbolunda ortaya çıkan gizli profesyonelliğin belirtileridir.

1930'lu yılların sonlarında Galatasaray'dan ayrılan idareci ve sporcuların kurmuş olduğu Güneş Kulübü de profesyonelliğin benimsenmesine yol açmış ve gizli profesyonellik eğilimleri artış göstermiştir. İkinci dünya savaşının ardından futbolun gördüğü büyük ilgi ve getirmiş olduğu kazanç daha önceleri ortaya çıkan gizli profesyonelliğin daha da kuvvetlenmesine sebep olmuştur. 1951 yılında Artan talepler neticesinde "İstanbul Ligi"ne dahil kulüpler Futbol Federasyonuna profesyonelliğin resmi olarak kabulü için başvuru yapmışlardır(Atabeyoğlu ve ark., 2005). Bu girişim sonrasında "Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü" nden Saim Seymener, Fenerbahçe Kulübü yöneticisi, Dr. Rüştü Dağlaroğlu ve Beşiktaş Jimnastik Kulübü yöneticisi Sadun Usoğlu; "Futbol Profesyonellik Talimatnamesi" ni hazırlamışlardır. Hazırlanan bu talimatnamenin BTGM Merkez Danışma Kurulunca, 10 Eylül 1951 tarihinde kabul edilip 24 Eylül 1951 tarihinde yürürlüğe girmesiyle futbolda profesyonellik kabul edilmiştir. 1958-1959 sezonunda Türkiye Profesyonel Futbol Ligi oluşturulmuştur. 1959'da İstanbul'dan sekiz, Ankara ve İzmir'den dörder takımın katılımı ile ilk milli lig maçları oynanmıştır(Atabeyoğlu ve ark., 2005).

"Profesyonel Futbol Yönetmeliği" nin hukuki statüye kavuşması ise 29.8.1962 tarihinde olmuş ancak, işlerin nasıl yürütüleceğine dair "Profesyonel Futbol Hizmetleri Yönetmeliği" nin, 11 Mayıs 1966 tarih, 12296 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanmasının ardından uygulamaya sokulması ile gerçek anlamda işlerlik kazanabilmiştir,

Böylece, Türk sporunda ilk profesyonelleşme hareketi, BTGM bünyesinde yer alan Futbol Federasyonu tarafından gerçekleştirilmiştir(Devecioğlu,2008).

Profesyonelliğin kabulü ile Türk futbolunda yeni bir dönem başlamış, futbol bir meslek olarak kabul edilmeye başlanmıştır.

1954 yılında kurulan ve tüm futbol federasyonlarını bu birliğine davet eden UEFA'nın talebine olumlu cevap veren TFF' ye kıta federasyonlarının bünyesinde tescilini yapma yetkisine sahip olan FIFA Türkiye'nin Asya konfederasyonu içerisinde olduğu görüşüyle itiraz etmiştir. Bu engellemeye rağmen bir Avrupa ülkesi

olarak UEFA'ya katılmak adına çalışmalarına devam eden Türkiye'nin vermiş olduğu mücadeleler sonucunda 1962 yılının şubat ayında FIFA İcra Komitesi TFF'nin Avrupa Konfederasyonu UEFA'nın tam üyesi olduğunu kabul etmiştir. Bu durumu takiben UEFA 16 Nisan 1962 tarihinde alınan kararla TFF' nin, "UEFA' nın tüm hak ve vecibelerine sahip tam üyesi" olduğunu resmen bildirmiştir(Arıpınar,1992b).

1.3.1.4.5. Türkiye Futbol Federasyonunun Özerkleşmesi

"Türkiye Futbol Federasyonunun, tam anlamıyla demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulması, amatör futbolun da TFF yönetimine devredilerek, Türk futbolunun iki başlıktan kurtarılması, Merkez Hakem Kurulu ile ilgili bir teşkilatlanmaya yer verilmesi, kulüplerin futbol ile ilgili televizyon, radyo, basılı yayın ve reklam konularında, ticari ve mali haklarının düzenlenmesi ve eksikliklerin giderilmesi amacıyla hazırlanan, 3813 Sayılı "Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun" 17-06-1992 tarihinde kabul edilerek 03.07.1992 gün ve 21273 sayılı Resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle, TFF'nin özerkliği tam anlamıyla ve açık olarak tanımlanmıştır"(Devecioğlu, 2003).

Sözü edilen kanunun 1.maddesi ile futbol faaliyetlerini millî ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilatlandırmak ve Türkiye'yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özerk Türkiye Futbol Federasyonu kurulmuştur. 1992 yılında seçimle işbaşına gelen ilk TFF Başkanı ise Şenes Erzik olmuştur(TFF.org, 2013b).

1.4. Dünyada Futbolun Profesyonelleşmesi (Kabulü)

1880'li yıllarda futbola olan ilginin giderek artması ile kulüplerin kendi takımlarında ücretli olarak oynatmak istedikleri ve bu durumu kendileri için önemli bir kariyer fırsatı olarak gören futbolcuların varlığından söz edilmektedir. Kurulduğu tarihten itibaren F.A oyunculara yapılacak ödemelerin futbolun saflığını bozacağı

düşüncesi ile futbolda amatörlük esasının devam etmesi için ısrarcı olmuştur (Bhanot, 2008).

Futbolun bir takım oyunu olmasına rağmen, takımlardaki ön plana çıkan, yıldız oyuncuların varlığının izleyicilerin ilgisini daha fazla çekmesi, kulüp yöneticilerinin daha iyi ve yetenekli oyuncuları takımlarına katma isteğine zemin hazırlamıştır. Her ne kadar FA(Football Association) amatörlük esasına bağlı olsa da “Shamateurism” adı verilen yani profesyonel olmadığını iddia eden amatör futbolcuların varlığı, başka bir deyişle ifade etmek gerekirse gizli profesyonellik durumu, takımlar ve futbolcular arasında giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Büyük kulüpler yabancı çevrelerden yetenekli oyunculara, kendilerine imza atmaları için yüksek maaşlar ödemeyi, iş vermeyi teklif ederek veya yüksek miktarlardaki harcamalarını karşılamak gibi cazip teklifler ile bu oyuncuların aklını çelmek istemişlerdir. Ayrıca profesyonelliğin resmi olmayan, yasaklı bir durum olması nedeniyle de maç günü futbolcuların alacakları paralar, oyuncuların ayakkabılarına koyulmaktaydı.

Gizli profesyonellerden ilki Glasgow’lu taş ustası Fergus Suter’dir.1879’da kariyerine Parick Thistle takımında başlayan Suter sonra daha sonra 3 İngiliz Sterlini karşılığında, yerel kupa finalinde oynamak üzere Turton Football Club’a transfer olmuştur.12 ay sonra da Scot James Love ile birlikte İskoçya’dan Lancashire Club Darwen(İngiltere)’e transfer olarak günün şartları ile ilk maçtan sonra ayakkabılarının içerisine gizlice para konulan, bugünkü deyişle dünyadaki ilk profesyonel futbolcular olmuşlardır. Darwen kulübü Suter’in profesyonel olduğu iddialarını yalanlasa da Sutter’in Darwen kulübünün saymanı ile yaptığı görüşmeler bu söylentilerin doğru olduğunu kanıtlamıştır(Maxwell, 2006).

Daha sonralı gittikçe yayılan bu gizli profesyonellik ve futbolculara yapılan kanunsuz ödemeler büyük bir kaygı oluşturmuş ve 1884 yılında FA’ya bağlı büyük kulüpler, profesyonelliğin yasal olmaması durumunda bu birlikten ayrılacakları tehdidinde bulunmuşlardır. Bu durumun ardından 1885 yılında F.A profesyonelliği yasallaştırmıştır. Bu karar her ne kadar isteksiz bir şekilde alınmışsa da günden güne artan kanunsuz ödemeleri düzenlemek ve kontrol altına almak için şart haline gelmiştir. Aksi halde kanunsuz ödemelerin kontrolü imkânsız bir hal alacaktı (Bhanot, 2008).

1885 yılından sonra İngiltere ve Galler'deki profesyonel futbolcu sayısı hızla artış göstermiş, 1891 yılında futbol liglerinde kayıtlı, kısmi zamanlı veya tam zamanlı olmak üzere 448 futbolcu bulunmaktaydı(Maxwell 2006).

1.5. Futbolun ve Futbolcu Transferlerinin Değişim Süreçleri

Futbol değişimini dönemlere göre kısaca özetlemek gerekirse, tamamen amatör ruh ile 1800'lerde yalnızca İngiltere'li öğrencilerin boş zaman etkinliği olarak sürdürdükleri bu oyun geçen yıllar ile beraber dünyanın her köşesinde oynanmaya başlanmış ve daha profesyonel bir alan olarak algılanmaya başlanmıştır. Futbolun yeni yeni geliştiği 1.Dünya savaşı sonrasında siyaset ile birlikte farklı bir anlam kazanarak siyasi partilerin ve büyük siyasilerin kendilerinin propagandalarını yapmak için belirledikleri en önemli alan olarak görülmeye başlanmıştır. Dönemin liderleri dünya kupası organizasyonu yapmak için birbirleri ile sıkı rekabetlere girmiş nitekim çoğu amacına ulaşmıştır. Yine bu yıllarda iktidar partilerinin futbol kulüpleriyle olan ilişkileri güçlenmiş ve dünyanın pek çok ülkesinde federasyon başkanı seçimleri siyasi yönlendirmeler ile yapılabilecek hale gelmiştir. Futbol sahip olduğu toplumsal güç ile tarihin belli dönemlerinde başını Latin Amerika ülkelerinin çektiği farklı yerlerde, askeri cuntaların da aracı olmuştur(Bozköylü, 2007;8). Futbola gösterilen yoğun ilgi ve 1930'larda radyonun gelişmesi futbolun yayılmasını hızlandırmış, insanlar önce sonuçlar için daha sonra da canlı yorumlar için radyoyu dinlemeye başlamışlardır(Boniface, 2007).

Farklı ülkelerde farklı zamanlarda yerleşen profesyonellik olgusu, düzenli ödemeleri, düzenli ödemeler de düzenli maç ve organizasyonları beraberinde getirmiştir. Profesyonellik olgusuyla beraber gelişen futbolcu transferleri, en iyi futbolcuları transfer ederek, başarılı olmak isteyen kulüpler için bir fırsat oluştursa da F.A tarafından uygulanan maksimum ücret politikası, kulüplerin futbolculara uyguladığı kontrol mekanizması, oyuncuların transferlerinin kulüpler arasında bir alışveriş şeklinde işlemesi, oyuncunun transfer ücreti üzerine iki kulübün pazarlık yapıp uzlaşması halinde transferin gerçekleşmesi, kısaca futbolcuların hareket özgürlüğünün bulunmaması sebebi ile bu hedefler doğrultusunda yapılmak istenen

transferlerin, ne kulüplerin ne de futbolcuların istediği şekilde sonuçlanamamasına neden olmuştur(Bozköylü, 2007;18).

1957 yılında Sunderland takımının oyuncuları uygulanan maksimum ücret politikası sebebi ile oyunculara resmi olmayan ek ödemeler yapıldığını, bu durumun belirtilen kuralın güvenilirliğini sarstığını belirtilerek, maksimum ücret politikasının kaldırılması için girişimde bulundu ve yapılan uzun görüşmeler sonucu 1961 yılında maksimum ücret politikası uygulaması kaldırıldı(Mcardle, 2000).

Esas değişim, Bozköylü'nün(2007;18) deyişiyle “Futbolun kabuk değiştirme süreci ve transfer politikalarındaki gelişme.” 1960'lı yıllarda olmuştur.

Futbolcuların hareket özgürlüğünün olmamasına ilk tepki Newcastle United takımından Arsenal takımına transfer olmak isteyen, fakat bu transfere onay vermeyen Newcastle United'ı yüksek mahkemeye şikâyet eden İngiliz futbolcu George Eastham tarafından gelmiştir. Yapılan bu şikâyet sonucu mahkeme mevcut transfer sisteminin rasyonel olmayan bir ticaret engeli olduğunu doğrulamıştır (Bozköylü, 2007;19). Bu iki olayın ardından yeni transfer sistemine ilişkin olarak belirlenmiş ilk kararlar ise kabaca şu şekildeydi;

- Oyuncuların serbest kalma durumları, maksimum ücret politikasından bağımsız olarak, tamamen kulüp ile oyuncu arasında yapılacak sözleşmeye göre belirlenecek. Sözleşme sona erdiğinde kulüp, bir önceki sözleşme şartlarından daha kötü olmamak şartıyla sözleşmeyi uzatma hakkına sahip olacaktır. Ayrıca yeni sözleşmenin süresi taraflar aksini düşünmedikçe en az diğer sözleşmenin süresi kadar olacaktır.
- Eğer kulüp sözleşme yenilemek istemezse oyuncu serbest kalacak ve istediği takımla görüşme yapabilecektir. Kulübün sözleşme yenilemek istemediği futbolcunun sözleşmesi oyuncu başka bir kulübe transfer olana dek aynı şartlarda sürecektir.
- Anlaşmazlıklar lig yönetim komitesini meydana getiren, lig ve sendika temsilcilerinden oluşan tahkim kurulu tarafından değerlendirilecektir. (Mcardle, 2000).

Eastham'ın oluşumunu hızlandırdığı 1963 yılında kabul edilen yeni transfer sistemine ilişkin bazı önemli noktalar şu şekilde; Yeni sistem ilk olarak oyuncuların sözleşmeleri sona erdiğinde bedelsiz olarak transfer olmaları hususunda kolaylık sağlamıştır. Bir diğer yenilik kulüplerin sezon sonunda satmak istediği oyuncularını, istedikleri ücret karşılığında başka kulüplere satabilme hakkı doğmuş veya kendi takımlarında tutmak istemedikleri oyuncularının sözleşmelerini yenilemeyerek serbest bırakma yetkisine kavuşmuşlardır. Daha da önemlisi kulüplerin sözleşme yenileme isteğine karşın sözleşme yenilemek istemeyen futbolculara itiraz hakkı verilmiştir. Bu durumlarda ise anlaşmazlıklar tahkim kararı ile sonuç bulacaktır. Bu da kulüplerin, futbolcularına hem sunulan teklifi kabul ederek kendi takımlarında devam etmelerini sağlamak, hem de olası bir itiraz karşısında tahkimde haklı taraf olabilmek için normal sözleşmelerden daha avantajlı sözleşmeler önermelerine zemin oluşturmaktadır. Futbolcular için sayılabilecek bir diğer avantaj kendilerine önerilecek sözleşme tekliflerinin son yapılan sözleşme ücretinden daha az olamayacağı konusudur. Ancak geliştirilmiş şartlardaki sözleşmeleri kabul etmeme durumunda futbolcuların, kulüp tarafından transferine izin verilmeyerek, kariyerlerinin sonlanma riski de bulunmaktaydı.

1970'lerin ortalarında, yenilenecek sözleşmeler için her yıl daha iyi sözleşme sunma durumunda kalacak olan kulüpler bir çözüm olarak, futbolculara çok uzun süreli sözleşmeler önermiş, 1 yıllık sözleşmeler yalnızca tecrübesiz veya genç futbolculara önerilmiştir(Mcardle, 2000).

Ayrıca bu sistem, oyuncuların transferleri için eski kulüplerinin hem onayları alınmadan, hem de istenen ücrette anlaşma sağlanmaksızın gerçekleştirilemediği için oyuncuların kulüpler arasında serbestçe geçiş yapmasını engellemiş ve ücretlerini düşük tutmuştur. Böylece bu dönemde futbol kulüpler lehine şekillenmiştir.

Belirtilen tarihten itibaren bu kurallar uzun yıllar boyunca geçerli olmuş ve tüm Avrupa'da gerçekleştirilen transferler bu kurallar dâhilinde yapılmıştır.

1.5.1. Futbolcu Transferlerinde Devrim Bosman Davası ve Sonrası

Belçika’da R.C. Liegois takımında profesyonel futbol hayatını sürdüren Jean Marc Bosman’ın 1990 yılı Haziran ayında sözleşmesi sona ermiş ve kulübü kendisine daha önceki sözleşmesinin tamamının sadece %25’ini önermiştir. Daha önceki sözleşmesine oranla çok ciddi bir maaş indirimi ile karşı karşıya kalan M.Bosman bu şartlardaki sözleşmeyi, Belçika Futbol Federasyonu kuralları dâhilinde reddederek haklarını aramıştır. Bu durumda zorunlu olarak satış listesine konulan Bosman’ın başka bir takıma transferi için Liege’nin, yetiştirme tazminatı adı altında 12 milyon BFR(Belçika Frankı) gibi yüksek bir miktar talep etmesi, hiçbir takımın Bosman için bu ücreti ödemek istememesine neden olmuştur. Futbol hayatını devam ettirebilmek için takım arayışına giren Bosman’ın çabaları Fransız U.S Dunkerque ile prensipte anlaşması ile sonuçlanmıştır, Ancak Fc Liegois’in istediği miktarı ödeme gücüne sahip olmayan Dunkerque , Bosman’ı kadrosuna katmak için istenilen ücretin indirimini talep etmiş ve taraflar Bosman’ın lisansının 2 Ağustos 1990 tarihine kadar, yani bir sonraki sezon başlamadan önce Fransız Futbol Federasyonu’na iletileceği konusunda prensipte anlaşma sağlamışlardır. Fakat Dunkerque takımının maddi durumunun iyi olmadığı haberlerini alan ve yapılacak ödemeler konusunda şüpheleri olan Liegois takımı Bosman’ın lisansını Fransa Futbol Federasyonu’na göndermemiştir. Bunun üzerine Dunkerque takımı transferden vazgeçmiştir (Antonioni and Cubin, 2000). Liegois takımı ise Belçika Futbol Federasyonu(URBSFA) hükümleri kapsamında var olan, bir futbolcunun belirtilen sezon içerisinde 1 Ağustos’a kadar önerilen sözleşmeyi kabul etmemesi durumunda, futbolcunun 2 yıl boyunca idari olarak cezalandırabileceği ve bu süre içerisinde futbolcunun başka hiçbir takımda oynamayacağı, aynı zamanda kulübe bağlılığının amatör düzeyde olacağı yani hiçbir ücret ödenmeyeceğine ilişkin haklarını kullanarak Bosman’ı sezonun geri kalan kısmı için idari olarak cezalandırmış ve kadro dışı bırakmıştır (Dabscheck, 1996).

Böylece hiçbir geliri ve işsizlik sigortası kalmayan, aynı zamanda kurallar gereği başa bir takıma da transfer olamayan Bosman’ın kariyeri çıkmaza girmiş ve bunun üzerine bir Avrupa Birliği(AB) üyesi ülkenin vatandaşı olarak, Roma

Anlaşması madde 48. ve şimdiki AB Anlaşması(1992) 39.Maddesi kapsamında, AB üyesi ülkelerin vatandaşı olan bir kimsenin istediği takdirde diğer AB ülkelerinde çalışma hakkına sahip olması ifadelerine kısaca işçilerin serbest dolaşım haklarına dayanarak, mevcut transfer sisteminde çalışma hakkı ve özgürlüğünün kısıtlandığı gerekçesiyle Belçika mahkemesine başvurmuştur. Bosman transfer sisteminin değişmesi gerektiğini ve sözleşmesi sona eren futbolcuların başka bir kulübe, herhangi bir bedel ödenmeksizin transfer olabilmesi gerektiğini savunmaktadır (Pearson, 2004).

Eski kulübü, Belçika Futbol Federasyonu ve UEFA'ya karşı açmış olduğu bu davada yerel mahkeme Bosman'ın lehinde karar vermiş aynı zamanda hâkim davayı Avrupa Adalet Divanı'na havale etmiştir. Bunun sebebi ise Avrupa Topluluğu'nu ilgilendiren iki uluslararası yönetmeliğin çakışmasıydı. Uluslararası Transfer Yönetmeliği, oyuncuların sözleşmesi bitse dahi kulüp tarafından belirlenecek bonservis bedelinin yeni kulüp tarafından ödenmesini öngörüyordu. Ve bu yönetmelik de Bosman'ın da dava nedeninde olduğu üzere Avrupa Topluluğu'nun, çalışanların serbest dolaşım hakkını garanti altına alan yasalarıyla temelden çelişiyordu(Akşar, 2005). Belçikalı hâkim ayrıca dava kapsamına UEFA'ya üye liglerde uygulanan 3+2 (3 yabancı futbolcu + oynayacağı ülkede 3 yılı genç takımda olmak üzere 5 yıldır devamlı oynamış 2 futbolcu)yabancı sınırlamasının da Avrupa Topluluğu çalışma yasalarına aykırı olduğu yönündeki görüşünü de katmıştır (Frick, 2009).

Beş yıl süren dava sonrası 1995 yılının sonunda, futbola damga vuracak tarihi kararları alan Avrupa Adalet Divanı; Dönemin uluslararası transfer sisteminde sözleşmesi biten futbolculara uygulanan kuralların ve yabancı futbolculara getirilen sınırlamaların, Roma Anlaşması'nın 48.maddesi dâhilinde belirtilen AB ülkesi vatandaşlarının sahip olduğu serbest dolaşım hakları ile ters düştüğünü, diğer meslekler gibi profesyonel futbolun da ekonomik bir aktivite olarak görülmesi gerektiği gerekçesiyle sözü edilen uygulamaların hiçbir hukuki dayanağı olmadığını belirterek, kulübüyle sözleşmesi biten futbolculara istedikleri kulüp ile sözleşme yapabilme serbestliğini getiren ve yabancı sınırlaması uygulamasına son veren kararları almıştır(Brownstone, 2010).

Bu kararların ardından dünya futbolunda köklü değişiklikler meydana gelmiş alınan kararlara ilişkin farklı düşünceler ve olumsuz yönleri olduğuna dair görüşler oluşmuş ve tartışılmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde de Bosman kararlarının ardından meydana gelen tartışmalar ve değişim incelenecektir.

1.5.1.1. Bosman Kararlarının Ardından Avrupa ve Türkiye

Alınan kararlardan sonra daha önce de sınırlandırmaların iyi olduğu görüşünü taşıyan UEFA, ülkeler ve kulüpler, ulusal futbol karakter ve değerinin kaybolma riski ile seyircilerin kendi vatandaşlarını görme istekleri karşısında Bosman kurallarını görmezden gelip, kota sistemi ile devam etmek istemiş ancak başarılı olamamışlardır (Briggs, 2005).

Bunun doğrultuda kulüpler, transfer ücretlerini daha makul seviyelerde tutabilmek ve bu yasaları tam manasıyla uygulayabilmek için 5 yıllık bir geçiş süreci talebinde bulunduysa da mahkeme bunu reddederek alınan kararların uygulamaya sokulacağını bildirmiştir. Olumsuz sonuçlanan itirazlara rağmen yine de başlarda bazı ülkeler ve kulüpler Bosman kararlarını protesto etmiş hatta Almanya bu kararların kendi bünyesinde yasaklanmasını ve daha önceki kuralların geçerli olması gerektiği görüşünü yinelemiştir. Ayrıca kuralları karardan hemen sonra uygulamak kulüpler için oldukça zordu çünkü karar Aralık ayında alınmıştı ve bu tarih sezon ortasına tekabül ediyordu. Fakat tüm bu itirazlara rağmen 1995 yılında ilan edilen bu kuralları Almanya bir dahaki sezon başından itibaren, İngiltere ise direkt olarak uygulayarak, kulüplerine diledikleri kadar yabancı oyuncuyu transfer ettiler. Diğer ülkelerde de kurallar zamanla yaygın bir şekilde uygulanmaya başlandı(Schmidt, 2007).

UEFA da 1996 yılında kulüplerarası yapılacak organizasyonlarda oynatılabilecek yabancı futbolcu kavramını AB'ye üye ülkelerle sınırlama kuralını kaldırmış ve bütün dünya ülkelerini bu duruma dâhil etmiştir(Schmidt, 2007). UEFA'nın bu kararlar sonrası öncelikli amacı, sözleşmeli futbolcular için transfer sistemini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmektir.

Bosman kuralları herhangi bir futbol kulübüyle kontratı biten futbolcunun, AB üyesi ülke kulübü ile sözleşme yapması konusunda serbestlik tanımıssa da bu mevzu tam olarak açıklığa kavuşturulamamış ve verilen kararlar çerçevesinde tartışılan bazı konular ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri sözleşmesi sona eren futbolcunun Bosman kurallarına göre serbest bir şekilde, aynı ülkedeki başka bir futbol kulübüne transfer olup olamayacağının belirlenmesidir. Bu şekilde gerçekleştirecek bir transfer her ne kadar Bosman kararlarına göre değerlendirildiğinde normal olsa da hukuki olarak netleştirilmemişti(Gardiner and Welch, 2007).

Bu konuda ayrıca bir Avrupa Adalet Divanı kararı olmaması sebebiyle yetkiler ulusal federasyonlara bırakıldı ve her federasyon kendi kararlarını aldı. Örneğin; Almanya ülke içerisindeki serbest dolaşım kuralını Bosman kararlarından 1 yıl sonra uygularken, İngiltere, federasyona bağlı bir futbolcunun, bu konuda herhangi bir şekilde mahkemeye başvurmasına gerek kalmadan serbest dolaşım hakkını ülke sınırları içerisinde uygulamıştır(Schmidt, 2007).

Bir diğer tartışma konusu ise serbest dolaşım haklarının, sadece AB ülke futbolcularına tanınmasıydı. İkinci Bosman vakası olarak anılan Balog davası bu tartışmaları hukuki boyuta taşımıştır.

1.5.1.1.1. Balog Davası

A.B üyesi olmayan Macaristan vatandaşı olan Tibor Balog 1997 yılı sezon sonunda, sözleşmesinin eski takımı Chearleroi ile bitmesinin ardından Fransız takımı AS Nancy'e transfer olmak istedi ancak eski takımı önce 5 milyon ardından da 3 Milyon Belçika Frank'ı gibi yüksek bir ücret talep ederek bu transferin gerçekleşmesine onay vermedi. Balog, Bosman davası sonuçlarında geçerli olan AB üyesi futbolculara tanınan serbest dolaşım haklarının kendisinin AB üyesi vatandaşı olmadığı gerekçesiyle geçerli olmayacağını savunan eski kulübü aleyhine dava açtı ve kendi lehine çıkan karar ile transfer ücreti ödemedi serbest dolaşım kuralından faydalandı. Ancak bu Bosman kuralları gibi köklü bir karar değildi. Tarafların

mahkeme huzurunda, eski kulübünün Balog'a tazminat ödemesi ve ücretsiz serbest kalması şartlarında anlaşması sonucu bu durum, sadece benzer diğer olaylar için örnek teşkil edebilecek ve yeni bir düzenlemenin geliştirilmesine önayak olabilecek düzeyde kalmasına neden olmuştur(Nagy,2004).

Avrupa'nın genelinde kulüplerin kuralları benimsemesi ve uygulaması hemen gerçekleşmemesine rağmen Bosman kanunlarının açıklanmasından sonra İngiltere'de takımların sahaya çıkan on bir oyuncularında, yabancı futbolcu sayısının oranı %27 iken, geçen 2 sezon içerisinde bu oran %29'a çıkmıştır(Lowrey, et al.). Bu artış normalin altında bir artış olduğu düşünülüyordu. Bu oranda fazla bir artış olmaması ile ilgili olarak, kulüplerdeki yabancı oyuncu sayılarının artmasının milli takımların rekabet gücünü kaybettirerek zarar verebileceğini ve bunun çok ciddi bir problem olduğunu düşünenlerin sayısının oldukça fazla olmasının yanı sıra, kulüplerin kendi aralarında Milli takımı korumak için gizli bir anlaşma yapabileceği ihtimali söz konusu olmuşsa da İngiliz takımlarının geçen süre içerisinde sahip oldukları farklı yabancı futbolcu sayıları bu konuda bir önlem almadıklarını gösterir nitelikteydi. Öyle ki; Chelsea takımı, Bosman kurallarından sonra sahaya tek bir İngiliz futbolcusu bile olmadan çıkıyordu. Diğer takımlar da Chelsea'dan farksız değillerdi onlarında birçok yabancı futbolcusu bulunuyordu. İngiliz taraftarlar bu durumu eleştiriyor, gazeteler bu durumun İngiliz futboluna karşı işlenmiş bir suç olduğunu ve utanç verici olduğunu yazıyorlardı(Schmidt, 2007). İngiliz takımlarının yurtdışından transfer ücreti ödemededen alabilecekleri yetenekli futbolcu arayışlarına girmelerinin yanı sıra kulüplerin kendi yetenekli futbolcularının da Bosman kurallarından yararlanarak yurtdışındaki takımlara gitmeleri, otoritelerin İngiliz futbolunun geleceği hakkında ciddi endişeler yaşamalarına sebep olmuş ve tepkiler giderek büyümüştür. Tüm bu tepkiler doğrultusunda, Bosman kurallarından iki buçuk yıl sonra, İngiltere Federasyonu, takımların kendi yetenekli futbolcularını ellerinde tutabilmeleri ve dışarıya daha az yönelmeleri için bir yenilik getirerek; 23 yaşını doldurmuş sözleşmesi biten futbolculara, ülke içerisindeki transferlerinde tam serbestlik tanımıştır. 23 yaş altı futbolcuların transferlerinde ise, futbolcunun transfer edildiği takıma tazminat ödemesi halinde serbest kalabilecekleri yeni bir transfer kuralı uygulamıştır(Irving, 2002).

İngiltere ve Almanya ile beraber diğer büyük ligler olarak sayabileceğimiz İspanya Primera Division, Fransa League 1 ve İtalya Serie A'da da tıpkı bu liglerdeki gibi yabancı futbolcu sayısı hemen artış göstermemiş, bu süreç birkaç sezon sürmüştür.

Ayrıca Bosman kuralları sonrasında oyuncuların hareketlerinin önem kazanması ile oyunculara ödenen paralarda ciddi derecede artış söz konusu olmuştur. Buna en iyi örneği yine İngiltere Premier Liginden verebiliriz. Bosman kuralları uygulanmadan önceki sezon olan 95-96 sezonuna göre 5 yıl içerisinde oyuncuların kazanmış olduğu para %319 oranında artmıştır. Bu oran kulüplerin giderlerinin %65 arttığını göstermektedir. Bir başka örnek, İtalya liginde ise 1990-2003 yılları arasında gelirlerde %213, oyunculara ödenen paralarda ise %453 oranında artış görülmektedir. İspanya liginde de oyunculara ödenen miktarlar %45 oranında artmıştır(Schmidt, 2007).

Bosman sonrası oyuncu ücretlerinin muazzam derecede artması en iyi olma mücadelesinin bir göstergesi olarak da kabul edilebilir. Fakat futbolda geçerli görülen kazananın bütün gelirlere sahip olur kaidesi nedeniyle, oyuncu transferinde yeterli mali güce sahip olmayan ve başarılar kazanamayan takımların iyice ezilmesine neden olmuştur. Başka bir deyişle, Bosman kararları ile güçlünün gücüne güç katılıyor, durumu kötü olan daha da kötü duruma düşüyor idi.

Diğer olumsuz görülen konu, daha önce uygulanan yabancı sınırlaması(3+2) kuralının kalkması kulüplerin genç yabancı futbolculara yatırım yapmalarına neden olmuştur. Buna paralel olarak Belçika, Almanya, Fransa, Hollanda, İsveç, İsviçre gibi ülkelerin takımları, yetenekli genç oyuncularını, İngiltere, İspanya ve İtalya gibi kendilerinden daha güçlü ve daha yüksek ücretli sözleşmeler öneren ülke kulüplerine kaptırmışlardır. Avrupa'da çoğu kulüp kendi altyapılarına yatırım yapmak yerine, yabancı ülkelere yetenekli genç oyuncuları bulup, onlara yatırım yapmayı tercih etmişlerdir. Fakat bu da Afrika'daki genç futbolcular vasıtasıyla, hem kendilerinin hem de kulüplerin sahte acentalar yoluyla kandırılmasına ve Avrupa'da hayali bir Pazar oluşturmaya zemin hazırlamıştır. Buna ilişkin bu şekilde transfer olacak gençlerin güvenlik ve geleceğinin de ön planda olması gerekliliği vurgulanmıştır (Lembo, 2011).

Bosman kanunlarının yarattığı sorunlardan bir diğeri de kulüplerin futbolcuları bünyelerinde tutmak için çok uzun sözleşmeler imzalamalarıydı. Oyuncunun yaşına göre bu sözleşmelerin süresi 7 yıla kadar çıkabiliyordu. Bosman kuralları her ne kadar oyuncuların serbestliğini ön plana alarak, kulüplere ödenecek ücretleri dengelemek ve oyuncuların daha özgür hareket edebilmesi amaçlı bir düzenleme olarak meydana geldiyse de sonuç istenilen şekilde cereyan etmemiştir. Bahsi geçen transfer ücretleri Bosman kuralları sonrasında en önemli faktör olarak görünüyor ve oyuncular gitmek istedikleri takımlara özgür bir şekilde gidemiyorlardı. Bu görüşlere ek olarak Uluslararası Futbolcular Birliği FIFpro(The International Association of Players' Unions), uzun sözleşmeler devam ederken istenen astronomik bonservis ücretlerinin tamamen yasadışı olduğunu sürekli dile getiriyordu.

Avrupa Komisyonu da bu durumlardan memnun kalmamış 1999 yılının ortasından itibaren, özellikle fahiş miktarlara yükselen bonservis ücretlerinin yasal ve sosyal olarak kabul edilemez olduğu düşüncesi ile kuralların yeniden gözden geçirilmesi ile birlikte alternatif bir yönetmelik istemiştir (Demirkol,2001; Schmidt 2007).

2000 yılının sonundan 2001 yılının başına kadar Avrupa Komisyonu UEFA ve FIFA'ya baskı uygulayarak yeni bir taslak istediğini yinelemiştir. Yukarıda belirtilen tüm bu sorunları gidermek için yapılan öneriler ve görüşmeler sonunda FIFA başkanı Blatter ve UEFA başkanı Johansson ortak bir sistem üzerinde uzlaşmış ve bu sistem, Avrupa komisyonun da onayını almıştır(Akşar, 2005).

Buna göre Eylül 2001'de yürürlüğe giren yeni transfer sistemi şu konuları içermektedir:

- Oyuncu kontratlarının süresi en az 1 en fazla 5 yıl olacaktır.
- Transfer dönemleri yılda 2 kez olmak üzere düzenlenecek ve oyuncular 1 sezon içerisinde sadece bir kez transfer olabileceklerdir. Uzun transfer dönemi bir sezon sonundan diğer sezonun başlamasına kadar geçen sürede, kısa transfer dönemi ise sezon ortasında olacak ve tamamen sportif sebepler

nedeniyle olmalıdır(teknik değişiklikler, oyuncu sakatlıkları veya olağan üstü durumlar vb.)

- 18 yaşın altındaki oyuncuların korunması için, oyuncuların transfer olacağı yere aileleri ile gitmeleri koşulunda izin verilecektir. (Bu gerekçeler futbolla alakalı değildir.) Ayrıca oyuncuların sportif ve akademik çalışmaları garanti altına alacak yönetmeliklerin oluşturulması gereklidir.
- 23 yaşın altındaki futbolcuların transferlerinde tazminat ödenecek(Yetiştirme tazminatı). Bu tazminatın miktarı belirlenirken kulüplerin kategorileri göz önünde tutulacaktır. Kulüplerin kategorileri ise sahip oldukları tesis kalitesine göre belirlenecektir. Küçük takımların korunması için, oyuncu daha büyük bir takıma transfer oluyorsa tazminat bedeli daha fazla olacaktır. Veya tersi olarak daha küçük bir takıma gidiyorsa tazminat bedeli daha az olacaktır.
- 23 Yaşın üzerindeki futbolcuların transferi için herhangi bir tazminat ödenmeyecektir.
- Gelişmekte olan kulüpleri daha fazla korumak için bir dayanışma mekanizması kurulacaktır.
- Sözleşmelerde istikrarı sağlayabilmek için 28 yaşın altındaki oyuncuların kontratlarına 3, 28 yaş üstündeki futbolcuların kontratlarına ise 2 yıl süreyle kesin olarak uyulacaktır.
- Geçerli neden olmaksızın koruma dönemindeki sözleşmelerin tek taraflı olarak bozulması durumunda oyuncu kulüp ve menajerlere sportif cezalar uygulanacaktır.
- Uygulanacak sportif cezalar kademeli olarak 4 aydan 12 aya kadar sportif rekabetin uygun çalışmasını ve kendine özgü kurallarını koruyacak şekilde düzenlenecektir. Sözleşmelerin tek taraflı bozulması hakkı sadece sezon sonunda mümkün olabilecektir.

- Kontratların tek taraflı olarak kulüp veya oyuncu tarafından bozulması durumunda bozan taraf bir tazminat ödemelidir.
- Transfer anlaşmazlıklarını çözmek için kulüpler ve oyuncu temsilcileri ile bağımsız bir başkandan oluşmuş, pratik, efektif, hızlı ve objektif bir hakemlik müessesesi oluşturulmalıdır.
- Hakemlik müessesesi tamamıyla isteme bağlıdır ve kulüp ve oyuncuların ulusal mahkemelere başvurularına engel oluşturmaz.
- Etkin, hızlı ve objektif bir tahkim komitesi oluşturmak için, kulüpler ve oyuncular eşit sayıda temsilci seçecekler, bağımsız bir başkan ve FIFPro temsilcisi ile birlikte FIFA'nın anlaşmazlık Çözümleme Kurulunda (Dispute Resolution Chamber) bir araya geleceklerdir. FIFPro yeni oluşturulan Futbol Tahkim Komitesi (Arbitration Tribunal for Football) için temsilciler atayacak ve buna çözümleme kurulunun kararları sunulabilecektir(Irving,2002; Akşar,2005).

Kesenne'ye(2006) göre yapılan düzenlemelerin zayıf tarafı bu uygulamaların yalnızca uluslararası transferlerde geçerli olmasıydı. Dolayısıyla ulusal liglerde yine ülkelerin federasyonlarınca uygulanan kurallar geçerli olacaktı. Buna göre yapılacak olan ulusal transferlerde federasyonlar bu kurallara uyma konusunda serbestti. Federasyonların, kendilerinin belirlemiş oldukları uygulamalar ve yabancı sınırlamalarına ilişkin bilgiler ilerleyen bölümlerde verilecektir.

1.6. Türkiye'de Bosman Kuralları ve FIFA Transfer Sisteminin Uygulanması

80'li yıllardan bu yana sponsorluklar, naklen yayın gelirleri, şirketleşme çabalarıyla birlikte önemli ekonomik boyutlara ulaşmıştır. 1990'lar boyunca küçük kulüplerin bu kısır döngüyle mücadelede en etkin araçları yetenekli oyuncu yetiştirip büyük kulüplere satarak elde ettikleri bonservis bedelleri olmuştur. Bu durum, hem Türkiye'de yeni ve yetenekli oyuncuların keşfedilerek birer yıldız olmalarını

sağlamış hem de küçük kulüplerin ekonomik sıkıntılarını biraz olsun hafifletmiştir. Bu dönemde Anadolu kulüpleri şampiyon olamamışlarsa da, şampiyonları zorlayan takımlar yaratmışlardır(Bozköylü, 2007;54). Anadolu Kulüpleri daha ucuz ve daha genç oyuncularla varlıklarını sürdürüyorlardı ve ön plana çıkan, yıldızlaşan oyuncularını büyük takımlara hatırı sayılır karlar ile satarak ciddi paralar elde ediyorlardı(Akşar, 2005).

Bosman kurallarının 1995 yılında AB üyesi ülkelerde hâkim olmasıyla Türkiye ile AB ülkeleri arasındaki transferlerde yeni bir dönem yaşanmaya başladı. Türkiye'de sözleşmesi biten oyuncular, buradaki kulüplerinin izinlerini almaksızın AB ülkelerindeki kulüplerle anlaşma yapmaya başladılar. Bu durumda transfer FIFA'lık oluyor ve belli bir hesaplama ile (oyuncunun yaşı, kaç kez milli olduğu, o ana kadar kulübünden primlerle birlikte yıllık ne kadar kazandığı faktörleri göz önüne alınıyordu) belirlenen bonservis bedelleri geçerli oluyordu. Buna karşılık AB'den Türkiye'ye transferlerde de oyuncunun sözleşmesi bitmiş olmasına karşın yine aynı kurallar çerçevesinde bir bonservis ödeniyordu(Demirkol, 2001). Daha önce de belirtildiği üzere yapılan düzenlemeler uluslararası transferlerde geçerli olmak üzere belirlenmişti. Federasyonların bu kuralları uygulama konusunda serbestlikleri vardı. 1995 yılındaki kararların ardından hemen hemen bütün Avrupa'daki federasyonlar bu kuralları geçen yıllar içerisinde kendi ulusal liglerinde uygulamasına rağmen, Türkiye alınan bu kararları UEFA'nın yeni transfer sistemini açıklamasını takiben 2001-2002 sezonundan itibaren geçerli olmak üzere uygulamıştır(Uluğ, 2001). Bosman kurallarının hem federasyonca geç uygulanmasının hem de oyuncuların ülke içerisindeki dolaşımlarının Avrupa'daki futbolcular gibi serbestleşmemesinin nedeni olarak, hiçbir futbolcunun, olası Bosman kuralı dâhilinde gerçekleştirecek transferini mahkemeye taşımamış olması olarak da söylenebilir çünkü açılacak olası bir davada Bosman kuralları emsal gösterilerek serbest dolaşım haklarının Türkiye sınırları içerisinde önü açılabilirdi.

Futbolda devrim olarak nitelendirilen kurallar tüm Avrupa'da olduğu gibi Türk futbolunda da gecikmeli de olsa yeni ve önemli bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Futbolun serbest piyasa ekonomisine geçmesi ve oyuncuların serbest dolaşım hakkına sahip olması, Türk futbolunun çok yönlü olarak geliştiği ve

değiştirdiği bir dönemi başlatmıştır. Ancak açıklanan yeni sistemin ardından ilk dönemde Türk Kulüpleri olumsuz bir şekilde etkilenmiştir.

Demirkol(2001b), Türkiye Futbol Federasyonu'nun kuralları uygulamada geç kalması ve yeni kuralların uygulanmasına ilişkin geçiş dönemi sorunları ile ilgili yazısında şu ifadelerle yer vermiştir;

“Federasyon problemlerin gelip kapısını çalacağı günü beklemeyi tercih etti. Ve futbolumuz, 90'lardaki hızlı tırmanışını 2000 yılında bir Avrupa kupasıyla taçlandırıp, genç yetenekler yaşlı kıtanın köklü kulüplerinin transfer listelerine girince, Türkiye’de uygulanmakta olan kuralların dünyadaki benzerlerinden ne kadar farklı olduğu ortaya çıktı.”

2000 yılında UEFA kupasını kazanan Galatasaray'ın 23 yaş altındaki oyuncularını cüzi bir yetiştirme tazminatı olarak, 23 yaş üstü futbolcularını ise hiçbir bonservis ücreti alamadan Avrupa'daki kulüplere kaptırması diğer kulüpleri de korkutmuştur. İlk başta çok yüksek transfer ücretleri istenilen oyunculardan, sözleşmeleri bittiğinde hiçbir gelir elde edemeyecekleri korkusunu taşıyan kulüpler oyuncuların bonservis ücretlerini düşüyor ve uzlaşma yollarını arıyorlardı. Fakat hala yüksek bonservis bedeli talep eden kulüplerin olması ve yaşanan sorunlar, yöneticileri bu hususlarda çeşitli eylemler yapmaları konusunda teşvik etmiş, bunun sonucunda zamanın deyişiyle “hülle” söylentileri ortaya çıkmıştır.

Takım ve yöneticilerin “hülle” olarak adlandırdıkları düşünce, transferi için bonservis ücretinde anlaşılamayan oyuncunun, yeni transfer sistemi kullanılarak, AB üyesi başka bir ülke takımına transferinin gerçekleşmesi ve ardından o takımdan belirli bir miktar ödenerek tekrar transfer edilmesini ifade ediyordu. Ancak yeni sistemde ifade edilen bir oyuncunun,1 sezon içerisinde olağan üstü haller dışında sadece bir kez transfer olabileceği maddesi bu duruma engel olmuştur. Yeni sistemin kararları sonrası Türkiye’de transfer piyasası yıllar sonra alışagelmışin dışında bir durgunluk gösteriyordu(Demirkol,2001c).

Sözleşmesi biten oyunculara bonservis ödenmemesi kuralı Anadolu kulüplerini de olumsuz olarak önemli ölçüde etkilemiş ve ligdeki takımlar arasında finansal olarak büyük farklar çıkmasına neden olmuştur. Yetiştirdiği futbolcuların bonservis ücretleri ve yayın gelirleri dışında fazla bir geliri olmayan Anadolu

takımları yıldız oyuncularını bu kural çerçevesinde kaybetmiş ve ekonomik olarak büyük sıkıntılarla karşı karşıya gelmiştir. Bosman kuralları sonrası vurgulanan güçlünün daha güçlü, zayıfın ise daha da güçsüz kalacağı görüşleri bu durum sonrası ülkemizde de görülmüştür.

Yeni sistem Türk futbolu için de dönüm noktası olmuştur. Tıpkı Avrupa ülkelerinin kuralların değişmesinin sonrasında olduğu gibi alt yapı organizasyonunun pahalı olması ve uzun vadede ekonomik ve teknik başarı getirmesi, kulüplerin alt yapıya daha az önem vermelerine, bunun yerine daha çok, transfer ettikleri oyuncularla takım kurmalarına neden olmuştur. Bu durum da, Türk futbolunun giderek daha fazla yabancı kökenli bir gelişme göstermesine neden olmuş, alt yapıdan oyuncu yetiştirmenin azalmasıyla genç ve yetenekli Türk oyuncuların yıldızlaşması zorlaşmıştır(Bozköylü, 2007;55).

1.7. Avrupa’da ve Türkiye’de Yabancı Futbolcu Transferlerine İlişkin Statüler İstatistikler ve Karşılaştırmalar

1.7.1. Avrupa’da Yabancı Transferlerine İlişkin Statü ve İstatistikler

Serbest dolaşım kurallarının ardından Avrupa ve Türkiye’de kulüpler daha fazla yabancı oynatabilmek için sürekli girişimlerde bulunmuşlardır. Buna karşın artan yabancı sayılarının ulusal futbol karakterine ve genç yeteneklerin gelişimine olumsuz etkiler yaratabileceği görüşleri ortaya atılmıştır. Ulusal liglerdeki yabancı oyuncu sınırlandırılması veya belirli kriterler getirilmesi ülke federasyonlarının kendi kararlarına bırakılmıştır. Bu doğrultuda bazı federasyonlar ortaya çıkabilecek olumsuzlukları gidermek için gerek yabancı oyuncu gerekse genç futbolcuların oynatılmasına ilişkin belirli sınırlandırma ve kriterler getirirken, bazıları bu konuda tamamen serbestlik tanımıştır.

Bu bölümde Avrupa’nın futbolda önde gelen ülkelerinin yerel liglerinde yabancı futbolculara ilişkin uyguladıkları statüler, güncel ve geçmiş yıllara ait istatistikler verilecektir. Geçmiş yıllara ait istatistikler Bosman kararlarının bir sezon öncesi, 1998-99 sezonu ve 2005 yılından 2013’e kadar olan dönemleri içermektedir.

Yabancı sınırlandırmaları konusunda karşılaştırılacak ülkeler seçilirken Avrupa’da kulüpler arası organizasyonlarda elde edilen başarılar çerçevesinde oluşturulan UEFA ülke puanları katsayısı ve çeşitli faktörler çerçevesinde oluşturulan marka değeri en yüksek ligler sıralamasından yararlanılmıştır. Her iki doküman da sıraları farklı olmak üzere aynı beş ülke yer almaktadır. Sıralamada yer alan ülkeler aynı zamanda birçok kaynakta Avrupa’nın 5 büyük(majör) ligi olarak da adlandırılmaktadır. Buna göre belirtilen sıralamalar şu şekildedir;

Çizelge 1. UEFA Ülke Puanları Katsayısı Sıralaması

Sıra	Ülke	Puan - Yıl
		2012/13
1	İspanya	87.739
2	İngiltere	82.249
3	Almanya	78.757
4	İtalya	64.147
5	Fransa	59.000

Kaynak: (uefa.com, 2013)

Çizelge 2. Avrupa’da Marka Değeri En Yüksek 5 Lig

Sıra	Ülke	Lig	Marka Değeri
1	İngiltere	Barclays Premier League	4.170 Milyar \$
2	Almanya	Fussball - Bundesliga	3.038 Milyar \$
3	İspanya	BBVA La Liga	1.531 Milyar \$
4	İtalya	Seria TIM	1.122 Milyar \$
5	Fransa	Ligue 1 Orange	849 Milyon \$

Kaynak: (Brand Finance, 2012)

1.7.1.1. İngiltere’de Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri

İngiltere futbol federasyonu, Bosman kurallarının ardından yabancı sınırlaması kuralını kaldırmış ve kulüplere bu konuda tam serbestlik tanımıştır. Ancak futbolcu transferlerinde belirli kriterler mevcuttur, ne var ki bu kriterler İngiltere futbol federasyonunun koymuş olduğu kriterler değil, İngiltere’ye giriş, çıkış yapan yabancıların işlemlerinin yürütüldüğü, İçişlerine bağlı Home Office in belirlediği standartlardır. Bu standartlar İngiltere’ her iş kolu için yabancı işgücü istihdamı konusunda belirlenen standartların futbol sektörüne Home Office tarafından uygulanmasından ibarettir(Şenel, 2009). Buna göre belirtilen ve genellikle örnek olarak gösterilen, İngiltere’nin, AB’ye üye ülkelerin vatandaşlığına sahip olmayan yabancı futbolcuların, İngiltere Premier Liginde oynaması için alması gereken çalışma izninin şartları şu şekildedir;

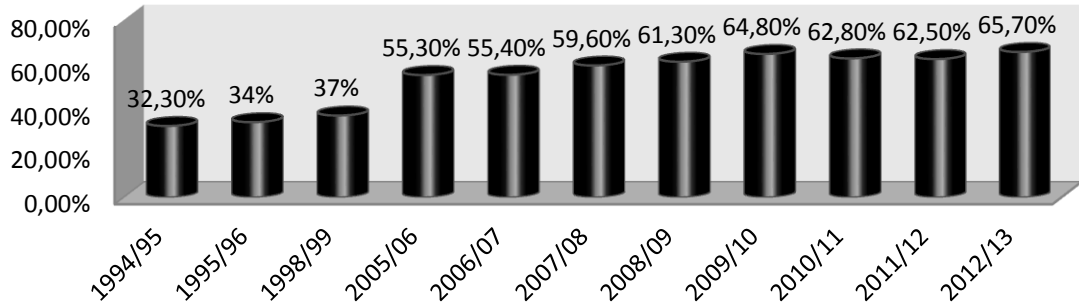
- Transfer edilecek oyuncunun, milli takımının son iki yıl içerisinde hazırlık maçları hariç, yapmış olduğu maçların en az %75’inde forma giymiş olması gereklidir. Eğer oyuncu sakatlığı ya da cezası nedeniyle bu maçlarda oynayamamışsa durum değerlendirilmeye alınır.
- Oyuncunun oynadığı milli takım, son iki yılda FIFA Dünya sıralamasında ilk 70 takım içerisinde yer almalıdır(Thefa.com, 2012).

İngiltere Federasyonu her ne kadar yabancı oyuncu konusunda bir sınır koymamış olsa da son yıllarda artan yabancı sayısının yanı sıra genç oyuncuların yetişmesi için de daha önce UEFA tarafından Avrupa kulüplerarası müsabakalarda uygulanan “Home Grown” kuralı 2010/2011 sezonu itibariyle uygulanmaya başlamıştır. Bu kurala göre;

- Takımların kadrolarında maksimum oyuncu sayısı 25 ile sınırlandırılmıştır. Bu 25 kişilik kadro içerisinde en az 8 futbolcunun, 15-21 yaş aralığında olması ve milliyetine bakılmaksızın 3(36ay) yıl boyunca İngiltere veya Galler

federasyonuna bağılı bir kulüpte futbol oynamış olması gerekiyor(Henderson, 2011).

Uygulanan bu kural hem yerli oyuncuların sayısını hem de altyapıdan gelen oyuncuların sayısını arttırmaya yönelik bir uygulama olarak açıklanabilir. Dolayısıyla artan yerli ve yetenekli genç oyuncular ile de milli takımlar düzeyinde başarıların hedeflendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

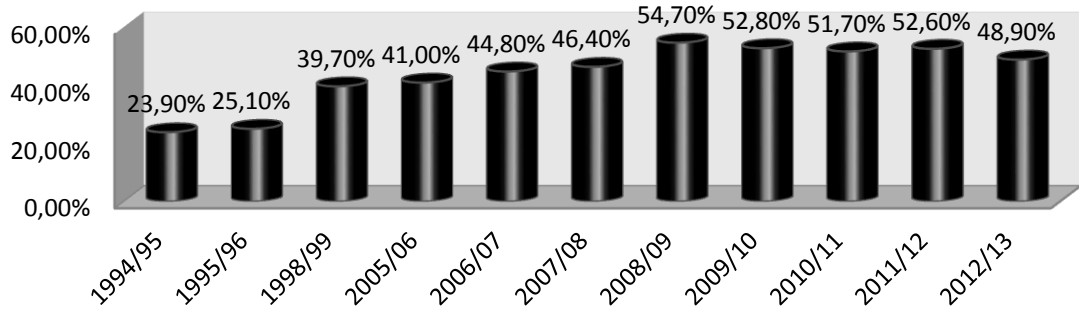

Kaynak : (Andreff, 2006; Poli, 2009; transfermarkt.com, 2013)

Şekil 1. İngiltere’de Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdesleri

1.7.1.2. Almanya’da Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdesleri

Federasyonu öncelikle yabancı futbolcu sayısını serbest bıraktı, fakat beraberinde belli başlı şartlar da getirdi. Alt yapıları futbolcu yetiştirmeye uygun olan kulüpler A takıma en az 8 futbolcu altyapılardan alma zorunluluğu getirdi. Bunların 4’ünün kendi altyapılarında en az 3 yıl oynamış olması gerekirken diğer 4’ünün de herhangi bir kulübün altyapısında en az 3 yıl oynamış olması gerekmektedir. Bunun dışında 24 kişilik kadronun en az 12’si Alman olmak şartıyla yabancı sayısı serbest bırakıldı(Altun, 2013).

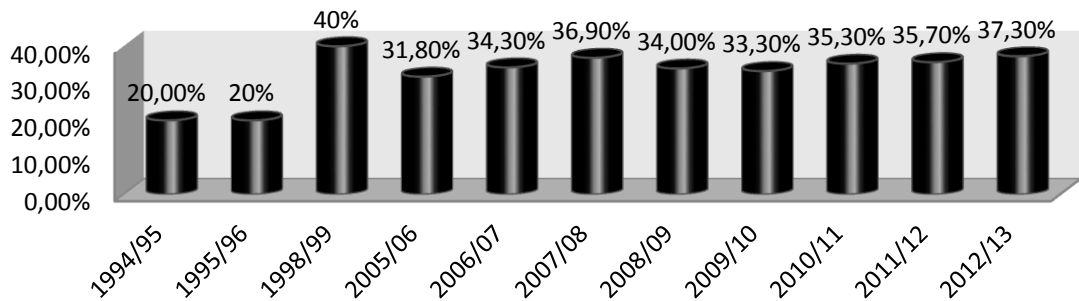

Kaynak : (Thome;2003; Poli, 2009; transfermarkt.com,2013)

Şekil 2. Almanya’da Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri

1.7.1.3. İspanya’da Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri

İspanya La Liga’da takımlar kadrolarında AB dışı en fazla 3 yabancı bulundurulabilir. Yabancı oyuncu sınırlaması AB vatandaşı olmayan futbolculara uygulanmaktadır. Ancak yapılan antlaşmalar ile AB üyesi olmamasına rağmen yabancı statüsünde sayılmayan ülkeler vardır. Bu ülkeler Türkiye, Rusya ve Cotonou antlaşmasına dahil olan 79 ülkedir(Garcia et al., 2011; RFEF Regulation, 2012).

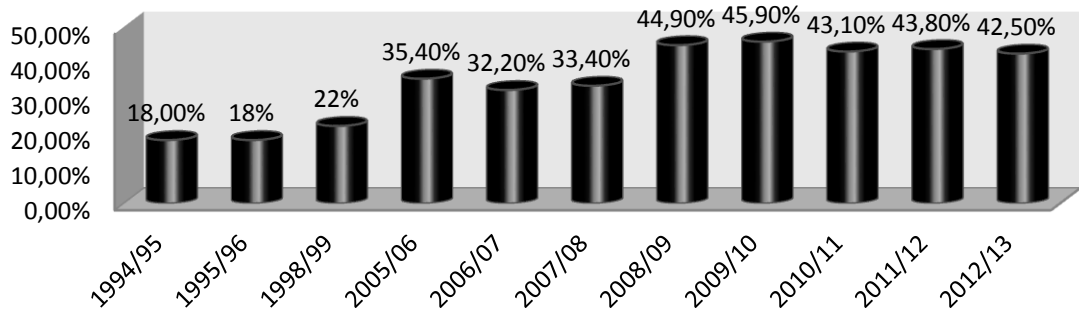

Kaynak : (Andreff, 2006; 2009; Poli, 2009; transfermarkt.com ,2013)

Şekil 3. İspanya’da Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Yüzdeleri

1.7.1.4. Fransa’da Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri

Fransa’da da İspanya’da uygulandığı gibi AB vatandaşı olmayan futbolculara bir sınırlama getirilmiştir. Buna göre takımlar kadrolarında en fazla 4 tane AB dışından oyuncu bulundurabilirler. Ancak yine İspanya’daki gibi AB kapsamında değerlendirilen ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkeler: Hırvatistan, Özbekistan, Kırgızistan, Okyanusya içerisindeki tüm ülkeler(Yeni Zelanda hariç), Afrika içerisindeki tüm ülkeler(Libya ve Mısır hariç), Avrupa içerisindeki tüm ülkeler(Bosna, Sırbistan, Karadağ hariç) ve Cotonou ülkeleridir(LFP Regulations, 2012).

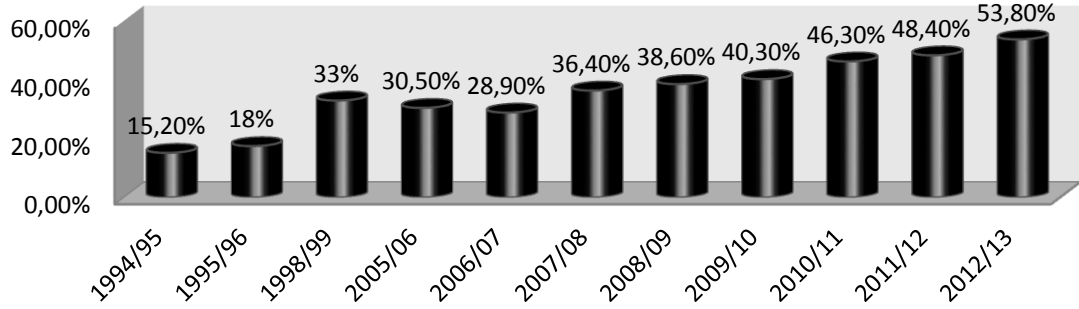

Kaynak : (Andreff, 2006; 2009; Poli, 2009; transfermarkt.com ,2013)

Şekil 4. Fransa’da Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Yüzdeleri

1.7.1.5. İtalya’da Yabancı Futbolcu Sınırlamaları ve Yıllara Göre Yabancı Oyuncu Yüzdeleri

İtalya federasyonu yabancı oyunculara ilişkin bir sınırlama uygulamamaktadır. Ancak 2010 yılından sonra yapılan bir uygulama neticesinde takımlar her sezon AB vatandaşı olmayan en fazla iki oyuncu transfer edebilirler(FIGC, 2012).

Kaynak : (Andreff, 2006; Poli, 2009; transfermarkt.com ,2013)

Şekil 5. İtalya’da Bosman Kuralından Önce ve Sonra Yıllara Göre Yabancı Yüzdeleri

1.7.1.6. Türkiye’de Geçmişten Günümüze Yabancı Futbolcu Transferlerinde Uygulanan Sınırlandırmalar ve Yabancı Futbolcu Sayıları

Türkiye’de yabancı futbolcu transferleri profesyonellik sürecinden daha eskilere dayanmasına rağmen, resmi olarak Türk futbolunun ilk yabancı transferi 1951 yılında Adalet takımına transfer olan Oscar Garo ile gerçekleşmiştir. Futbolun profesyonelleşmesiyle federasyonun yabancı futbolcu transferlerinde ilk kez sınırlama uygulaması da aynı zamanlarda olmuştur.

Federasyon, ilk sınırlandırmayı 1951 yılında takımların kadrolarında sadece 1’er yabancı futbolcu bulundurmalarına izin vererek yapmıştır(Doğan ve ark., 2004). 1959’da Profesyonel Lig kurulduktan sonra da bu sınır 1966’ya devam etti. 1966’da izin verilen yabancı futbolcu sayısı iki olarak belirlenmiştir. İzin verilen yabancı futbolcu sayısı 1989’da üçe ve 1996’da 3+1 kuralı ile birlikte dörde çıkmıştır(Altay ve ark., 2011).

1998-1999 sezonunun ortasında uygulamada değişiklik yapılarak sayı 5’e çıkarıldı. Ancak bir süre sonra TFF Tahkim Kurulu, yürütmeyi durdurma kararı verdi. Fakat daha önce transfer işlemlerini tamamlamış kulüplerin 5 yabancı oynatabileceği kabul edildi. Bu gelişmelerle ilgili tenkitler üzerine Federasyon, kulüplerin bu değişikliğe yol açan talebinin 4 artı 2 şeklinde olduğunu, döviz ödenen

yabancılardan bir veya ikisinin kenarda tutulmasındansa kontenjanın 5'e çıkarılmasının uygun görüldüğünü açıklamıştır (Üçışık, 1999).

1999-2000 sezonunda yabancı oyuncu sınırlamasında değişiklik yapılmamış bu sayı 5 olarak kalmıştır.

2000-2001 sezonuna gelindiğinde ise beş oyuncunun yanına +1 eklenerek, 'sahada 5, kulübede 1' kuralı uygulanmıştır.

2001-2002 yılında ise 5+1+2 sistemine geçildi. Bu sisteme göre takımlar toplamda 8 oyuncu ile sözleşme imzalayabilecek ancak, sahadaki on bir futbolcudan en fazla 5'i yabancı uyruklu olabilecek ve 1 oyuncuda yedek kulübesinde yer alabilecekti (Altay ve ark., 2011). 2005-2006 sezonunda Süper Ligdeki takımların 6 yabancı futbolcu oynatabilmesi kabul edilmişti.

Temmuz 2007'de 2007-2008 sezonunda geçerli olmak üzere yabancı sayısı 6+1 olarak değiştirildi. Federasyon, Ocak 2008'de yabancı oyuncu sınırlamasında bir kez daha değişikliğe gitti. 6 oyuncu aynı anda oynayabilecek, 2 oyuncu da yedek kulübesine oturacaktı(TFF, 2008-2009 Statüsü).

2008-2009 ve 2009-2010 sezonlarında da 6+2 kuralının uygulanması devam etmiş fakat TFF yine bir değişikliğe giderek 2010-2011 sezonunda 6+2+2 kuralını getirmiştir. Bu kurala kulüpler en fazla 10 yabancı futbolcu ile sözleşme yapabilecek ve bu futbolculardan, en fazla 8 tanesi 18 kişilik maç kadrosunda yer alabilecekti(TFF, 2010 Statüsü). Bunun dışında diğer seneler gibi saha içi beş yedek yabancı oyuncu sınırları aynen geçerli idi.

2011-2012 sezonunda kulüpler istedikleri kadar yabancı futbolcu ile sözleşme imzalayabilecek ancak bu 18 kişilik kadroda 6+2 kuralı devam edecekti(TFF, 2011 Statüsü).

2012-2013 sezonunda da aynı kural geçerli olmuştur. Ancak TFF yabancı sayısının kademeli olarak düşürüleceğini ve bunun yıllara göre farklılık göstereceğini belirten bir statü sunmuştur. Bu statüye göre:

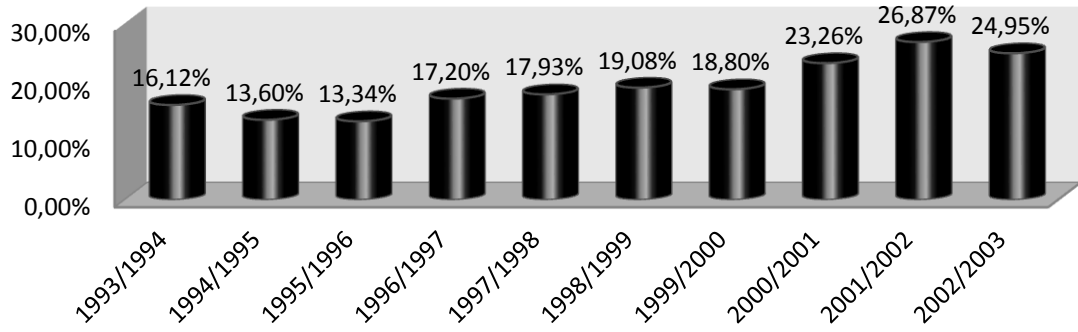
- 2013-2014 Sezonunda kulüpler, en fazla 10 yabancı futbolcu ile sözleşme imzalayabilirler ve 6 yabancı uyruklu futbolcu müsabaka isim listesine yazabilirler.
- 2014-2015 Sezonunda kulüpler, en fazla 8 yabancı futbolcu ile sözleşme imzalayabilirler ve 5 yabancı uyruklu futbolcu müsabaka isim listesine yazabilirler(TFF, 2012 Statüsü).

Son yıllarda artan yabancı sayılarının önüne geçebilmek ve takımları yerli oyunculara yönlendirebilmek için yapılması planlanan bu değişikliklerin yanı sıra TFF, 2008-2009 sezonundan itibaren fazla yabancı futbolcu ile sözleşme imzalanmasının alt yapılara bir getirisi olabileceğini düşünerek, kadrosunda fazla sayıda yabancı futbolcusu bulunan kulüplere "alt yapı fonu" ödeme zorunluluğu getirdi. Ek olarak takımlara 18 kişilik maç kadrolarında altyapıda yetişmiş en az bir 23 yaş altı futbolcu bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.

Çizelge 3. Türkiye Süper Ligin Yıllara Göre Yabancı Sayıları ve Yüzdeleri

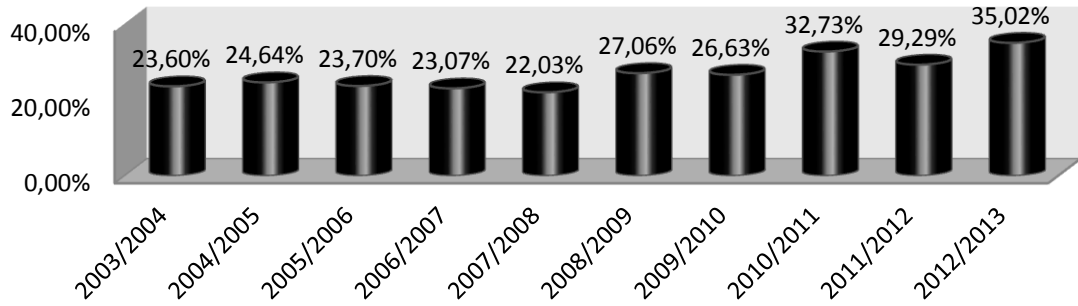
Yıl(Sezon)	Yabancı Futbolcu Sayısı	Yıl(Sezon)	Yabancı Futbolcu Sayısı
1993-1994	65	2003-2004	131
1994-1995	66	2004-2005	137
1995-1996	61	2005-2006	137
1996-1997	85	2006-2007	126
1997-1998	92	2007-2008	130
1998-1999	96	2008-2009	157
1999-2000	101	2009-2010	163
2000-2001	124	2010-2011	200
2001-2002	140	2011-2012	186
2002-2003	137	2012-2013	186

Kaynak: (GSGM Sporcu verilerinden düzenleyen Yıldırım, 2008;34; Transfermarkt.com , 2013).

Kaynak: (Yıldırım, 2008; Mackolik.com,2013, Transfermarkt.com,2013)

Şekil 6.1. Türkiye Süper Ligindeki Yabancı Futbolcuların 1993-2003 Yılları Arasında Süper Ligdeki Toplam Futbolcu Sayısına Yüzdeleri

Kaynak: (Yıldırım, 2008; Mackolik.com,2013, Transfermarkt.com ,2013)

Şekil 6.2. Türkiye Süper Ligindeki yabancı futbolcuların 2003-2013 yılları arasında süper ligdeki toplam futbolcu sayısına yüzdeleri

1.7.1.6.1. Türkiye PTT 1.Lig* Statüsü ve Yabancı Sayıları

Türkiye 1.Liginde de 2008-2009 yılından itibaren yabancı futbolcuların oynatılmasına izin verilmiştir.

* TFF Birinci Ligi, 2008 -2012(Nisan) yılları arasında Bank Asya Birinci Lig ismini almış, 2012(Ağustos) yılından itibaren, TFF 1.Lig'in isim ve yayın hakkını elinde bulunduran TRT ile PTT Genel Müdürlüğü arasında yapılan isim hakkı sözleşmesi gereği, ligin yeni ismi PTT 1.Lig olarak değişmiştir(tff.org,2012b).

2012-2013 yılı itibariyle PTT 1.Ligde takımlar, 3 yabancı uyruklu futbolcu ile sözleşme imzalayabilir ve bu futbolcuları müsabakada oynatabilmektedirler. Buna ek olarak takımların Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kırgızistan ülkelerinin vatandaşı olan en fazla 2 futbolcu ile sözleşme imzalayabilmeleri ve müsabakalarda oynatabilmeleri mümkündür.

2012-2013 Sezonu PTT 1.Liginde oynayan Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kırgızistan ülkelerinden olan futbolcular hariç yabancı futbolcuların sayısı 45'dir. Bu ülke vatandaşları ile beraber toplam sayı 51'dir. Bu sayılara göre PTT 1.Ligdeki Yabancı Oyuncular ligdeki futbolcuların %10,17'sini oluşturmaktadırlar(TFF, 2012 Statü; Mackolik.com, 2013)

Çizelge 4. Avrupa'nın 5 Büyük Ligi ile Türkiye Spor Toto Süper Lig* 2012-2013 Sezonu Yabancı Sayı ve Oranlarının Karşılaştırılması

Ülke	Yabancı Futbolcu Sayısı	Yabancı Futbolcu Sayısının Oranları	UEFA - Ülke Puanları Katsayı Puan ve Sıralaması	FIFA Dünya Sıralamasındaki Yeri
İSPANYA LA Liga	187	37,3%	1	1
ALMANYA Bundesliga	256	48,9%	3	2
İNGİLTERE Premier Lig	328	65,7%	2	7
İTALYA Serie A	302	53,8%	4	8
FRANSA Ligue 1	227	42,5%	5	18
TÜRKİYE Spor Toto Süper Lig	186	35,02%	10	54

Kaynak: (fifa.com, 2013; uefa.com, 2013; transfermarkt.com, 2013)

* 2002-03 sezonunda adı Türkiye Süper Ligi olarak değiştirilen lig, 2005-06 - 2009-2010 sezonları arasında Turkcell Süper Lig adı ile kullanılırken, 2010-2011 sezonundan itibaren Spor Toto Süper Lig olmuştur(tff.org,2012a).

1.8. Yabancı Futbolcular ve Altyapı İlişkisi

Futbolculara tanınan serbest dolaşım haklarının ardından, Avrupa ülkelerinde meydana gelen yabancı futbolcu sayısı artışı, ülkelerde yetişecek olan yeni gençlerin önünün kesileceği ve milli takımların başarısız olacağı endişesini yaratmıştır. Ancak zamanla ülkeler bu duruma engel olmak için çeşitli kural ve sınırlamalar getirerek bu endişeyi en aza indirmek istemişlerdir. Türkiye’de de daha önce belirtildiği gibi profesyonel futbol ligi kurulduğundan bu güne kadar yabancı futbolcu sınırlamaları uygulanmış, uygulanan sınırlamaların yanı sıra, Avrupa’nın önde gelen ülkeleri gibi altyapı oyuncularını kadrolarda bulundurmaya yönelik, altyapı oyuncularının varlığını teşvik edici zorunluluklar getirmişlerdir. Bu tarz uygulamaların birincil amacı genç ve yerli futbolcuların sayısının artırılmasıdır.

Yabancı futbolcu transferleri tamamen altyapılarla bağlantılı bir durum olmasa da günümüz futbolunda birbirinden de bağımsız düşünülemez bir duruma gelmiştir. Kulüplerin hedefledikleri başarıya ulaşmak için yapacakları yabancı futbolcu transferlerinin yanı sıra taraftarın beklentisine kısa vadede cevap verme isteği, taraftarın takıma ilgisini diri tutabilme ve pazarlama stratejileri gibi faktörler de şüphesiz yabancı futbolcu transferlerinin başlıca nedenleridir.

Tüm buna benzer nedenler doğrultusunda gerçekleştirilen yabancı futbolcu transferlerinin, kulüplerin ve ülkelerin altyapıya yatırım yapmasına ve altyapıdan futbolcu yetiştirmesine, dolayısıyla da ülke başarısına sağlanacak olan katkıya bir engel teşkil ettiğini söylemek her zaman için doğru bir görüş olmayabilir. Ancak altyapılara gerekli yatırım yapılmayıp, bu yatırımların dışarıdan gelecek yabancı futbolculara aktarılması veya altyapıda yetişen, yeterli düzeydeki yerli oyuncuların göz ardı edilerek, aynı seviyedeki yabancı oyuncuların tercih edilmesi gibi unsurlar yabancı futbolcu transferlerinin olumsuz yönlerini ortaya çıkarabilmektedir. Altyapı ve yabancı futbolcular arasındaki bağ bu tip durumlarda daha da belirginleşmektedir. Bu doğrultuda çok çeşitli ekonomik faktörlerin de devreye girdiğini söylemek mümkündür. Bu transferlerin ekonomik olarak olumlu ve olumsuz yönlerine tartışma bölümünde değinilecektir.

1.9. Yabancı Futbolcular ve Başarı İlişkisi

Futboldaki başarı kavramını kulüpler ve milli takımlar düzeyinde olmak üzere iki boyutta değerlendirmek mümkündür.

Kulüpler bazında yabancı futbolcu ve başarı ilişkisi, bu konuda genelleme yapılamayacak kadar çok değişken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü yabancı futbolcular da diğer her futbolcu gibi takımlarına ekonomik, mental ve teknik performans olarak kattıkları ile değerlendirilebilmektedir. Bu noktada yabancı futbolcuların başarı ile ilişkilerine yönelik söylenebilecek durum; kulüplerin yerli oyuncular arasında kendi şartlarına uygun, gerek ekonomik, gerekse teknik olarak bir oyuncu bulamaması durumunda farklı ülkelerden çok geniş bir oyuncu kitlesi karşısında seçme şansı olması ve bu durumda da aradığı nitelikteki oyuncuyu hem kalite hem de ücret olarak bulma ihtimalinin çok yüksek olmasıdır. Böylece yapılacak doğru seçimler ve transferler ile hedeflenen amaçlara ulaşma da istenilen düzeyde olabilmekte, bu da başarı durumuna etki yapmaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak kulüpler bazında yabancı oyuncuların başarıya pozitif veya negatif etkisinden ziyade oyuncuların çeşitli yönleri ile bireysel olarak değerlendirebileceği kanısına varabiliriz. Ancak bir önceki başlıkta belirtildiği üzere altyapılarına yatırım yapmayan ve tamamen yabancı futbolcuya yönelen kulüpler sebebi ile ülkelerin milli takımlar düzeyinde başarısız olması kaçınılmaz bir hal alabilir. Bu da milli takımlar düzeyinde başarı kazanmanın, yabancı futbolcu transferinden çok altyapı yatırımı ve yetenekli yerli oyuncu geliştirme ile alakalı bir durum olarak düşünülebileceğini göstermektedir.

1.10. Türkiye Liglerine Transfer Olan Yabancı Futbolculara Genel Bakış

TFF' nin UEFA'nın yeni transfer sistemini uygulamasıyla birlikte Türkiye'deki takımlar da dünyada ve özellikle de Avrupa'da futbolun milyarlarca dolarlık dev bir endüstri durumuna gelmesine seyirci kalmamış ve yabancı futbolcu transferlerine daha fazla para harcamaya başlamıştır. İlk başlarda çoğunlukla Avrupa serüvenini tamamlamış, yaşlı oyuncular Türkiye'yi tercih etmiş ancak geçen zaman

içerisinde önerilen ekonomik şartlar genç oyuncuları da Türkiye'ye getirme konusunda önemli rol oynamıştır. Artan sayı ve harcanan paralar nedeniyle kimi zaman Türkiye için “Yabancı futbolcu cenneti” benzetmeleri yapılmıştır(Ntvmsnbc.com, 2012).Ancak Türkiye’de oynayan yabancı futbolcuların tümünü ortak bir görüş eşliğinde değerlendirmek çok doğru olmayacaktır. Şöyle ki, kimi oyuncular transfer olduktan sonra 1 maç bile oynamadan başka takıma transfer olmuş, kimi oyuncular ise takımları için adeta bir sembol olmuşlardır(Gören, 2011). Başarılı futbolculara örnek verecek olursak, 1996-2001 yılları arasında Galatasaray’ da forma giyen Gheorghe Hagi(Romanya) gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde Galatasaray’ın başarılarında çok büyük rol oynamıştır. Doğan ve ark.(2004) araştırması kapsamında, 2001-2002 yılında aktif olan profesyonel Türk futbolcularına yönelttiği soru neticesinde, Türkiye’deki oynamış en iyi yabancı futbolcunun Gheorge Hagi olduğu görüşünün hakim olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde 2004-2012 yılları arasında Fenerbahçe’de forma giyen ve Türkiye’den heykeli dikilerek ayrılan Alex De Souza(Brezilya) da oynamış olduğu 9 sezon içerisinde Fenerbahçe’nin başarılarının mimarı olarak kabul edilmektedir(Hürriyet, 2012).

Geçen uzun dönem içerisinde birçok yabancı oyuncu transferleri yapıldıysa da günümüzde, istatistikler ve görüşler bu iki futbolcunun yakın tarihin Türkiye’de futbol oynamış ve takımlarına en verimli olmuş, en iyi yabancı futbolcuları olduklarını belirtmektedir(Galatasaray.org, 2013). Tabi bu denli başarılı yabancı futbolcuların yanında çok büyük umutlarla ve maliyetlerle transfer olan ancak beklenenin çok altında kalan yabancı futbolculardan ve tamamen ekonomik zorluklara yol açan yabancı futbolculardan da söz etmek mümkündür. Bu sebeple yabancı futbolcuları da tek bir çatı altında değerlendirmek yerine performansları ve takımlarına katkılarına göre değerlendirmek daha doğru olacaktır.

Son olarak 2012-2013 sezonuna bakıldığında zaman Türkiye’de 51 ülkeden 186 yabancı futbolcu bulunmaktadır. Yabancı futbolcu sayılarının takım başına düşen ortalaması %10,33’dür. Lig sıralamasında ilk 5 sırada yer alan takımların yabancı sayıları ise sırasıyla Galatasaray 10, Fenerbahçe 9, Beşiktaş 10, Kasımpaşa 11, Bursaspor 11’dir.

1.11. Türk Milli Takımı ve Kulüplerinin 1993-2013 Yılları Arasında Uluslararası Düzeyde Başarıları ve Değerlendirilmesi

Türk futbolunun 20 yıllık dönem içerisinde gelişim gösterdiği yadsınamaz bir gerçektir ancak bu gelişimin kulüpler ve milli takımlar düzeyinde istatistiksel olarak incelenmesi, Türk futbolunun başarı düzeyini anlamak için daha faydalı olacaktır.

Kulüpler bazında Türkiye'nin son 20 yıldaki başarıları;

- 1993-1994 sezonunda Galatasaray takımı son sekize kalarak gruplarda mücadele etmiştir.
- 1999-2000 sezonunda Galatasaray UEFA Kupasını kazanmıştır
- 2000 Yılı Ağustos ayında Galatasaray UEFA Süper Kupasını kazanmıştır.
- 2000-2001 sezonunda Galatasaray Şampiyonlar Ligi'nde çeyrek final oynamıştır.
- 2002-2003 sezonunda Beşiktaş UEFA Kupasında çeyrek final oynamıştır.
- 2007-2008 sezonunda Fenerbahçe Şampiyonlar Ligi'nde çeyrek final oynamıştır.
- 2012-2013 sezonunda Fenerbahçe UEFA Avrupa Ligi'nde yarı final, Galatasaray ise Şampiyonlar Ligi'nde çeyrek Final Oynamıştır(Milliyet, 2013).

Türk A Milli takımın son 20 yıldaki başarıları ve durumuna bakacak olursak, Türk Milli Takımı 20 yıllık dönem içerisinde düzenlenen 5 Dünya Kupasından yalnızca bir tanesine, 5 Avrupa Şampiyonasından da 3'üne katılma hakkı kazanmıştır. Katıldığı turnuvalarda Türk Milli Takımının aldığı dereceler şu şekilde olmuştur;

- 1996 yılında tarihinde ilk kez Avrupa Şampiyonası finallerine katılma hakkı elde eden Milli takım grup maçlarını gol atamadan ve puan alamadan tamamlayarak elenmiştir.
- 2000 Yılında Hollanda ve Belçika ortaklığında düzenlenen turnuvada Türk Milli takımı gruplardan çıkmış ancak çeyrek finalde Portekiz'e elenmiştir.
- 2002 Yılında Kore ve Japonya ortaklığında düzenlenen Dünya kupasında tarihi bir başarı ile yarı finale kadar gelen Türk Milli takımı, yarı finalde Brezilya'ya yenilerek final şansını kaybetmiş, Güney Kore ile oynanan 3.lük maçını kazanarak tarihinin en büyük başarısını elde etmiş ve dünya kupasında

3.olmuştur. Ayrıca yine 2002 yılında düzenlenen FIFA Konfederasyon Kupasına davet edilen Türk Milli Takımı bu turnuvadan da 3.lük derecesi ile ayrılmıştır.

- 2008 Yılında Avusturya-İsviçre ortaklığında düzenlenen 13.Avrupa Şampiyonası finallerinde yarı finalde elenmiş olmasına rağmen tarihindeki en iyi Avrupa Şampiyonası derecesini almıştır(TFF.org, 2013c).

Gerek kulüpler bazında gerekse milli takımlar bazında alınan bu dereceler Türk futbol tarihi açısından oldukça önemli başarılar olarak kabul edilmektedir. Kuper ve Syzmanski(2010;58) bir ülkenin futbol başarısının, ülkenin nüfusu, kişi başına geliri ve futboldaki tecrübesi olmak üzere 3 faktörle yakından ilgili olduğunu belirtmiş ve Türkiye'nin sahip olduğu nüfus ve potansiyel sayesinde gelecekte futbolun önde gelen ülkelerinden biri olacağı fikrini savunmuştur. Ancak 2013 yılı itibari ile alınan bu derecelerın ülke futbol potansiyeli ve beklentisini karşılayacak düzeyde olmadığını söylemek yanlış bir yaklaşım olmayacaktır. 2012-2013 sezonunda kulüpler bazında bir yükseliş görülse de, milli takımlar düzeyinde alınan başarısız sonuçlara, son olarak 2014 yılında Brezilya'da düzenlenecek olan Dünya Kupası'na katılmak için mücadele edilen eleme gruplarında alınan kötü neticeler de eklenmiştir. 2013 Mayıs ayının ardından açıklanan FİFA Dünya sıralamasında daha önce 634 puanla 44'üncü sırada yer alan Türk A Milli Takımı, yeni listede 10 basamak birden gerileyerek 573 puanla 54.'lûge yerleşmiştir. Aynı zamanda Avrupa'nın en büyük düşüş yaşayan Milli takımları arasında da yer alan Türk A Milli Takımı almış olduğu bu sonuçlar ile son 20 yılın en kötü dönemini geçirmektedir(Sporx,2013; Hürriyet, 2013a).

Türkiye'de kulüpler ve milli takımların başarılarının pozitif bir korelasyon içerisinde olmamasının nedenlerine kabaca bakacak olursak, aradaki fark olarak göze ilk çarpan unsur, şüphesiz kulüplerde yabancı futbolcuların oynayabiliyor olmasıdır. Hem milli takımlar bazında, hem de kulüpler arası düzeyde yabancı futbolcuların varlığı ve sayıları, çeşitli olumlu ve olumsuz etkiler meydana getirmektedir.

Türkiye'deki kulüplerin ve Türk Milli Takımının uluslararası organizasyonlardaki etkisizliği, istikrarsızlığı, altyapılardan yeterli sayıda ve kalitede futbolcuların yetişmemesi ülke spor kamuoyunda tepki ile karşılanmakta ve başarı beklentisi günden güne artış göstermektedir. Bu beklentileri karşılama noktasında yapılması gerekenler düşünüldüğünde, göze çarpan etmenlerin başında yabancı oyuncu sayılarının ve niteliklerinin düzenlenmesi gerekliliği gelmektedir. Gerekli görülen düzenlemeler için sözü edilen yabancı futbolcuların Türk futboluna, ne gibi olumlu ve olumsuz etkileri olduğu da bilinmesi gereken bir konu olarak yerini almakta ve ilerisi için önem kazanmaktadır.

Bu doğrultuda bu araştırmanın temel amacı; Türkiye profesyonel futbol liglerinde oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının, Türk futbolunun kulüp ve milli takımlar düzeyindeki başarısına olumlu veya olumsuz etkilerini spor kamuoyu görüşleri çerçevesinde değerlendirmektir.

Bu amaç kapsamında; spor kamuoyunu oluşturan bireylerin genel görüşlerinin değerlendirilmesi ile beraber yaş, cinsiyet, meslek, futbol ilgi düzeyi ve Türkiye profesyonel futbol ligleri ile bu liglerdeki futbolculara ilişkin bilgi düzeyleri farklı olan bireylerin oransal dağılımları ve görüşleri arasında farklılıklar olup olmadığının belirlenmesinin sınanması hedeflenmektedir.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye profesyonel futbol liglerinde futbol oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının Türk futbolunun başarısına etkilerinin spor kamuoyu görüşlerine göre değerlendirilmesinin amaçlandığı bu araştırmada genel tarama modeli uygulanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Şahan ve Çınar(2004), kamuoyunu “Kendini etkin olarak duyuran kanaattir.” şeklinde tanımlamıştır. Günümüzde toplumun her kesiminden insanlar ve kurumların, spor ve spor organizasyonları ile iç içe bir durumda olması nedeniyle spor kamuoyunu toplumun kendisi olarak tanımlamanın mümkün olduğunu belirten Şahan ve Çınar(2004), medya, devletin kurumları, spor kulüpleri, amatör ve profesyonel olarak spor yapan ve izleyen herkesin spor kamuoyunu oluşturduğunu belirtmiştir.

Bu doğrultuda çalışmanın evrenini 15 yaş ve üzeri olmak üzere Türkiye’de yaşayan, spor kamuoyunu oluşturduğu kabul edilen; futbolcular, antrenörler, yöneticiler, medya mensupları, spor yazarları, yorumcular, taraftarlar ve sporun herhangi bir dalına ilgi duyan, Türk futbolu hakkında bilgi sahibi bireyler oluşturmaktadır.

Sözü edilen spor kamuoyunu oluşturan bireylerin sayısının, oldukça fazla olduğu tahmin edilmek ile birlikte, bu bireylerin toplam sayısına ilişkin ulaşılabilecek net bir bilgi olmadığından evren olarak, Türkiye’deki 15 yaş ve üzeri genel nüfus dikkate alınmıştır. Buna göre Türkiye’deki 15 yaş ve üzeri toplam nüfus 2012 Aralık itibariyle 50.364.653’dir(TÜİK, 2012).

Çalışmanın örneklemini ise spor kamuoyunu oluşturan; futbola veya başka bir spor dalına ilgi duyduğu öngörülen, Türk futbolu hakkında bilgi sahibi, futbol ilgi düzeyi ve iş-uğraş tanımlarına göre çoğunluğunu taraftar, öğrenci, futbolcu, antrenör,

medya mensubu, yönetici, spor eğitmeni, spor yazarı ve izleyicilerin oluşturduğu rastlantısal yöntem ile seçilen toplam 2602 birey oluşturmuştur.

Araştırma için uygun örneklem büyüklüğünü saptamak amacıyla “Farklı Büyüklükteki Evrenler İçin Kuramsal Örneklem Büyüklükleri” tablosundan yararlanılmıştır. Çizelge.5’ de görüldüğü gibi Tabloda 25.000.000 kişilik evrende %95’lik güven düzeyinde %4’lük tolerans gösterilebilir hata için gerekli örneklem 600 kişi olarak belirtilmiştir(Balcı, 1995). Evren olarak alınan, Türkiye’de yaşayan 15 yaş ve üzeri birey nüfusu da göz önüne alınarak (50.364.653) örneklem alınacak toplam birey sayısı, 2000 ve üzeri birey olarak belirlenmiştir.

Çizelge 5. Farklı Büyüklükteki Evrenler İçin Kuramsal Örneklem Büyüklükleri ve % 95 Kesinlik Düzeyi

<u>Tolerans Gösterilebilir Hata İçin Gerekli Örneklem</u>				
Evren	%5	%4	%3	%2
100	79	85	91	96
500	217	272	340	413
1000	277	375	516	705
5000	356	535	879	1622
50.000	381	593	1044	2290
100.000	382	596	1055	2344
1.000.000	384	599	1065	2344
25.000.000	384	600	1067	2400

Kaynak: (Balcı, 1995)

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen ön değerlendirme formlarından elde edilen geri bildirimler doğrultusunda oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Araştırmaya veri toplamak amacıyla hazırlanan anket formu iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde katılımcılara, kişisel bilgileri, futbol ilgi düzeyleri ile beraber Türkiye profesyonel futbol ligleri ve bu ligde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeylerinin seviyelerine yönelik 7 soru sunulmuş,

ikinci bölümde ise Türkiye’de profesyonel olarak futbol oynayan, yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının Türk futboluna etkilerine ilişkin beşli likert tipi soru önermeleri şeklinde 20 madde yer almıştır.

Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması için beşli ölçek aralıkları 0,80 (5-1=4, 4/5=0,80) oranında eşit aralıklar şekliyle belirlenmiştir.

Buna göre ölçeğin seçenekleri ve puan aralıkları; Tamamen Katılıyorum (4,20-5,00), Katılıyorum (3,40-4,19), Orta Derecede Katılıyorum (2,60-3,39), Az Katılıyorum (1,80-2,59), Hiç Katılmıyorum (1,00-1,79) şeklindedir.

Anketin geliştirilmesi sırasında ölçme aracı, geçerlik ve güvenirliği test etme amaçlı çalışmadan önce soru sayısının en az beş katı kadar kişiye uygulanmıştır. 104 kişiye uygulanan ön test çalışması bilgisayar ortamına aktarılmış ve daha sonra yapılacak olan çalışmaya dâhil edilerek değerlendirilmiştir. Ölçme aracının yapı geçerliliği için madde toplam korelasyon analizi ve faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi yapılmadan önce, verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek amaçlı bakılan Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) değeri (0,944) bulunmuştur. Sipahi ve arkadaşlarına(2007) göre veriler üzerinde faktör analizi yapılabilmesi için minimum KMO değeri (0,60) olmalıdır. Bu durumda gözlenen , (0,944)’lük KMO değeri verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Diğer yandan 20 maddenin faktör analizi için Barlett testi sonucu, ($\chi^2 = 28690,765$ p<0,001) olarak bulunmuştur. KMO ve Barlett testi sonuçları bu veriler üzerinde faktör analizi yapılabileceğini ortaya koymuştur. Yapılan faktör analizi neticesinde yapılacak olan açıklayıcı faktör analizi için üç faktör önerilmiştir. Bu üç faktörün varyansa yaptığı katkı %59,910’dur. Ancak Büyüköztürk(2012:221)’e göre faktör sayısına karar verilirken önemli olan husus, her bir faktörün toplam varyansa yaptığı katkının önemidir. Buna göre elde edilen birinci faktörün %43,739 oranında katkı sağladığı saptanmıştır. Önerilen ikinci ve üçüncü faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkı incelendiğinde ise yapılan katkının giderek azaldığı görülmüştür. Aynı zamanda yamaç birikinti grafiği de incelenmiş, ikinci ve üçüncü faktörlerin varyansa yaptıkları katkıların hem küçük, hem de yaklaşık olarak aynı olduğu saptanmıştır. Bu sebeplerden ötürü ölçeğin tek faktörlü olmasına karar verilmiştir. Büyüköztürk(2012;124, 171) herhangi bir maddenin ölçekte yer almasına karar verilirken faktör yük değerinin (0,45) ya da daha yüksek olmasının seçim için iyi bir

ölçü olduğunu, madde-toplam korelasyon değeri için ise (0,30) ve üzerinde olan maddelerin bireyleri daha iyi ayırt ettiğini belirtmiştir. Buna göre ölçekteki maddelerin faktör yük değeri olarak (0,45) ve üzeri, madde-toplam korelasyon değeri için ise (0,30) ve üzeri olması ölçüt alınmıştır.

Güvenirlik için madde toplam puan güvenilirliği ve alfa katsayısı incelenmiştir. Buna göre maddelerin korelasyon değerlerinin (0,411) ile (0,754) arasında değiştiği görülmüştür. Alfa(α) iç tutarlılık sayısı ise (0,929) olarak saptanmıştır.

Kalaycı(2005), 0,80 ve 1,00 aralığındaki ölçeklerin yüksek derecede güvenilir ölçek olarak nitelendirmektedir. Bu durumlarda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Çizelge 6. Veri Toplama Aracının Faktör Analizi ve Madde Analizi Değerleri

Maddeler	Faktör Yüğü	Madde-Toplam Korelasyon Katsayısı (r)
1. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.	0,772	0,727
2. Oyun kalitesini düşürür.	0,586	0,523
3. Liglerin kalitesini düşürür.	0,593	0,532
4. Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.	0,674	0,630
5. Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller	0,739	0,693
6. Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.	0,705	0,665
7. Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.	0,784	0,741
8. Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.	0,645	0,603
9. Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.	0,628	0,589
10. Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.	0,633	0,594
11. Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar	0,452	0,411
12. Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur	0,672	0,619
13. Türkiye'de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.	0,800	0,754
14 Türkiye'de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.	0,627	0,571
15. Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.	0,571	0,528
16. Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.	0,751	0,718
17. Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler	0,759	0,715
18. Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.	0,459	0,418
19. Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.	0,533	0,494
20. Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.	0,694	0,646

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama aracıyla hazırlanan anket formu spor kamuoyunun görüşlerine, internet aracılığı ile elektronik ortamda sunulmuştur. Çeşitli internet sitelerinde duyurusu yapılan online anket, aynı zamanda sosyal paylaşım siteleri aracılığıyla da katılımcılara duyurulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğine zarar vermemek amacıyla bir katılımcının aynı bilgisayar veya aynı IP üzerinden birden fazla anket doldurması engellenmiştir. Tüm anketler içerisinde eksik veya yanlış doldurulanlar değerlendirmeye alınmamıştır. Aynı zamanda “Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyiniz nedir?” ifadesine ve “Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolcular ile ilgili bilgi düzeyiniz nedir?” sorularına “Bilgim yok” ve “Az” diyen bireylerin anketleri de araştırmanın istenilen amaca ulaşması düşünülerek değerlendirmeye alınmamıştır. Online anketi yanıtlamak üzere toplam 3917 birey anket bağlantısını görüntülemiş ancak bu bireylerden anketi tamamlayarak, gerekli yönlendirmeleri yapan ve sonuç olarak değerlendirmeye alınan toplam anket sayısı 2602’dir.

Anket yoluyla elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak katılımcıların kişisel bilgileri ve sorulara verdikleri yanıtlar için frekans ve yüzde alma teknikleri kullanılmıştır. Daha sonra katılımcıların anket sorularına vermiş oldukları yanıtların, cinsiyet, meslek, yaş, eğitim, futbol ilgi düzeyi, Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi, Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği saptanmıştır. Gruplar arası farklılıkları saptamak amacıyla parametrik veya non-parametrik olmak üzere hangi analizin kullanılacağına karar vermek için öncelikle verilerin normal dağılımının normallliği incelenmiştir. Normal dağılımı test etmek için yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda bütün yargıların anlamlılık değeri $p=0,05$ ’den küçük olduğu belirlenerek, değişkenlerin hiç birinin normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu sebepten ötürü non-parametrik testler tercih edilmiştir. 2’li gruplar arası farkı belirlemek için Mann-Whitney U testi, 3 veya daha fazla gruplar arası farkı belirlemek için ise Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Ayrıca 3 veya daha fazla gruplar arası, istatistiksel olarak anlamlı bulunan maddelerde,

farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere grupların 2'li kombinasyonlarının tümüne Mann-Whitney-U testi uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p=0,05$ olarak alınmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmada uygulanan anket sonucu elde edilen veriler aşağıda çizelge ve grafikler halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

3.1. Katılımcıların Demografik Dağılımı

Çizelge 7. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	120	4,6
Erkek	2482	95,4
Toplam	2602	100

Çizelge 7.'de görüldüğü gibi katılımcıların %4,6'sını oluşturan kadınların sayısı 120, katılımcıların %95,4'ünü oluşturan erkeklerin sayısı ise 2482'dir.

Çizelge 8. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	f	%
20 ve Altı	495	19
21-30 Arası	1656	63,6
31-40 Arası	382	14,7
41-50 Arası	59	2,3
51 ve Üstü	10	0,4
Toplam	2602	100%

Çizelge 8.'de görüldüğü gibi, yaş değişkenine göre, ankete katılan bireylerin büyük bölümünü, toplam katılımcıların %63,6'nı oluşturan "21-30 yaş arası" 1656 birey oluşturmaktadır. En az katılımcı sayısına sahip grupları ise %2,30 ile "41-50 arası" ve %0,40 ile "51 ve üstü" yaş gruplarıdır.

Çizelge 9. Katılımcıların Eğitim Değişkenine Göre Dağılımı

Eğitim	f	%
İlköğretim	12	0,5
Lise	421	16,2
Önlisans	189	7,3
Lisans	1662	63,9
Lisansüstü	318	12,2
Toplam	2602	100%

Çizelge 9.'da görüldüğü gibi eğitim değişkenine göre, ankete katılan bireylerin büyük bölümünü, toplam katılımcıların %63,84'ünü oluşturan Lisans mezunu 1662 birey oluşturmaktadır. En az katılımcı sayısına sahip grup ise %0,5'lik oranı ile İlköğretim mezunlarıdır.

Çizelge 10. Katılımcıların Meslek Değişkenine Göre Dağılımları

Meslek	f	%
Öğrenci	1051	40,4
Futbolcu	213	8,2
Antrenör	136	5,2
Spor Eğitmeni	99	3,8
Medya(Basın – Yayın)	182	7,0
Kamu Çalışanı	333	12,8
Özel Sektör	560	21,5
Diğer	28	1,1
Toplam	2602	100%

Çizelge 10.'da görüldüğü gibi meslek seçeneğinde “Öğrenci” şikkını işaretleyen 1051 kişi toplam katılımcıların %40,40'ını, “Özel Sektör” şikkını işaretleyen 560 kişi, toplam katılımcıların %21,5'ini, “Kamu çalışanı” şikkını işaretleyen 333 kişi toplam katılımcıların %12,8'ini, Futbolcu şikkını işaretleyen 213 kişi toplam katılımcıların %8,2'sini, Medya (Basın – Yayın) şikkını işaretleyen 182 kişi toplam katılımcıların, %7'sini, Antrenör şikkını işaretleyen 136 kişi toplam katılımcıların %5,2'sini, Spor Eğitmeni şikkını işaretleyen 99 kişi, toplam katılımcıların %3,8'ini, Diğer seçeneğini işaretleyen 28 kişi ise toplam katılımcıların %1,1'ini

oluşturmaktadırlar. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcılardan 5 birey futbol analisti, 5 Birey oyuncu temsilcisi(Menajer) ,4 birey Scout, 6 birey Emekli, 2 birey web tasarımcısı, 2 Birey diyetisyen, 2 birey Tercüman, 1 birey Müzisyen ve 1 birey TFF uluslararası etkinlik görevlisi olarak mesleklerini yazmışlardır.

3.2. Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Ligleri ve Bu Liglerde Forma Giyen Futbolculara İlişkin Bilgi Düzeyleri İle Futbol İlgi Düzeylerinin Dağılımları

Çizelge 11. Katılımcıların Türkiye’deki Profesyonel Futbol Liglerine İlişkin Bilgi Düzeylerinin Dağılımı

Bilgi Düzeyi	f	%
Orta	175	6,7
İyi	932	35,8
Çok İyi	1495	57,5
Toplam	2602	100%

Çizelge 11.’de görüldüğü gibi katılımcılar “Türkiye Profesyonel Futbol Liglerine İlişkin Bilgi Düzeyiniz Nedir?” ifadesine katılımcıların %6,7’ini oluşturan 175 birey “Orta”, %35,8’ini oluşturan 932 birey “İyi”, %57,5’ini oluşturan 1495 birey ise “Çok İyi” yanıtını vermiştir.

Çizelge 12. Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Forma Giyen Futbolculara İlişkin Bilgi Düzeylerinin Dağılımı

Bilgi Düzeyi	f	%
Orta	308	11,8
İyi	1069	41,1
Çok İyi	1225	47,1
Toplam	2602	100%

Çizelge 12.'de görüldüğü gibi katılımcılar “Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Forma Giyen Futbolculara İlişkin Bilgi Düzeyiniz Nedir?” ifadesine katılımcıların %11,8’ini oluşturan 308 birey “Orta”, %41,1’ini oluşturan 1069 birey “İyi”, %47,1’ini oluşturan 1225 birey ise “Çok İyi” yanıtını vermiştir.

Çizelge 13. Katılımcıların Futbol İlgi Düzeylerine Göre Dağılımları

İlgi Düzeyi	f	%
Taraftar	1585	60,9
Amatör Futbolcu	390	15
Profesyonel Futbolcu	30	1,2
Yönetici	19	0,7
Medya(Basın – Yayın)	214	8,2
Antrenör	145	5,6
Yalnızca İzleyici	203	7,8
Diğer	16	0,6
Toplam	2602	100%

Çizelge 13.'de görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeylerinin sorulduğu soruda, ankete katılan bireylerin büyük çoğunluğunu 1585(%60.9) kişi ile taraftarlar oluşturmaktadır, En az katılımcı sayısına sahip gruplar ise 19(%0,7) kişi ile “Yönetici” ve 16(%0,6) kişi ile “Diğer” seçeneğini işaretleyen gruplardır.

3.3. Katılımcıların Türkiye Liglerinde Profesyonel Olarak Futbol Oynayan Futbolcuların Türk Futbol Başarısına Etkilerine İlişkin Sorulara Verdikleri Yanıtların Sayı ve Yüzdesel Dağılımları

Katılımcılar kendilerine sunulan ankette, Türkiye’de futbol oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının Türk futboluna ne gibi etkileri olduğunu, ankette bulunan ifadelerle göre değerlendirmişlerdir. Buna göre soru ve katılımcıların “Türkiye’de futbol oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olması...” ifadesinden sonra belirtilen düşüncelere katılma düzeylerine ilişkin dağılımlar aşağıdaki gibidir.

Çizelge 14. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	961	36,93
Az Katılıyorum	644	24,75
Orta Düzeyde Katılıyorum	571	21,94
Çok Katılıyorum	270	10,38
Tam Katılıyorum	156	6,0
Toplam	2602	100%

Çizelge 14.'de görüldüğü gibi katılımcıların %36,9'unu oluşturan 961 birey yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının altyapılardan gelişen futbolcuların gelişmesine herhangi bir engel oluşturmayacağı görüşünü taşımaktadır. Katılımcıların 24,75'ini oluşturan 644 birey yabancı futbolcu sayısının fazla olmasının altyapılardan gelişen futbolcuların gelişmesine engel olacağı fikrine "Az katılıyorum" düzeyinde katıldıklarını belirtmişlerdir. 21,9'luk yüzdesel dilime sahip olan 579 birey orta düzeyde katıldığını belirtirken, 10,4 lük yüzdelik dağılımı temsil eden 270 birey "Çok katılıyorum" ve katılımcıların %6'sını oluşturan 156 kişi "Tam katılıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 15. Oyun Kalitesini Düşürür ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	1967	75,6
Az Katılıyorum	468	17,99
Orta Düzeyde Katılıyorum	117	4,5
Çok Katılıyorum	33	1,27
Tam Katılıyorum	17	0,65
Toplam	2602	100%

Çizelge 15.'de görüldüğü gibi 1967 birey (%75.60), yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının oyun kalitesini düşürür ifadesine hiç katılmamaktadır, 468(%17.99) birey az katılıyorum seçeneğini, 117 birey(%4,5) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 33(%1,27) birey çok katılıyorum seçeneğini, 17(%0,65) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 16. Liglerin Kalitesini Düşürür ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	2010	77,2
Az Katılıyorum	417	16
Orta Düzeyde Katılıyorum	123	4,7
Çok Katılıyorum	38	1,5
Tam Katılıyorum	14	0,5
Toplam	2602	100%

Çizelge 16.'da görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması liglerin kalitesini düşürür ifadesine 2010 birey (%77.2) hiç katılmamaktadır, 417(%16) birey az katılıyorum seçeneğini, 123 birey(%4,7) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 38(%1,5) birey çok katılıyorum seçeneğini, 14(%0,5) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 17. Futbolcu Transferlerine Çok Para Harcanmasına Neden Olur ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	789	30,3
Az Katılıyorum	409	15,7
Orta Düzeyde Katılıyorum	555	21,3
Çok Katılıyorum	470	18,1
Tam Katılıyorum	379	14,6
Toplam	2602	100%

Çizelge 17.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur ifadesine 789 birey (%30.3) hiç katılmamaktadır. 409(%15,7) birey az katılıyorum seçeneğini, 555 birey(%21,3) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 479(%18,1) birey çok katılıyorum seçeneğini, 379(%14,6) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 18. Türk Futboluna Özgü Futbol Anlayışının Gelişmesini Engeller ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	997	38,3
Az Katılıyorum	604	23,2
Orta Düzeyde Katılıyorum	500	19,2
Çok Katılıyorum	275	10,6
Tam Katılıyorum	226	8,7
Toplam	2602	100%

Çizelge 18.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesine engeller ifadesine 997 birey (%38,3) hiç katılmamaktadır, 604(%23,2) birey az katılıyorum seçeneğini, 500 birey(%19,2) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 275(%10,6) birey çok katılıyorum seçeneğini, 226(%8,7) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 19. Kulüplerde Ekonomik Sorunların Oluşmasına Neden Olur ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	674	25,9
Az Katılıyorum	521	20
Orta Düzeyde Katılıyorum	628	24,1
Çok Katılıyorum	450	17,3
Tam Katılıyorum	329	12,6
Toplam	2602	100%

Çizelge 19.'da görüldüğü gibi yabancı futbolcuların sayıca çok olması kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur ifadesine 647 birey (%25,9) hiç katılmamaktadır, 521(%20) birey az katılıyorum seçeneğini, 628 birey(%24,1) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 450(%17,3) birey çok katılıyorum seçeneğini, 329(%12,6) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 20. Milli Takımlar Düzeyinde Başarı Kazanmak Zorlaşır ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	925	35,5
Az Katılıyorum	538	20,7
Orta Düzeyde Katılıyorum	483	18,6
Çok Katılıyorum	342	13,1
Tam Katılıyorum	314	12,1
Toplam	2602	100%

Çizelge 20.'de görüldüğü gibi Yabancı futbolcuların sayıca çok olması sonucunda, “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine katılımcılardan 925(%35,5) birey hiç katılmıyorum, 538 birey(%20,7) az katılıyorum, 483(%18,6) orta düzeyde katılıyorum, 342 birey (%13,1) çok katılıyorum, 314 birey(%12,1) tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir. Verilen bu yanıtlar çerçevesinde katılımcıların büyük çoğunluğu çeşitli katılma düzeyleri ile Yabancı futbolcu sayısının sayıca çok olması Milli takımların başarı kazanmasını zorlaştıracığını düşünmektedir.

Çizelge 21. Türk Futbolunun Gelişmesine Katkı Sağlar ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	175	6,7
Az Katılıyorum	301	11,6
Orta Düzeyde Katılıyorum	686	26,4
Çok Katılıyorum	727	27,9
Tam Katılıyorum	713	27,4
Toplam	2602	100%

Çizelge 21.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar” ifadesine 789 birey (%30,3) hiç katılmamaktadır. 409(%15,7) birey az katılıyorum seçeneğini, 555 birey(%21,3) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 479(%18,1) birey çok katılıyorum seçeneğini, 379(%14,6) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 22. Türk Liglerinde Oynanan Futbol Daha Zevkli ve İzlenebilir Hale Gelir ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	70	2,7
Az Katılıyorum	140	5,4
Orta Düzeyde Katılıyorum	534	20,5
Çok Katılıyorum	831	31,9
Tam Katılıyorum	1027	39,5
Toplam	2602	100%

Çizelge 22.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması neticesinde, “Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir” ifadesine 70 birey (%2,7) hiç katılmamaktadır. 140(%5,4) birey az katılıyorum seçeneğini, 534 birey(%20,5) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 831(%31,9) birey çok katılıyorum seçeneğini, 1027(%39,5) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 23. Futbol Pazarının Gelişmesine Katkıda Bulunur ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	95	3,7
Az Katılıyorum	201	7,7
Orta Düzeyde Katılıyorum	587	22,6
Çok Katılıyorum	841	32,3
Tam Katılıyorum	878	33,7
Toplam	2602	100%

Çizelge 23.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur” ifadesine 95 birey (%3,7) hiç katılmamaktadır. 201 (%7,7) birey az katılıyorum seçeneğini, 587 birey(%22,6) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 841(%32,3) birey çok katılıyorum seçeneğini, 878(%33,7) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 24. Türkiye'nin Tanıtımına Katkı Sağlar ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	81	3,1
Az Katılıyorum	134	5,1
Orta Düzeyde Katılıyorum	419	16,1
Çok Katılıyorum	772	29,7
Tam Katılıyorum	1196	46
Toplam	2602	100%

Çizelge 24.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar” ifadesine 81 birey (%3,1) hiç katılmamaktadır. 134 (%5,1) birey az katılıyorum seçeneğini, 419 birey (%16,1) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 772 (%29,7) birey çok katılıyorum seçeneğini, 1196 (%46) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 25. Kulüplerin Geleceğe Yönelik Planlar Yapmalarına Engel Olur ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	1189	45,7
Az Katılıyorum	678	26,1
Orta Düzeyde Katılıyorum	410	15,8
Çok Katılıyorum	176	6,8
Tam Katılıyorum	149	5,7
Toplam	2602	100%

Çizelge 25.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur” ifadesine 1189 birey (%45,7) hiç katılmamaktadır. 678 (%26,1) birey az katılıyorum seçeneğini, 410 birey (%15,8) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 176 (%6,8) birey çok katılıyorum seçeneğini, 149 (%5,7) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 26. Türkiye’de Kaliteli ve Elit Futbolcu Yetişmesini Engeller ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	1266	48,7
Az Katılıyorum	610	23,4
Orta Düzeyde Katılıyorum	350	13,5
Çok Katılıyorum	218	8,4
Tam Katılıyorum	158	6,1
Toplam	2602	100%

Çizelge 26.’da görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller” ifadesine 1266 birey (%48,7) hiç katılmamaktadır. 610 (%23,4) birey az katılıyorum seçeneğini, 350 birey (%13,5) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 218 (%8,4) birey çok katılıyorum seçeneğini, 158 (%6,1) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 27. Türkiye’de Futbol Antrenörlerinin Gelişimini Engeller ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	1775	68,2
Az Katılıyorum	484	18,6
Orta Düzeyde Katılıyorum	219	8,4
Çok Katılıyorum	78	3
Tam Katılıyorum	46	1,8
Toplam	2602	100%

Çizelge 27.’de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur” ifadesine 1775 birey (%68,2) hiç katılmamaktadır. 484 (%18,6) birey az katılıyorum seçeneğini, 219 birey (%8,4) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 78 (%3) birey çok katılıyorum seçeneğini, 46 (%1,8) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 28. Yönetici ve Aracıların Daha Fazla Para Kazanmasını Sağlar ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	459	17,6
Az Katılıyorum	443	17
Orta Düzeyde Katılıyorum	639	24,6
Çok Katılıyorum	513	19,7
Tam Katılıyorum	548	21,1
Toplam	2602	100%

Çizelge 28.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Yönetici ve aracılarn daha fazla para kazanmasını sağlar” ifadesine 459 birey (%17,6) hiç katılmamaktadır. 443 (%17) birey az katılıyorum seçeneğini, 639 birey (%24,6) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 513 (%19,7) birey çok katılıyorum seçeneğini, 548 (%21,1) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 29. Kulüp Kaynaklarının Verimsiz Kullanımına Yol Açar ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	696	26,7
Az Katılıyorum	626	24,1
Orta Düzeyde Katılıyorum	604	23,2
Çok Katılıyorum	385	14,8
Tam Katılıyorum	291	11,2
Toplam	2602	100%

Çizelge 29.'da görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar” ifadesine 696 birey (%26,7) hiç katılmamaktadır. 626 (%24,1) birey az katılıyorum seçeneğini, 604 birey (%23,2) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 385 (%14,8) birey çok katılıyorum seçeneğini, 291 (%11,2) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 30. Altyapıda Yetişen Futbolcuların Motivasyonlarını Olumsuz Etkiler ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	1049	40,3
Az Katılıyorum	594	22,8
Orta Düzeyde Katılıyorum	463	17,8
Çok Katılıyorum	274	10,5
Tam Katılıyorum	222	8,5
Toplam	2602	100%

Çizelge 30.'da görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler” ifadesine 1049 birey (%40,3) hiç katılmamaktadır. 594 (%22,8) birey az katılıyorum seçeneğini, 463 birey (%17,8) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 274 (%10,5) birey çok katılıyorum seçeneğini, 222 (%8,5) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 31. Uluslararası Organizasyonlarda Takımların Rekabet Gücünü Arttırır ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	93	3,6
Az Katılıyorum	132	5,1
Orta Düzeyde Katılıyorum	353	13,6
Çok Katılıyorum	731	28,1
Tam Katılıyorum	1293	49,7
Toplam	2602	100%

Çizelge 31.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü arttırır” ifadesine 93 birey (%3,6) hiç katılmamaktadır. 132 (%5,1) birey az katılıyorum seçeneğini, 353 birey (%13,6) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 731 (%28,1) birey çok katılıyorum seçeneğini, 1293 (%49,7) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 32. Türk Futbolcuların Uluslararası Pazar Tarafından Fark Edilmesini Sağlar ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	273	10,5
Az Katılıyorum	375	14,4
Orta Düzeyde Katılıyorum	631	24,3
Çok Katılıyorum	592	22,8
Tam Katılıyorum	731	28,1
Toplam	2602	100%

Çizelge 32.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Türk futbolcuların uluslararası Pazar tarafından fark edilmesini sağlar” ifadesine 273 birey (%10,5) hiç katılmamaktadır. 375 (%14,40) birey az katılıyorum seçeneğini, 631 birey (%24,3) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 592 (%22,8) birey çok katılıyorum seçeneğini, 731 (%28,1) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

Çizelge 33. Türk Futbolcuların Daha Az Forma Şansı Bulmasına Neden Olur ifadesine verilen yanıtların dağılımları.

	f	%
Hiç Katılmıyorum	683	26,2
Az Katılıyorum	604	23,2
Orta Düzeyde Katılıyorum	635	24,4
Çok Katılıyorum	373	14,3
Tam Katılıyorum	307	11,8
Toplam	2602	100%

Çizelge 33.'de görüldüğü gibi, yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur” ifadesine 683 birey (%26,2) hiç katılmamaktadır. 604 (%23,2) birey az katılıyorum seçeneğini, 635 birey (%24,4) orta düzeyde katılıyorum seçeneğini, 373 (%14,3) birey çok katılıyorum seçeneğini, 307 (%11,8) birey ise tam katılıyorum seçeneğini işaretlemişlerdir.

3.4. Katılımcıların Türkiye Liglerinde Profesyonel Olarak Futbol Oynayan Futbolcuların Türk Futbol Başarısına Etkilerine İlişkin Sorulara Verdikleri Yanıtların Değişkenlere Göre Mann Whitney-U ve Kruskal-Wallis Testi Analizleri

Çizelge 34. Katılımcıların Görüşlerinin Cinsiyete Değişkenine Göre Mann-Whitney U-Testi Analizi

SORULAR	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top	U	p
1. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.	K	120	1597	91736	113364	0,000*
	E	2482	1287	3194767		
2. Oyun kalitesini düşürür.	K	120	1347	161650	143450	0,364
	E	2482	1299	3224853		
3. Liglerin kalitesini düşürür.	K	120	1319	158388	146712	0,707
	E	2482	1300	3228115		
4. Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.	K	120	1522	182754	122346	0,001*
	E	2482	1290	3203749		
5. Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller	K	120	1471	176611	128489	0,008*
	E	2482	1293	3209892		
6. Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.	K	120	1477	177353	127747	0,007*
	E	2482	1292	3209150		
7. Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.	K	120	1570	188449	116651	0,000*
	E	2482	1288	3198054		
8. Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.	K	120	1164	139731	132471	0,035*
	E	2482	1308	3246772		
9. Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.	K	120	1092	131052	123792	0,001*
	E	2482	1311	3255451		
10. Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.	K	120	1131	135786	128526	0,008*
	E	2482	1309	3250716		
11. Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar	K	120	1211	145422	138162	0,152
	E	2482	1305	3241080		
12. Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur	K	120	1324	158985	146114	0,710
	E	2482	1300	3227517		
13. Türkiye'de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.	K	120	1588	190664	114436	0,000*
	E	2482	1287	3195839		
14 Türkiye'de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.	K	120	1509	181169	123931	0,000*
	E	2482	1291	3205334		
15. Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.	K	120	1274	152957	145697	0,682
	E	2482	1302	3233545		
16. Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.	K	120	1387	166501	138598	0,188
	E	2482	1297	3220001		
17. Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler	K	120	1473	176783	128316	0,007
	E	2482	1292	3209719		
18. Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.	K	120	1193	143216	135956	0,081
	E	2482	1306	3243286		
19. Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.	K	120	1250	150095	142835	0,437
	E	2482	1303	3236407		
20. Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur	K	120	1540	184909	120190	0,000*
	E	2482	1289	3201593		

* $p < 0,05$

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre sorulara vermiş oldukları yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann-Whitney U-Testi sonucunda anlamlı farklılıklar saptanan ifadeler şu şekildedir;

Çizelge 34. ifade 1’de görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların “Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması, altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=113364$, $p=0,00$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadınlar yabancı futbolcu sayısının fazla olmasının altyapıdan yetişen futbolcuların gelişmesine engel olacağı görüşüne erkeklerden daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34. ifade 4’de görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların “Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması, futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=122346$, $p=0,01$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadınlar yabancı futbolcu sayısının fazla olmasının futbolcu transferlerine çok para harcamasına neden olur görüşüne erkeklerden daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34, ifade 5’de görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların “Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması, Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=128489$, $p=0,008$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadınlar yabancı futbolcu sayısının fazla olmasının futbolcu transferlerine çok para harcamasına neden olur görüşüne erkeklerden daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34, ifade 6’da görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların “Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması, kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=127747$, $p=0,007$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadınlar yabancı futbolcu sayısının fazla olmasının kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur görüşüne erkeklerden daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34, ifade 7’de görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların “Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması ile “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=116651$, $p=0,00$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadınlar yabancı futbolcu sayısının fazla olmasının kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur görüşüne erkeklerden daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34, ifade 8’de görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması “Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=132471$, $p=0,035$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında erkekler yabancı futbolcu sayısının fazla olmasının Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar görüşüne kadınlardan daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34, ifade 9’de görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması ile “Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=123792$, $p=0,001$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında erkekler yabancı futbolcu sayısının fazla olmasının Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir görüşüne kadınlardan daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34, ifade 10’da görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=128526$, $p=0,008$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında erkekler futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur görüşüne kadınlardan daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34, ifade 13’de görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması sonucu “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur($U=114436$, $p=0,00$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadınlar Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller görüşüne erkeklerden daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34, ifade 14’da görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması, “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=181169$, $p=0,00$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadınlar Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller görüşüne erkeklerden daha fazla katılmaktadırlar.

Çizelge 34, ifade 17’da görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların Türkiye’deki yabancı futbolcuların sayıca çok olması “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=128316$, $p=0,007$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadınlar altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler görüşüne erkeklerden daha fazla katılmaktadırlar

Çizelge 34, ifade 20’de görüldüğü gibi erkek ve kadın katılımcıların, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($U=128316$, $p=0,007$).

Sıra ortalamaları dikkate alındığında altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler ifadesine kadınların katılma ortalamaları, erkeklerin ortalamasından daha yüksektir.

Çizelge 35. Katılımcıların Görüşlerinin Meslek Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Fark
1. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.	1.Öğrenci	1051	1329	7	14,92	0,037*	1-4 2-1 2-3 2-4 2-5
	2.Medya	182	1440				
	3.Kamu Ç.	333	1255				
	4.Özel S.	560	1233				
	5.Futbolcu	213	1287				
	6.Antrenör	136	1297				
	7.Spor Eğ.	99	1329				
	8.Diğer	28	1266				
2. Oyun kalitesini düşürür.	1.Öğrenci	1051	1303	7	6,18	0,518	
	2.Medya	182	1385				
	3.Kamu Ç.	333	1285				
	4.Özel S.	560	1300				
	5.Futbolcu	213	1270				
	6.Antrenör	136	1271				
	7.Spor Eğ.	99	1324				
	8.Diğer	28	1211				
3. Liglerin kalitesini düşürür.	1.Öğrenci	1051	1314	7	9,47	0,220	
	2.Medya	182	1386				
	3.Kamu Ç.	333	1257				
	4.Özel S.	560	1303				
	5.Futbolcu	213	1273				
	6.Antrenör	136	1266				
	7.Spor Eğ.	99	1286				
	8.Diğer	28	1188				
4. Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur	1.Öğrenci	1051	1368	7	37,03	0,000*	4-1 4-2 4-5 4-6 3-1 3-5 3-6
	2.Medya	182	1333				
	3.Kamu Ç.	333	1214				
	4.Özel S.	560	1175				
	5.Futbolcu	213	1368				
	6.Antrenör	136	1411				
	7.Spor Eğ.	99	1293				
	8.Diğer	28	1124				
5. Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.	1.Öğrenci	1051	1334	7	12,13	0,096	
	2.Medya	182	1395				
	3.Kamu Ç.	333	1238				
	4.Özel S.	560	1256				
	5.Futbolcu	213	1293				
	6.Antrenör	136	1332				
	7.Spor Eğ.	99	1277				
	8.Diğer	28	1121				

* $p < 0,05$

Çizelge 35. Devam Katılımcıların Görüşlerinin Meslek Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Fark
6. Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur	1.Öğrenci	1051	1363	7	27,42	0,000*	3-1 4-1 4-2 4-5 4-7
	2.Medya	182	1338				
	3.Kamu Ç.	333	1254				
	4.Özel S.	560	1180				
	5.Futbolcu	213	1369				
	6.Antrenör	136	1251				
	7.Spor Eğ.	99	1350				
	8.Diğer	28	1287				
7. Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.	1.Öğrenci	1051	1332	7	16,51	0,021*	1-2 1-3 1-4 2-3 2-4 2-5
	2.Medya	182	1441				
	3.Kamu Ç.	333	1240				
	4.Özel S.	560	1234				
	5.Futbolcu	213	1275				
	6.Antrenör	136	1340				
	7.Spor Eğ.	99	1319				
	8.Diğer	28	1261				
8. Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.	1.Öğrenci	1051	1316	7	5,97	0,542	
	2.Medya	182	1295				
	3.Kamu Ç.	333	1327				
	4.Özel S.	560	1287				
	5.Futbolcu	213	1278				
	6.Antrenör	136	1192				
	7.Spor Eğ.	99	1299				
	8.Diğer	28	1477				
9. Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.	1.Öğrenci	1051	1352	7	12,33	0,090	
	2.Medya	182	1217				
	3.Kamu Ç.	333	1261				
	4.Özel S.	560	1272				
	5.Futbolcu	213	1281				
	6.Antrenör	136	1233				
	7.Spor Eğ.	99	1308				
	8.Diğer	28	1441				
10. Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.	1.Öğrenci	1051	1337	7	10,09	0,183	
	2.Medya	182	1259				
	3.Kamu Ç.	333	1279				
	4.Özel S.	560	1294				
	5.Futbolcu	213	1306				
	6.Antrenör	136	1186				
	7.Spor Eğ.	99	1316				
	8.Diğer	28	1070				

* $p < 0,05$

Çizelge 35. Devam Katılımcıların Görüşlerinin Meslek Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
11. Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar.	1.Öğrenci	1051	1351	7	18,09	0,012*	1-2
	2.Medya	182	1213				1-3
	3.Kamu Ç.	333	1260				1-4
	4.Özel S.	560	1247				2-5
	5.Futbolcu	213	1397				3-5
	6.Antrenör	136	1237				4-5
	7.Spor Eğ.	99	1262				6-5
	8.Diğer	28	1265				
12. Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.	1.Öğrenci	1051	1326	7	1,91	0,103	
	2.Medya	182	1377				
	3.Kamu Ç.	333	1255				
	4.Özel S.	560	1254				
	5.Futbolcu	213	1265				
	6.Antrenör	136	1378				
	7.Spor Eğ.	99	1343				
	8.Diğer	28	1112				
13. Türkiye'de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.	1.Öğrenci	1051	1343	7	19,69	0,006*	1-4
	2.Medya	182	1409				2-3
	3.Kamu Ç.	333	1259				2-4
	4.Özel S.	560	1208				
	5.Futbolcu	213	1315				
	6.Antrenör	136	1304				
	7.Spor Eğ.	99	1319				
	8.Diğer	28	1209				
14. Türkiye'de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.	1.Öğrenci	1051	1330	7	15,29	0,032*	1-4
	2.Medya	182	1364				2-4
	3.Kamu Ç.	333	1259				1-8
	4.Özel S.	560	1267				2-8
	5.Futbolcu	213	1251				3-8
	6.Antrenör	136	1293				5-8
	7.Spor Eğ.	99	1376				6-8
	8.Diğer	28	1041				7-8
15. Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.	1.Öğrenci	1051	1279	7	9,39	0,225	
	2.Medya	182	1433				
	3.Kamu Ç.	333	1322				
	4.Özel S.	560	1277				
	5.Futbolcu	213	1280				
	6.Antrenör	136	1299				
	7.Spor Eğ.	99	1385				
	8.Diğer	28	1363				

* $p < 0,05$

Çizelge 35. Devam Katılımcıların Görüşlerinin Meslek Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
16. Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.	1.Öğrenci	1051	1331	7	12,86	0,076	
	2.Medya	182	1430				
	3.Kamu Ç.	333	1265				
	4.Özel S.	560	1242				
	5.Futbolcu	213	1255				
	6.Antrenör	136	1318				
	7.Spor Eğ.	99	1283				
	8.Diğer	28	1273				
17. Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.	1.Öğrenci	1051	1295	7	17,32	0,015*	2-1 2-3 2-4 2-5 2-6 2-8
	2.Medya	182	1492				
	3.Kamu Ç.	333	1295				
	4.Özel S.	560	1276				
	5.Futbolcu	213	1298				
	6.Antrenör	136	1220				
	7.Spor Eğ.	99	1345				
	8.Diğer	28	1131				
18. Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.	1.Öğrenci	1051	1336	7	9,82	0,199	
	2.Medya	182	1227				
	3.Kamu Ç.	333	1338				
	4.Özel S.	560	1266				
	5.Futbolcu	213	1241				
	6.Antrenör	136	1303				
	7.Spor Eğ.	99	1306				
	8.Diğer	28	1163				
19. Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.	1.Öğrenci	1051	1297	7	8,78	0,269	
	2.Medya	182	1179				
	3.Kamu Ç.	333	1331				
	4.Özel S.	560	1319				
	5.Futbolcu	213	1264				
	6.Antrenör	136	1318				
	7.Spor Eğ.	99	1402				
	8.Diğer	28	1377				
20. Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.	1.Öğrenci	1051	1319	7	17,40	0,015*	2-1 2-3 2-4 2-5 1-3
	2.Medya	182	1466				
	3.Kamu Ç.	333	1218				
	4.Özel S.	560	1252				
	5.Futbolcu	213	1286				
	6.Antrenör	136	1343				
	7.Spor Eğ.	99	1331				
	8.Diğer	28	1311				

* $p < 0,05$

Katılımcıların meslek değişkenine göre sorulara vermiş oldukları yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Testi sonucunda anlamlı farklılıklar saptanan ifadeler ve farkı yaratan gruplara ilişkin bilgiler şu şekildedir;

Çizelge 35, ifade 1’de görüldüğü gibi Meslek değişkenine göre katılımcıların, “Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların, mesleklere göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=14,92$ $p=0,037$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre medya çalışanlarının verdikleri yanıtlar ile öğrenci, kamu çalışanları, özel sektör çalışanları ve futbolcuların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Medya çalışanlarının, “altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. Özel sektör çalışanları ile öğrencilerin yanıtları arasında da anlamlı fark saptanmıştır. Buna göre öğrencilerin katılma ortalamaları özel sektör çalışanlarının ortalamalarından daha yüksektir.

Çizelge 35, ifade 4’de görüldüğü gibi meslek değişkenine göre katılımcıların, “Futbolcu transferlerine çok para harcamasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, mesleklere göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=37,03$ $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; özel sektör çalışanlarının verdikleri yanıtlar ile öğrenci, medya, futbolcu ve antrenörlerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Özel sektör çalışanlarının “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların ortalaması anlamlı fark olan grupların ortalamasından daha düşüktür. Kamu çalışanlarının yanıtları ile öğrenci, futbolcu ve antrenörlerin yanıtları arasında da saptanan anlamlı fark sonucu, kamu çalışanlarının katılma ortalamalarının diğer gruplardan daha az düzeyde olduğu saptanmıştır.

Çizelge 35, ifade 6’de görüldüğü gibi meslek değişkenine göre katılımcıların, “Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, mesleklere göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=27,42$ $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; özel sektör çalışanlarının verdikleri yanıtlar ile öğrenci, medya, futbolcu ve spor eğitmenlerinin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Özel sektör çalışanlarının “Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların ortalaması anlamlı fark olan grupların ortalamasından daha düşüktür. Öğrencilerin yanıtları ile kamu çalışanlarının arasında da saptanan anlamlı fark sonucu, öğrencilerin katılma ortalamalarının, kamu çalışanlarının katılma düzeylerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çizelge 35, ifade 7’de görüldüğü gibi meslek değişkenine göre katılımcıların, “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine verdikleri yanıtların, mesleklere göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=16,51$ $p=0,021$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; medya sektörüne çalışanların verdikleri yanıtlar ile öğrenci, kamu çalışanı, özel sektör çalışanı ve futbolcuların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Medya sektöründe çalışanların “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine verdikleri yanıtların ortalaması anlamlı fark olan grupların ortalamasından daha yüksektir. Öğrencilerin yanıtları ile kamu çalışanları ve özel sektör çalışanları arasında da saptanan anlamlı fark sonucu, öğrencilerin katılma ortalamalarının, kamu çalışanları ve özel sektör çalışanlarının katılma düzeylerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çizelge 35, ifade 11’de görüldüğü gibi meslek değişkenine göre katılımcıların “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtların, mesleklere göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=18,09$ $p=0,012$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; futbolcuların verdikleri yanıtlar ile

medya, kamu çalışanı, özel sektör çalışanı ve antrenörlerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Futbolcuların “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtların ortalaması anlamlı fark olan grupların ortalamasından daha yüksektir. Öğrencilerin yanıtları ile medya çalışanları, kamu çalışanları ve özel sektör çalışanları arasında da saptanan anlamlı fark sonucu, öğrencilerin katılma ortalamalarının, sözü edilen grupların katılma düzeylerinden daha düşük olduğu saptanmıştır.

Çizelge 35, ifade 13’de görüldüğü gibi meslek değişkenine göre katılımcıların “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların, mesleklere göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. ($X^2=19,69$ $p=0,006$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; medya çalışanlarının verdikleri yanıtlar ile kamu çalışanları ve özel sektör çalışanlarının yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Medya çalışanlarının “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların ortalaması anlamlı fark olan grupların ortalamasından daha yüksektir. Öğrencilerin yanıtları ile özel sektör çalışanları arasında da saptanan anlamlı fark sonucu, öğrencilerin katılma ortalamalarının, sözü edilen grupların katılma düzeylerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çizelge 35, ifade 14’de görüldüğü gibi meslek değişkenine göre katılımcıların “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların, mesleklere göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. ($X^2=15,29$ $p=0,032$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; meslek grubu olarak diğer seçeneğini işaretleyenlerin verdikleri yanıtlar ile öğrenci, medya, kamu çalışanı, futbolcu, antrenör ve spor eğitmenlerinin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Diğer seçeneğini işaretleyen grubun “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların ortalaması aralarında anlamlı fark

olan grupların ortalamasından daha yüksektir. Özel sektör çalışanlarının yanıtları ile Öğrencilerin ve medya çalışanlarının arasında da saptanan anlamlı fark sonucu, Özel sektör çalışanlarının katılma ortalamalarının, sözü edilen grupların katılma düzeylerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çizelge 35, ifade 17’de görüldüğü gibi meslek değişkenine göre katılımcıların “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine verdikleri yanıtların, mesleklere göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=17,32$ $p=0,015$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; medya çalışanlarının verdikleri yanıtlar ile kamu çalışanları, özel sektör çalışanları, futbolcular, antrenörler, spor eğitimcilerinin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Medya çalışanlarının “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine verdikleri yanıtların ortalaması anlamlı fark olan grupların ortalamasından daha yüksektir.

Çizelge 35, ifade 20’de görüldüğü gibi meslek değişkenine göre katılımcıların “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, mesleklere göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=17,40$ $p=0,015$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; medya çalışanlarının verdikleri yanıtlar ile kamu çalışanları, özel sektör çalışanları, futbolcular ve öğrencilerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Medya çalışanlarının “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların ortalaması anlamlı fark olan grupların ortalamasından daha yüksektir. Öğrencilerin yanıtları ile kamu çalışanları arasında da saptanan anlamlı fark sonucu, öğrencilerin katılma ortalamalarının, kamu çalışanlarının katılma düzeylerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çizelge 36. Katılımcıların Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
1. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.	1. 20 ve altı	495	1352	4	7,40	0,116	
	2. 21-30 arası	1656	1282				
	3. 31-40 arası	382	1289				
	4. 41-50 arası	59	1441				
	5. 51 ve üzeri	10	1578				
2. Oyun Kalitesini Düşürür.	1. 20 ve altı	495	1289	4	9,95	0,041*	1-5 2-5 3-5 2-4
	2. 21-30 arası	1656	1296				
	3. 31-40 arası	382	1306				
	4. 41-50 arası	59	1444				
	5. 51 ve üzeri	10	1729				
3. Liglerin Kalitesini Düşürür.	1. 20 ve altı	495	1315	4	5,24	0,263	
	2. 21-30 arası	1656	1294				
	3. 31-40 arası	382	1288				
	4. 41-50 arası	59	1404				
	5. 51 ve üzeri	10	1571				
4. Futbolcu Transferlerine Çok Para Harcanmasına Neden Olur.	1. 20 ve altı	495	1456	4	35,87	0,00*	3-1 3-2 3-4 1-2
	2. 21-30 arası	1656	1280				
	3. 31-40 arası	382	1174				
	4. 41-50 arası	59	1384				
	5. 51 ve üzeri	10	1393				
5. Türk Futboluna Özgü Futbol Anlayışının Gelişmesini Engeller.	1. 20 ve altı	495	1376	4	9,24	0,055	
	2. 21-30 arası	1656	1277				
	3. 31-40 arası	382	1294				
	4. 41-50 arası	59	1338				
	5. 51 ve üzeri	10	1620				
6. Kulüplerde Ekonomik Sorunlar Oluşmasına Neden Olur	1. 20 ve altı	495	1392	4	15,85	0,003*	1-2 1-3
	2. 21-30 arası	1656	1291				
	3. 31-40 arası	382	1211				
	4. 41-50 arası	59	1366				
	5. 51 ve üzeri	10	1604				
7. Milli Takımlar Düzeyinde Başarı Kazanmak Zorlaşır.	1. 20 ve altı	495	1380	4	13,23	0,010*	2-1 2-4
	2. 21-30 arası	1656	1271				
	3. 31-40 arası	382	1297				
	4. 41-50 arası	59	1486				
	5. 51 ve üzeri	10	1493				
8. Türk Futbolunun Gelişmesine Katkı Sağlar.	1. 20 ve altı	495	1345	4	10,30	0,036*	4-1 4-2 4-3
	2. 21-30 arası	1656	1297				
	3. 31-40 arası	382	1303				
	4. 41-50 arası	59	1026				
	5. 51 ve üzeri	10	1338				

* $p < 0,05$

Çizelge 36. Devam Katılımcıların Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
9. Türk Liglerinde Oynanan Futbol Daha Zevkli ve İzlenebilir Hale Gelir.	1. 20 ve altı	495	1384	4	23,10	0,000*	1-2
	2. 21-30 arası	1656	1306				1-3
	3. 31-40 arası	382	1224				1-4
	4. 41-50 arası	59	1058				1-5
	5. 51 ve üzeri	10	803				2-3 2-4 2-5 3-5
10. Futbol Pazarının Gelişmesine Katkıda Bulunur.	1. 20 ve altı	495	1310	4	12,19	0,016*	4-1
	2. 21-30 arası	1656	1314				4-2
	3. 31-40 arası	382	1285				4-3
	4. 41-50 arası	59	988				
	5. 51 ve üzeri	10	1197				
11. Türkiye'nin Tanıtımına Katkı Sağlar.	1. 20 ve altı	495	1403	4	27,18	0,000*	1-2
	2. 21-30 arası	1656	1303				1-3
	3. 31-40 arası	382	1206				1-4
	4. 41-50 arası	59	1085				1-5
	5. 51 ve üzeri	10	853				2-3 2-4 2-5
12. Kulüplerin Geleceğe Yönelik Planlar Yapmalarına Engel Olur.	1. 20 ve altı	495	1342	4	14,56	0,006*	5-1
	2. 21-30 arası	1656	1293				5-2
	3. 31-40 arası	382	1237				5-3
	4. 41-50 arası	59	1500				4-2
	5. 51 ve üzeri	10	1795				4-3 1-3
13. Türkiye'de Kaliteli ve Elit Futbolcu Yetiştirmesini Engeller.	1. 20 ve altı	495	1393	4	15,01	0,005*	1-2
	2. 21-30 arası	1656	1286				1-3
	3. 31-40 arası	382	1227				
	4. 41-50 arası	59	1407				
	5. 51 ve üzeri	10	1386				
14. Türkiye'de Futbol Antrenörlerinin Gelişimini Engeller.	1. 20 ve altı	495	1369	4	21,13	0,000*	5-1
	2. 21-30 arası	1656	1285				5-2
	3. 31-40 arası	382	1252				5-3
	4. 41-50 arası	59	1383				5-4
	5. 51 ve üzeri	10	1940				1-2 1-3
15. Yönetici ve Aracıların Daha Fazla Para Kazanmasını Sağlar.	1. 20 ve altı	495	1221	4	9,40	0,052	
	2. 21-30 arası	1656	1316				
	3. 31-40 arası	382	1313				
	4. 41-50 arası	59	1435				
	5. 51 ve üzeri	10	1512				

* $p < 0,05$

Çizelge 36. Devam Katılımcıların Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
16. Kulüp Kaynaklarının Verimsiz Kullanımına Yol Açar.	1. 20 ve altı	495	1304	4	7,12	0,130	
	2. 21-30 arası	1656	1294				
	3. 31-40 arası	382	1289				
	4. 41-50 arası	59	1474				
	5. 51 ve üzeri	10	1739				
17. Altyapıda Yetişen Futbolcuların Motivasyonlarını Olumsuz Etkiler.	1. 20 ve altı	495	1306	4	7,18	0,127	
	2. 21-30 arası	1656	1285				
	3. 31-40 arası	382	1325				
	4. 41-50 arası	59	1502				
	5. 51 ve üzeri	10	1561				
18. Uluslararası Organizasyonlarda Takımların Rekabet Gücünü Arttırır.	1. 20 ve altı	495	1328	4	4,92	0,296	
	2. 21-30 arası	1656	1299				
	3. 31-40 arası	382	1296				
	4. 41-50 arası	59	1127				
	5. 51 ve üzeri	10	1442				
19. Türk Futbolcuların Uluslararası Pazar Tarafından Fark Edilmesini Sağlar.	1. 20 ve altı	495	1303	4	1,63	0,803	
	2. 21-30 arası	1656	1292				
	3. 31-40 arası	382	1340				
	4. 41-50 arası	59	1245				
	5. 51 ve üzeri	10	1335				
20. Türk Futbolcuların Daha Az Forma Şansı Bulmasına Neden Olur.	1. 20 ve altı	495	1369	4	11,53	0,21*	1-2
	2. 21-30 arası	1656	1266				
	3. 31-40 arası	382	1343				
	4. 41-50 arası	59	1423				
	5. 51 ve üzeri	10	1467				

* $p < 0,05$

Katılımcıların yaş değişkenine göre sorulara vermiş oldukları yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Testi sonucunda anlamlı farklılıklar saptanan ifadeler ve farkı yaratan gruplara ilişkin bilgiler şu şekildedir;

Çizelge 36, ifade 2’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Oyun kalitesini düşürür.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=9,95$, $p=0,041$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre 51 ve üzeri yaş grubundaki bireylerin verdikleri yanıtlar ile 31-40 yaş arası, 21-30 yaş arası, 20 ve altı yaş gruplarının yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 51 ve üzeri yaş grubundaki bireylerin, “Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. 41-50 yaş arası grup ile 21-30 yaş arası grupların yanıtları arasında da anlamlı fark saptanmıştır. Buna göre 41-50 yaş arası bireylerin katılma ortalamaları 21-30 yaş arası bireylerin ortalamalarından daha yüksektir.

Çizelge 36, ifade 4’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=35,87$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre 31-40 yaş arası bireylerin verdikleri yanıtlar ile 20 ve altı, 21-30 arası ve 41-50 yaş gruplarının yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 31-40 yaş arası bireylerin, “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha düşüktür. 20 ve altı yaş ile 21-30 yaş arası grupların yanıtları arasında da anlamlı fark saptanmıştır. Buna göre 20 ve altı yaş grubunda bireylerin katılma ortalamaları 21-30 yaş arası bireylerin ortalamalarından daha yüksektir.

Çizelge 36, ifade 6’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=15,85$, $p=0,003$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre 20 ve altı yaş grubundaki bireylerin yanıtları ile 21-30 arası ve 31-40 yaş gruplarının yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 20 ve altı yaş grubundaki bireylerin, kulüplerde

ekonomik sorunların oluşmasına neden olur ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir.

Çizelge 36., ifade 7’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=13,23$, $p=0,010$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre 21-30 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları ile 41-50 arası ve 21-30 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 21-30 yaş arasındaki katılımcıların, “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha düşük olarak belirlenmiştir.

Çizelge 36., ifade 8’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=10,30$, $p=0,036$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre 41-50 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları ile 20 ve altı ve 21-30 arası, 31-40 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 41-50 yaş arasındaki katılımcıların, “Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha düşük olarak belirlenmiştir.

Çizelge 36., ifade 9’da görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=23,10$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; 20 ve altı yaş grubundaki katılımcıların yanıtları ile 21-30 arası, 31-40 yaş arası, 41-50 yaş arası ve 51 ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 20 ve altı yaş grubundaki katılımcıların, “Türk liglerinde oynanan futbol

daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. Aynı ifadede 21-30 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları ile 31-40 yaş arası, 41-50 yaş arası, 51 ve üzeri yaş grubundaki bireylerin yanıtları arasında da anlamlı fark saptanmıştır. 21-30 yaş arasındaki bireylerin ifade 9’a katılma ortalamaları anlamlı fark oluşan diğer grupların ortalamalarından daha yüksektir. 31-40 yaş arası ve 51 ve üzeri yaş grupları arasındaki anlamlı farkta ise 31-40 yaş arası bireylerin sözü edilen ifadeye katılma ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 36, ifade 10’da görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=12,19$, $p=0,016$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre 41-50 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları ile 20 ve altı ve 21-30 arası, 31-40 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 41-50 yaş arasındaki katılımcıların, “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Çizelge 36. ifade 11’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=27,18$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre 20 ve altı yaş grubundaki bireylerin verdikleri yanıtlar ile, 21-30 arası, 31-40 arası, 41-50 arası ve 51 ve üzeri yaş gruplarının yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 20 ve altı yaş grubundaki katılımcıların, “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. 21-30 yaş arası ile 31-40 arası, 41-50 arası, 51 ve üzeri gruplarının yanıtları arasında da anlamlı fark saptanmıştır. Buna göre 21-30 yaş arasındaki bireylerin katılma ortalamaları diğer grupların ortalamalarından daha yüksektir.

Çizelge 36. ifade 12’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=14,56$, $p=,006$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; 51 ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların yanıtları ile 20 ve altı, 21-30 arası, 31-40 arası yaş grubundaki katılımcıların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 51 ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların, “Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. Aynı ifadede 41-50 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları ile 21-30 yaş arası, 31-40 yaş arası, bireylerin yanıtları arasında da anlamlı fark saptanmıştır. 41-50 yaş arasındaki bireylerin ifade 12’ye katılma ortalamaları anlamlı fark oluşturan diğer grupların ortalamalarından daha yüksektir. 20 ve altı yaş ve 31-40 yaş arasındaki katılımcıların arasında oluşan anlamlı farkta ise 20 ve altı yaş grubundaki bireylerin sözü edilen ifadeye katılma ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 36. ifade 13’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=15,01$, $p=0,005$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre 20 ve altı yaş grubundaki katılımcıların yanıtları ile 21-30 arası ve 31-40 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 20 ve altı yaş grubundaki katılımcıların, “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Çizelge 36. ifade 14’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=21,13$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; 51 ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların yanıtları ile 20 ve altı, 21-30 arası, 31-40 arası ve 41-50 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 51 ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların, “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. Aynı ifadede 20 ve altı yaş grubundaki katılımcıların yanıtları ile 21-30 yaş arası, 31-40 yaş arası, bireylerin yanıtları arasında da anlamlı fark saptanmıştır. 20 ve altı yaş grubundaki bireylerin ifade 14’e katılma ortalamaları anlamlı fark oluşan diğer grupların ortalamalarından daha yüksektir.

Çizelge 36. ifade 20’de görüldüğü gibi yaş değişkenine göre katılımcıların, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=11,53$, $p=0,021$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre; 20 ve altı yaş grubundaki katılımcıların yanıtları ile 21-30 yaş arasındaki katılımcıların yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. 20 ve altı yaş grubundaki katılımcıların Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruptan daha yüksektir.

Çizelge 37. Katılımcıların Görüşlerinin Eğitim Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
1. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.	1. İlköğretim	12	1005	4	4,93	0,294	
	2. Lise	421	1303				
	3. Önlisans	189	1361				
	4. Lisans	1662	1306				
	5. Lisansüstü	318	1251				
2. Oyun kalitesini düşürür.	1. İlköğretim	12	1343	4	1,83	0,767	
	2. Lise	421	1309				
	3. Önlisans	189	1345				
	4. Lisans	1662	1298				
	5. Lisansüstü	318	1280				
3. Liglerin kalitesini düşürür.	1. İlköğretim	12	1391	4	6,12	0,190	
	2. Lise	421	1293				
	3. Önlisans	189	1393				
	4. Lisans	1662	1293				
	5. Lisansüstü	318	1297				
4. Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.	1. İlköğretim	12	1222	4	21,19	0,000*	2-3 2-4 2-5
	2. Lise	421	1459				
	3. Önlisans	189	1301				
	4. Lisans	1662	1272				
	5. Lisansüstü	318	1246				
5. Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.	1. İlköğretim	12	1067	4	6,38	0,172	
	2. Lise	421	1374				
	3. Önlisans	189	1305				
	4. Lisans	1662	1288				
	5. Lisansüstü	318	1280				
6. Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur	1. İlköğretim	12	1369	4	9,17	0,057	
	2. Lise	421	1285				
	3. Önlisans	189	1252				
	4. Lisans	1662	1383				
	5. Lisansüstü	318	1940				
7. Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.	1. İlköğretim	12	1221	4	4,66	0,323	
	2. Lise	421	1316				
	3. Önlisans	189	1313				
	4. Lisans	1662	1435				
	5. Lisansüstü	318	1512				
8. Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.	1. İlköğretim	12	1427	4	1,07	0,898	
	2. Lise	421	1316				
	3. Önlisans	189	1262				
	4. Lisans	1662	1300				
	5. Lisansüstü	318	1304				

* $p < 0,05$

Çizelge 37. Devam Katılımcıların Görüşlerinin Eğitim Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
9. Türk Liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.	1. İlköğretim	12	1405	4	3,28	0,511	
	2. Lise	421	1346				
	3. Önlisans	189	1256				
	4. Lisans	1662	1300				
	5. Lisansüstü	318	1270				
10. Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.	1. İlköğretim	12	1462	4	8,61	0,072	
	2. Lise	421	1301				
	3. Önlisans	189	1172				
	4. Lisans	1662	1304				
	5. Lisansüstü	318	1357				
11. Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar.	1. İlköğretim	12	1472	4	13,73	0,008*	2-3 2-4 2-5
	2. Lise	421	1410				
	3. Önlisans	189	1282				
	4. Lisans	1662	1284				
	5. Lisansüstü	318	1249				
12. Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.	1. İlköğretim	12	1137	4	1,53	0,821	
	2. Lise	421	1302				
	3. Önlisans	189	1324				
	4. Lisans	1662	1305				
	5. Lisansüstü	318	1270				
13. Türkiye'de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.	1. İlköğretim	12	1246	4	3,12	0,537	
	2. Lise	421	1328				
	3. Önlisans	189	1367				
	4. Lisans	1662	1287				
	5. Lisansüstü	318	1303				
14. Türkiye'de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.	1. İlköğretim	12	1258	4	4,06	0,397	
	2. Lise	421	1339				
	3. Önlisans	189	1300				
	4. Lisans	1662	1302				
	5. Lisansüstü	318	1248				
15. Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.	1. İlköğretim	12	1255	4	6,65	0,155	
	2. Lise	421	1277				
	3. Önlisans	189	1242				
	4. Lisans	1662	1297				
	5. Lisansüstü	318	1392				

* $p < 0,05$

Çizelge 37. Devam Katılımcıların Görüşlerinin Eğitim Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
16. Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.	1. İlköğretim	12	1115	4	2,25	0,689	
	2. Lise	421	1313				
	3. Önlisans	189	1250				
	4. Lisans	1662	1300				
	5. Lisansüstü	318	1328				
17. Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.	1. İlköğretim	12	1224	4	1,61	0,806	
	2. Lise	421	1295				
	3. Önlisans	189	1252				
	4. Lisans	1662	1303				
	5. Lisansüstü	318	1332				
18. Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.	1. İlköğretim	12	1349	4	1,71	0,788	
	2. Lise	421	1324				
	3. Önlisans	189	1260				
	4. Lisans	1662	1305				
	5. Lisansüstü	318	1275				
19. Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.	1. İlköğretim	12	1591	4	3,19	0,525	
	2. Lise	421	1318				
	3. Önlisans	189	1346				
	4. Lisans	1662	1291				
	5. Lisansüstü	318	1292				
20. Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.	1. İlköğretim	12	1307	4	2,69	0,610	
	2. Lise	421	1352				
	3. Önlisans	189	1312				
	4. Lisans	1662	1287				
	5. Lisansüstü	318	1300				

* $p < 0,05$

Katılımcıların eğitim değişkenine göre sorulara vermiş oldukları yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Testi sonucunda anlamlı farklılıklar saptanan ifadeler ve farkı yaratan gruplara ilişkin bilgiler şu şekildedir;

Çizelge 37. ifade 4’de görüldüğü gibi eğitim değişkenine göre katılımcıların, “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=21,19$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre lise mezunu bireylerin verdikleri yanıtlar ile önlisans, lisans, lisansüstü mezunlarının yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Lise mezunu bireylerin, futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir.

Çizelge 37. ifade 11’de görüldüğü gibi eğitim değişkenine göre katılımcıların, “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtların, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=21,19$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre lise mezunu bireylerin verdikleri yanıtlar ile önlisans, lisans, lisansüstü mezunlarının yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Lise mezunu bireylerin, “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir.

Çizelge 38. Katılımcıların Futbol İlgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
1. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.	1.Taraftar	1585	1283	7	15,79	0,027*	3-1 3-2 7-1 7-2
	2.Amatör Futbolcu	390	1265				
	3.Prof. Futbolcu	30	1561				
	4.Yönetici	19	1173				
	5.Antrenör	145	1349				
	6.Sadece İzleyici	203	1292				
	7.Medya	214	1438				
	8.Diğer	16	1480				
2. Oyun kalitesini düşürür.	1.Taraftar	1585	1294	7	12,03	0,100	
	2.Amatör Futbolcu	390	1268				
	3.Prof. Futbolcu	30	1494				
	4.Yönetici	19	1414				
	5.Antrenör	145	1270				
	6.Sadece İzleyici	203	1301				
	7.Medya	214	1389				
	8.Diğer	16	1405				
3. Liglerin kalitesini düşürür.	1.Taraftar	1585	1292	7	12,58	0,083	
	2.Amatör Futbolcu	390	1267				
	3.Prof. Futbolcu	30	1489				
	4.Yönetici	19	1357				
	5.Antrenör	145	1275				
	6.Sadece İzleyici	203	1321				
	7.Medya	214	1395				
	8.Diğer	16	1342				
4. Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur	1.Taraftar	1585	1258	7	19,89	0,006*	1-2 1-3 1-5 1-7
	2.Amatör Futbolcu	390	1349				
	3.Prof. Futbolcu	30	1563				
	4.Yönetici	19	1282				
	5.Antrenör	145	1457				
	6.Sadece İzleyici	203	1316				
	7.Medya	214	1376				
	8.Diğer	16	1291				
5. Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.	1.Taraftar	1585	1285	7	19,09	0,008*	7-1 7-2 7-4 7-6 3-1 3-2 3-4 3-6
	2.Amatör Futbolcu	390	1265				
	3.Prof. Futbolcu	30	1658				
	4.Yönetici	19	1068				
	5.Antrenör	145	1356				
	6.Sadece İzleyici	203	1281				
	7.Medya	214	1428				
	8.Diğer	16	1424				

* $p < 0,05$

Çizelge 38. Devam Katılımcıların Futbol İlgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
6. Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur	1.Taraftar	1585	1265	7	20,93	0,004*	3-1
	2.Amatör Futbolcu	390	1332				3-2
	3.Prof. Futbolcu	30	1778				3-4
	4.Yönetici	19	1308				3-5
	5.Antrenör	145	1328				3-6
	6.Sadece İzleyici	203	1372				3-7
	7.Medya	214	1362				3-8
	8.Diğer	16	1251				1-6
7. Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.	1.Taraftar	1585	1273	7	21,76	0,003*	3-1
	2.Amatör Futbolcu	390	1258				3-2
	3.Prof. Futbolcu	30	1675				3-6
	4.Yönetici	19	1311				7-2
	5.Antrenör	145	1386				7-1
	6.Sadece İzleyici	203	1331				
	7.Medya	214	1427				
	8.Diğer	16	1514				
8. Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.	1.Taraftar	1585	1323	7	14,09	0,050	
	2.Amatör Futbolcu	390	1330				
	3.Prof. Futbolcu	30	970				
	4.Yönetici	19	1162				
	5.Antrenör	145	1200				
	6.Sadece İzleyici	203	1229				
	7.Medya	214	1275				
	8.Diğer	16	1350				
9. Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.	1.Taraftar	1585	1323	7	15,01	0,036*	2-3
	2.Amatör Futbolcu	390	1350				2-5
	3.Prof. Futbolcu	30	1074				2-6
	4.Yönetici	19	1201				1-6
	5.Antrenör	145	1203				
	6.Sadece İzleyici	203	1203				
	7.Medya	214	1243				
	8.Diğer	16	1384				
10. Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.	1.Taraftar	1585	1318	7	9,55	0,215	
	2.Amatör Futbolcu	390	1332				
	3.Prof. Futbolcu	30	1126				
	4.Yönetici	19	1226				
	5.Antrenör	145	1215				
	6.Sadece İzleyici	203	1204				
	7.Medya	214	1293				
	8.Diğer	16	1353				

* $p < 0,05$

Çizelge 38. Devam Katılımcıların Futbol İlgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
11. Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar.	1.Taraftar	1585	1305	7	18,76	0,009*	2-1
	2.Amatör Futbolcu	390	1406				2-5
	3.Prof. Futbolcu	30	1285				2-6
	4.Yönetici	19	1108				2-7
	5.Antrenör	145	1250				1-6
	6.Sadece İzleyici	203	1171				
	7.Medya	214	1255				
	8.Diğer	16	1329				
12. Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.	1.Taraftar	1585	1286	7	12,46	0,086	
	2.Amatör Futbolcu	390	1264				
	3.Prof. Futbolcu	30	1494				
	4.Yönetici	19	1064				
	5.Antrenör	145	1424				
	6.Sadece İzleyici	203	1331				
	7.Medya	214	1359				
	8.Diğer	16	1345				
13. Türkiye'de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.	1.Taraftar	1585	1283	7	14,34	0,045*	3-1
	2.Amatör Futbolcu	390	1280				3-2
	3.Prof. Futbolcu	30	1646				3-4
	4.Yönetici	19	1070				3-5
	5.Antrenör	145	1346				3-6
	6.Sadece İzleyici	203	1340				3-7
	7.Medya	214	1371				
	8.Diğer	16	1387				
14. Türkiye'de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.	1.Taraftar	1585	1285	7	7,01	0,427	
	2.Amatör Futbolcu	390	1309				
	3.Prof. Futbolcu	30	1493				
	4.Yönetici	19	1381				
	5.Antrenör	145	1289				
	6.Sadece İzleyici	203	1314				
	7.Medya	214	1355				
	8.Diğer	16	1448				
15. Yönetici ve aracılarn daha fazla para kazanmasını sağlar.	1.Taraftar	1585	1262	7	22,68	0,002*	1-3
	2.Amatör Futbolcu	390	1286				1-6
	3.Prof. Futbolcu	30	1585				1-7
	4.Yönetici	19	1542				2-3
	5.Antrenör	145	1336				2-7
	6.Sadece İzleyici	203	1387				
	7.Medya	214	1441				
	8.Diğer	16	1448				

* $p < 0,05$

Çizelge 38. Devam Katılımcıların Futbol İlgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
16. Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.	1.Taraftar	1585	1273	7	23,79	0,001*	3-1
	2.Amatör Futbolcu	390	1242				3-2
	3.Prof. Futbolcu	30	1677				3-6
	4.Yönetici	19	1264				7-1
	5.Antrenör	145	1364				7-2
	6.Sadece İzleyici	203	1402				6-1
	7.Medya	214	1422				6-2
	8.Diğer	16	1384				
17. Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.	1.Taraftar	1585	1283	7	19,47	0,007*	1-7
	2.Amatör Futbolcu	390	1260				2-7
	3.Prof. Futbolcu	30	1482				4-7
	4.Yönetici	19	1109				5-7
	5.Antrenör	145	1268				
	6.Sadece İzleyici	203	1356				
	7.Medya	214	1474				
	8.Diğer	16	1295				
18. Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.	1.Taraftar	1585	1323	7	5,23	0,631	
	2.Amatör Futbolcu	390	1286				
	3.Prof. Futbolcu	30	1210				
	4.Yönetici	19	1236				
	5.Antrenör	145	1293				
	6.Sadece İzleyici	203	1243				
	7.Medya	214	1253				
	8.Diğer	16	1194				
19. Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.	1.Taraftar	1585	1309	7	8,86	0,263	
	2.Amatör Futbolcu	390	1333				
	3.Prof. Futbolcu	30	1076				
	4.Yönetici	19	1419				
	5.Antrenör	145	1339				
	6.Sadece İzleyici	203	1285				
	7.Medya	214	1209				
	8.Diğer	16	1147				
20. Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.	1.Taraftar	1585	1282	7	22,72	0,002*	3-1
	2.Amatör Futbolcu	390	1249				3-2
	3.Prof. Futbolcu	30	1600				3-6
	4.Yönetici	19	1135				7-1
	5.Antrenör	145	1378				7-2
	6.Sadece İzleyici	203	1287				7-6
	7.Medya	214	1448				
	8.Diğer	16	1636				

* $p < 0,05$

Katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre sorulara vermiş oldukları yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Testi sonucunda anlamlı farklılıklar saptanan ifadeler ve farkı yaratan gruplara ilişkin bilgiler şu şekildedir;

Çizelge 38. ifade 1’de görüldüğü gibi katılımcıların “Futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=15,79$, $p=0,027$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini profesyonel futbolcu ve medya olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi taraftar ve amatör futbolcu olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, Profesyonel futbolcu ve medya olan bireylerin, “Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir.

Çizelge 38. ifade 4’de görüldüğü gibi katılımcıların “Futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=19,89$, $p=0,006$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini taraftar olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi amatör futbolcu, profesyonel futbolcu, antrenör ve medya olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, taraftar olan bireylerin, “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha düşük olarak belirlenmiştir.

Çizelge 38. ifade 5’de görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=19,09$, $p=0,008$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini profesyonel futbolcu ve medya olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi taraftar,

amatör futbolcu, yönetici ve yalnızca olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, Profesyonel futbolcu ve medya olan bireylerin, Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir.

Çizelge 38. ifade 6'da görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, “Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=20,93$, $p=0,004$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2'li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini profesyonel futbolcu olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi taraftar, amatör futbolcu, yönetici, antrenör, yalnızca izleyici, medya ve diğer olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, profesyonel futbolcu olan bireylerin, “Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksek olarak belirlenmiştir. Yalnızca izleyici olan grup ile taraftarlar arasında tespit edilen anlamlı fark sonucu yalnızca izleyici olan bireylerin katılma düzeyi ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çizelge 38. ifade 7'de görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=21,76$, $p=0,003$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2'li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini profesyonel futbolcu olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi taraftar ve amatör futbolcu ve yalnızca izleyici olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, Profesyonel futbolcu olan bireylerin, “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. İlgi düzeyi medya olan grup ile amatör futbolcu ve taraftarlar arasında da anlamlı fark saptanmıştır. İlgi düzeyi medya olan grubun katılma düzeyi ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 38. ifade 9’da görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk liglerine oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=15,01$, $p=0,036$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini amatör futbolcu olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi profesyonel futbolcu, antrenör ve yalnızca izleyici olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, amatör futbolcu olan bireylerin, “Türk liglerine oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. İlgi düzeyi taraftar olan grup ile yalnızca izleyici olan grup arasında da anlamlı fark saptanmıştır. İlgi düzeyi taraftar olan grubun katılma düzeyi ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 38. ifade 11’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=18,76$, $p=0,009$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini amatör futbolcu olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi antrenör, taraftar, medya ve yalnızca izleyici olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, amatör futbolcu olan bireylerin, “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. İlgi düzeyi taraftar olan grup ile yalnızca izleyici olan grup arasında da anlamlı fark saptanmıştır. İlgi düzeyi taraftar olan grubun katılma düzeyi ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 38. ifade 13’de görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=14,34$, $p=0,045$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini profesyonel futbolcu olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi taraftar, amatör

futbolcu, yönetici, antrenör, yalnızca izleyici ve medya olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, profesyonel futbolcu olan bireylerin, “Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Çizelge 38. ifade 15’de görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, “Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=22,68$, $p=0,002$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini amatör futbolcu olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi profesyonel futbolcu ve medya olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, amatör futbolcu olan bireylerin, katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha düşük olarak belirlenmiştir. İlgi düzeyi taraftar olan grup ile profesyonel futbolcu, yalnızca izleyici ve medya olan gruplar arasında da anlamlı fark saptanmıştır. İlgi düzeyi taraftar olan grubun katılma düzeyi ortalamaları daha düşüktür.

Çizelge 38. ifade 16’de görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, “Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır($X^2=23,79$, $p=0,001$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini medya ve yalnızca izleyici olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi taraftar ve amatör futbolcu olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, yalnızca izleyici ve medya olan bireylerin, “Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. İlgi düzeyi profesyonel futbolcu olan grup ile taraftar yalnızca izleyici ve amatör futbolcu olan gruplar arasında da anlamlı fark saptanmıştır. İlgi düzeyi profesyonel futbolcu olan grubun katılma düzeyi ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 38. ifade 17’de görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=19,47$, $p=0,007$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini medya olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi taraftar, amatör futbolcu, yönetici ve antrenör olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, medya olan bireylerin, “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir.

Çizelge 38. ifade 20’de görüldüğü gibi katılımcıların futbol ilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=22,72$, $p=0,002$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre futbola ilgi düzeylerini profesyonel futbolcu ve medya olarak belirten bireylerin verdikleri yanıtlar ile ilgi düzeyi taraftar, amatör futbolcu ve yalnızca izleyici olan bireylerin yanıtları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. İlgi düzeyi, Profesyonel futbolcu ve medya olan bireylerin, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine katılma ortalamaları belirtilen gruplardan daha yüksektir. İlgi düzeyi amatör futbolcu olan grup ile diğer seçeneğini işaretleyen grup arasında da anlamlı fark saptanmıştır. İlgi düzeyi amatör futbolcu olan grubun katılma düzeyi ortalamaları daha düşük olarak belirlenmiştir.

Çizelge 39. Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Liglerine İlişkin Bilgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
1. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.	1.Orta	175	1463	2	56,2	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1416				1-3
	3.Çok İyi	1495	1210				2-3
2. Oyun kalitesini düşürür.	1.Orta	175	1424	2	30,4	0,00*	3-1
	2.İyi	932	1359				3-2
	3.Çok İyi	1495	1250				
3. Liglerin kalitesini düşürür.	1.Orta	175	1422	2	31,7	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1360				1-3
	3.Çok İyi	1495	1250				2-3
4. Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.	1.Orta	175	1496	2	42,4	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1388				1-3
	3.Çok İyi	1495	1224				2-3
5. Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller	1.Orta	175	1481	2	47,5	0,00*	3-1
	2.İyi	932	1399				3-2
	3.Çok İyi	1495	1219				
6. Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.	1.Orta	175	1439	2	31,1	0,00*	3-1
	2.İyi	932	1384				3-2
	3.Çok İyi	1495	1233				
7. Millî takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.	1.Orta	175	1517	2	64,8	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1415				1-3
	3.Çok İyi	1495	1204				2-3
8. Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.	1.Orta	175	1016	2	78,7	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1189				1-3
	3.Çok İyi	1495	1404				2-3
9. Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir	1.Orta	175	997	2	77,3	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1203				1-3
	3.Çok İyi	1495	1398				2-3
10. Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.	1.Orta	175	1070	2	76,2	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1178				1-3
	3.Çok İyi	1495	1405				2-3
11. Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar	1.Orta	175	1025	2	59,0	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1222				1-3
	3.Çok İyi	1495	1383				2-3
12. Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur	1.Orta	175	1435	2	36,8	0,00*	3-1
	2.İyi	932	1391				3-2
	3.Çok İyi	1495	1229				
13. Türkiye'de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.	1.Orta	175	1535	2	67,9	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1408				1-3
	3.Çok İyi	1495	1207				2-3

* $p < 0,05$

Çizelge 39. Devam Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Liglerine İlişkin Bilgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
14 Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.	1.Orta	175	1446	2	41,8	0,00*	3-1
	2.İyi	932	1380				3-2
	3.Çok İyi	1495	1235				
15. Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.	1.Orta	175	1412	2	13,6	0,00*	3-1
	2.İyi	932	1351				3-2
	3.Çok İyi	1495	1257				
16. Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.	1.Orta	175	1473	2	40,4	0,00*	3-1
	2.İyi	932	1392				3-2
	3.Çok İyi	1495	1224				
17. Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler	1.Orta	175	1431	2	57,2	0,00*	3-1
	2.İyi	932	1424				3-2
	3.Çok İyi	1495	1209				
18. Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.	1.Orta	175	1101	2	46,5	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1216				1-3
	3.Çok İyi	1495	1377				2-3
19. Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.	1.Orta	175	1093	2	46,9	0,00*	1-2
	2.İyi	932	1210				1-3
	3.Çok İyi	1495	1382				2-3
20. Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.	1.Orta	175	1459	2	46,4	0,00*	3-1
	2.İyi	932	1410				3-2
	3.Çok İyi	1495	1215				

* $p < 0,05$

Katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre sorulara vermiş oldukları yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda ifadelerin tümünde gruplar arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Bu ifadelerde farkı yaratan gruplar şu şekildedir;

Çizelge 39. ifade 1’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=56,2$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “orta” olarak belirten bireylerin, “Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten

bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 2’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Oyun kalitesini düşürür.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=30,4$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “oyun kalitesini düşürür” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 39. ifade 3’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Liglerin kalitesini düşürür.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=31,7$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Orta” olarak belirten bireylerin, “Liglerin kalitesini düşürür.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 4’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=42,4$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Orta” olarak belirten bireylerin, “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine katılma düzeylerinin

ortalamları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, ortalamlarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 5’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=47,5$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin “Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamlarından daha düşüktür.

Çizelge 39. ifade 6’da görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=31,1$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin “Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamları, bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamlarından daha düşüktür.

Çizelge 39. ifade 7’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=64,8$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Orta” olarak belirten bireylerin, “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 8’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=78,7$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 9’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=77,3$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan

gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 10’da görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=76,2$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 11’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=59,0$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “iyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 12’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=36,8$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 39. ifade 13’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=67,9$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Orta” olarak belirten bireylerin, “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 14’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=41,8$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 39. ifade 15’de görüldüğü gibi katılımcıların görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Yönetici

ve araçların daha fazla para kazanmasını sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=13,6$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Yönetici ve araçların daha fazla para kazanmasını sağlar.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 39. ifade 16’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır($X^2=40,4$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 39. ifade 17’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=57,2$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 39. ifade 18’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı

farklılık saptanmıştır.($X^2=46,5$, $p=0,00$) Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2'li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü arttırır” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 19’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=46,9$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2'li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “iyi” ve “orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 39. ifade 20’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=49,4$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2'li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 40. Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Forma Giyen Futbolculara İlişkin Bilgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
1. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.	1.Orta	308	1495	2	50,3	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1356				1-3
	3.Çok İyi	1225	1204				2-3
2. Oyun kalitesini düşürür.	1.Orta	308	1405	2	29,9	0,00*	3-1
	2.İyi	1069	1340				3-2
	3.Çok İyi	1225	1240				
3. Liglerin kalitesini düşürür.	1.Orta	308	1410	2	29,7	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1335				1-3
	3.Çok İyi	1225	1244				2-3
4. Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.	1.Orta	308	1490	2	47,7	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1356				1-3
	3.Çok İyi	1225	1205				2-3
5. Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller	1.Orta	308	1430	2	48,6	0,00*	3-1
	2.İyi	1069	1382				3-2
	3.Çok İyi	1225	1198				
6. Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.	1.Orta	308	1420	2	28,4	0,00*	3-1
	2.İyi	1069	1357				3-2
	3.Çok İyi	1225	1222				
7. Millî takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.	1.Orta	308	1474	2	49,7	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1367				1-3
	3.Çok İyi	1225	1200				2-3
8. Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.	1.Orta	308	1088	2	72,3	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1224				1-3
	3.Çok İyi	1225	1422				2-3
9. Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir	1.Orta	308	1092	2	63,3	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1238				1-3
	3.Çok İyi	1225	1409				2-3
10. Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.	1.Orta	308	1045	2	94,4	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1222				1-3
	3.Çok İyi	1225	1435				2-3
11. Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar	1.Orta	308	1067	2	58,7	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1262				1-3
	3.Çok İyi	1225	1393				2-3
12. Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur	1.Orta	308	1404	2	29,4	0,00*	3-1
	2.İyi	1069	1361				3-2
	3.Çok İyi	1225	1223				
13. Türkiye'de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.	1.Orta	308	1468	2	51,2	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1366				1-3
	3.Çok İyi	1225	1202				2-3

* $p < 0,05$

Çizelge 40. Devam Katılımcıların Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Forma Giyen Futbolculara İlişkin Bilgi Düzeylerine Göre Kruskal-Wallis Testi Analizi

SORULAR	Meslek	n	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Fark
14 Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.	1.Orta	308	1396	2	25,4	0,00*	3-1
	2.İyi	1069	1345				3-2
	3.Çok İyi	1225	1238				
15. Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.	1.Orta	308	1400	2	18,2	0,00*	3-1
	2.İyi	1069	1345				3-2
	3.Çok İyi	1225	1238				
16. Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.	1.Orta	308	1445	2	35,3	0,00*	3-1
	2.İyi	1069	1358				3-2
	3.Çok İyi	1225	1215				
17. Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler	1.Orta	308	1410	2	50,7	0,00*	3-1
	2.İyi	1069	1391				3-2
	3.Çok İyi	1225	1195				
18. Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.	1.Orta	308	1154	2	43,2	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1239				1-3
	3.Çok İyi	1225	1392				2-3
19. Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.	1.Orta	308	1097	2	48,7	0,00*	1-2
	2.İyi	1069	1252				1-3
	3.Çok İyi	1225	1395				2-3
20. Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur .	1.Orta	308	1418	2	35,6	0,00*	3-1
	2.İyi	1069	1370				3-2
	3.Çok İyi	1225	1211				

* $p < 0,05$

Katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre sorulara vermiş oldukları yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis Testi sonucunda ifadelerin tümünde gruplar arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Bu ifadelerde farkı yaratan gruplar şu şekildedir;

Çizelge 40. ifade 1’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($X^2=50,3$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Orta” olarak belirten bireylerin, “Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine katılma düzeylerinin

ortalamları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, ortalamlarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “iyi” ve “çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “iyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 2’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, oyun kalitesini düşürür ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=29,9$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Oyun kalitesini düşürür.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamlarından daha düşüktür.

Çizelge 40. ifade 3’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Liglerin kalitesini düşürür.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=29,7$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Orta” olarak belirten bireylerin, “Liglerin kalitesini düşürür.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, ortalamlarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 4’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=47,7$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Orta” olarak belirten bireylerin, “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 5’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=48,6$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin “Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 40. ifade 6’da görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=28,4$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin “Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları, bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 40. ifade 7’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Milli

takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=49,7$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Orta” olarak belirten bireylerin, “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 8’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2=72,3$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 9’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur($X^2=63,3$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak

belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 10’da görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=94,4$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 11’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=58,7$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 12’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır($X^2=29,4$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 40. ifade 13’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=51,2$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Orta” olarak belirten bireylerin, “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Çok iyi” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 14’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine verdikleri yanıtların, anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır ($X^2=25,4$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 40. ifade 15’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyi

değişkenine göre, “Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=18,2$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 40. ifade 16’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır($X^2=35,3$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 40. ifade 17’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=50,7$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2’li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 40. ifade 18’de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır ifadesine verdikleri yanıtlar

arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=43,2$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2'li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 19'de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=48,7$, $p=0,00$). Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2'li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha yüksektir. Aynı ifade de yine bilgi düzeyi “İyi” ve “Orta” olan gruplar arası saptanan anlamlı farklılıkta “İyi” seçeneğini işaretleyen bireylerin ortalamaları daha yüksektir.

Çizelge 40. ifade 20'de görüldüğü gibi katılımcıların Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenine göre, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır($X^2=35,6$, $p=0,00$).

Gruplar arasındaki farkı belirlemek için grupların 2'li kombinasyonlarının tümüne uygulanan Mann-Whitney U Testi sonucuna göre Türkiye profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyini “Çok iyi” olarak belirten bireylerin, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine katılma düzeylerinin ortalamaları bilgi düzeyini “İyi” ve “Orta” olarak belirten bireylerin, ortalamalarından daha düşüktür.

Çizelge 41. Katılımcıların Ölçek Maddelerine Göre Tutum Ortalamalarının Dağılımının Öncelikli Sıralaması

SORULAR	n	İfade Puanlar Toplamı	İfadelerin Puan Ortalaması ($\bar{x}$)
Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.	2602	10805	4,15
Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar	2602	10674	4,10
Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.	2602	10411	4,00
Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.	2602	10012	3,85
Türk Futbolunun Gelişmesine Katkı Sağlar.	2602	9308	3,58
Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.	2602	8939	3,44
Yönetici ve araçların daha fazla para kazanmasını sağlar.	2602	8054	3,10
Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.	2602	7047	2,71
Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.	2602	7045	2,71
Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.	2602	6823	2,62
Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.	2602	6755	2,60
Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.	2602	6388	2,46
Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller	2602	5935	2,28
Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler	2602	5832	2,24
Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.	2602	5822	2,24
Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur	2602	5224	2,01
Türkiye'de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.	2602	5198	2,00
Türkiye'de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.	2602	3942	1,51
Oyun kalitesini düşürür.	2602	3471	1,33
Liglerin kalitesini düşürür.	2602	3435	1,32
TOPLAM	52040	141120	2,711

Çizelge 41'de görüldüğü gibi ölçeğin toplam tutum puan ortalamasına bakıldığında, ($\bar{x}=2,711$) katılımcıların ölçeğe katılma ortalamalarının, orta düzeyde olumlu olduğu saptanmıştır. En yüksek katılma ortalamalarına sahip ifadeler “Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.” ($\bar{x}=4,15$), “Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlar.” ($\bar{x}=4,10$) ve “Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ($\bar{x}=4,15$) ifadeleri iken, en düşük katılma ortalamalarına sahip ifadeler; “Liglerin kalitesini düşürür.” ($\bar{x}=1,32$) , “Oyun kalitesini düşürür.” ($\bar{x}=1,33$) ve “Türkiye'de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ($\bar{x}=1,51$) ifadelerdir.

4. TARTIŞMA

Bu araştırma Türkiye profesyonel futbol liglerinde futbol oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının, Türk futbolunun başarısına etkilerini spor kamuoyu görüşlerine göre değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma kapsamında uygulanan ankete toplam 2602 birey katılmıştır. Katılımcılar cinsiyetlerine göre incelendiğinde, erkek katılımcıların oranı %95,4, kadın katılımcıların oranı ise %4,6 olarak tespit edilmiştir(Çizelge 7.). Baş'ın(2007) futbol taraftarlığına ilişkin yapmış olduğu araştırmada 1127 katılımcının %92,5'inin erkek, %7,5'inin ise kadın olduğunu belirtmiştir. Bahadır(2006;55) futbol seyircisinin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının şiddete eylemine etkisi araştırması kapsamında 500 kişilik futbol seyircisi örnekleminin %1.8'ini kadınlar %98.2'sini erkekler oluşturmaktadır. Özsoy'un (2007) kamuoyunun spor medyasından beklentilerine ilişkin yapmış olduğu araştırmada 1360 katılımcının %85,1'inin erkek, %14,9'unun kadın olduğunu belirtmiştir. Şahan(2001) Türkiye'de spor yazarlığı ve futbol kamuoyu üzerine etkilerini araştırdığı çalışma kapsamında toplam 900 kişi üzerinde anket uygulamış ve spor kamuoyunun %9,25'ini kadınların, %90,75'ini ise erkeklerin oluşturduğu sonucuna varmıştır. Tüm bu çalışmalar, mevcut çalışmada elde edilen veriler ile paralellik göstermekle birlikte, Türkiye'de futbola ilişkin konularda erkeklerin büyük çoğunluğu oluşturduğunu göstermektedir.

Katılımcıların yaş gruplarına bakıldığında en fazla katılımcıya sahip yaş aralığının %63,6 ile "21-30 yaş" arası grup olduğu, daha sonra sırasıyla, "20 ve altı yaş"(%19), "31-40 yaş arası"(14,7), "41-50 yaş arası"(%2,3), "51 ve üstü"(%0,4) yaş arası grupların geldiği görülmektedir(Çizelge 8.). Buna göre "20 ve altı" ve "21-30" yaş arası bireylerin araştırmaya katılanların %82,6'sını oluşturduğu görülmektedir. Spor seyircilerine yönelik çalışmalarında Baş'ın (2007) örneklem sayısının %73,1'inin, Özsoy'un(2007) örneklem sayısının %66'sının ve Bahadır'ın (2006;79) örneklem sayısının %55,8'inin 15-30 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Şahan(2001) yaptığı araştırma neticesinde spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %73'ünün 30 yaşın altında olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda araştırmaya katılan bireylerin yaş

aralıklarının yoğunluk sıralamasının TÜİK(2012) verileri ile benzer değerler taşıdığı görülmüştür. TÜİK(2012) verilerine göre de en fazla nüfus aralığına sahip yaş aralıkları sıralaması, araştırma sonucunda elde edilen sırayla aynıdır. Bu veriler ve mevcut çalışmada elde edilen veriler ışığında spor kamuoyunu oluşturan bireylerin yaş aralığının “20 ve altı” ve “21-30” yaş aralığında yoğunlaştığı söylenebilmektedir.

Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde, toplam katılımcıların %76,1’inin eğitim düzeylerinin Lisans ve Yüksek lisans seviyesinde olduğu belirlenmiştir(Çizelge 9.). Buna göre araştırmaya katılan büyük çoğunluğun eğitim seviyesinin en az önlisans olduğu ve spor kamuoyunu oluşturan bireylerin tahsillerinin üst düzeyde olduğu söylenebilir.

Şahan ve Çınar(2004), kamuoyunu “Kendini etkin olarak duyuran kanaattir.” şeklinde tanımlamıştır. Yine Şahan ve Çınar(2004), günümüzde toplumun her kesiminden insanlar ve kurumların, spor ve spor organizasyonları ile iç içe bir durumda olması nedeniyle spor kamuoyunu toplumun kendisi olarak tanımlamanın mümkün olduğunu belirtmiş, medya, devletin kurumları, spor kulüpleri, amatör ve profesyonel olarak spor yapan ve izleyen herkesin spor kamuoyunu oluşturduğunu belirtmiştir. Buna göre ankete katılan bireylerin mesleklerinin dağılımı incelendiğinde(Çizelge 10.), katılımcıların %40,4’ünün öğrenci, %21,5’inin özel sektör çalışanı, %12,8’inin kamu çalışanı, %8,2’sinin amatör veya profesyonel futbolcu, %7’sinin medya(basın-yayın) çalışanı, %5,2’sinin antrenör, %3,8’inin spor eğitmeni ve %1,1’inin ise diğer mesleklerden olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yaş aralıklarının ve spor kamuoyunu oluşturan bireylerin yoğun olduğu “20 ve altı” ve “21-30 yaş” aralığı göz önüne alındığında, ankete katılan öğrencilerin sayıca fazla olmasının yaş değişkeni ile bağlantılı olduğu söylenebilir.

Çalışma kapsamında anketleri yanıtlayan bireylere, Türkiye profesyonel futbol liglerine ve bu liglerde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyleri sorulmuştur. Katılımcıların %57,5’i Türkiye profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeylerini çok iyi olarak belirtirken %35,8’i iyi, %6,7’si ise orta olarak belirtmişlerdir(Çizelge 11). Profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyleri, futbol liglerine ilişkin bilgi düzeylerinin sorulduğu sorunun yanıtlarında elde edilen veriler ile paralellik göstermektedir. Buna göre katılımcıların %47,1’i futbolculara

ilişkin bilgi düzeylerini çok iyi, %41,1 iyi, %11,8 orta olarak belirtmişlerdir(Çizelge 12.). Bu veriler ışığında spor kamuoyunu oluşturan bireylerin çoğunun Türkiye profesyonel futbol ligleri ve bu liglerde forma giyen futbolculara ilişkin bilgilerinin çok iyi olduğu söylenebilmektedir.

Futbol dünya üzerinde yediden yetmişe herkes tarafından ilgi gören ve hemen herkes tarafından dünyanın en popüler sporu olarak kabul edilen spor dalıdır. Dolayısı ile kişilerin futbola ilgi düzeyleri bireysel olarak farklılık gösterebilmekte, her birey futbola farklı şekillerde ve farklı düzeylerde ilgi duymaktadır. Aktif olarak futbolun içerisinde olmak isteyen bireylerden, yaş olarak genç olan bireyler, kendilerine profesyonel futbolcu olma hedefini koyarken, bazı bireyler yaşı veya mesleği gereği aktif olma isteğini amatör futbol ile karşılamaktadır. Aktif futbolun yanı sıra futbola olan ilgileri taraftar ve yalnızca izleyici boyutunda olan bireylerden de söz edilebilir. Bu noktada taraftarlar ve yalnızca izleyiciler arasındaki farkın belirtilmesi yararlı olacaktır. Futbol taraftarlığı, bir spor kulübüne, futbol takımına, renklere ya da hepsine birden inançla bağlı olan kişiyi tanımlamaktadır(Dikici, 2008). Jones (aktaran Baş, 2009;33), spor seyircileriyle taraftarlar arasındaki farklılığı belirtirken, seyircileri bir spor karşılaşmasını zaman zaman izlemeyi ihmal de etse dikkatle izleyen, spor taraftarlarını ise taraftarı olduğu takıma ait her bölümünü ayırıp kendini adarcasına yoğun bir ilgiyle izleyen olarak tanımlamıştır. Bir diğer önemli ilgi düzeyi olarak belirtilen medya(basın-yayın) ise günümüzde futbolla iç içe geçmiş, gerek televizyonda yayınlanan programlarla, gerekse yazılı basın ve sosyal medyada, spor yazarları ve yorumcuların görüşleri aracılığı ile spor kamuoyunun aydınlatılması ve yönlendirilmesi konusunda oldukça önemli noktada bulunmaktadır. Tüm bu sebeplerden dolayı katılımcıların futbola olan ilgi düzeyleri de farklı görüşleri değerlendirmek adına önem kazanmaktadır. Katılımcıların futbola olan ilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yöneltilen soruda bireylerin % 60,9'u taraftar, %15'i amatör futbolcu, %8,2'si Medya(Basın-Yayın), %7,8'i yalnızca izleyici, %5,6'sı ise antrenör, %1,2'si profesyonel futbolcu, %0,7'si yönetici, %0,6'sı ise diğer yanıtlarını vermişlerdir(Çizelge 13.).

Katılımcıların, anketin ikinci bölümünde yer alan sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde, “Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” ifadesine

genel tutumun “Az katılıyorum” ($\bar{x}=2,24$) düzeyinde olduğu belirlenmiştir(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet, meslek ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %36,93’ü bu görüşe katılmazken %63,07’lik kesim çeşitli düzeylerde katılmaktadır. Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişimini değerlendirmek için, öncelikle Türkiye’deki altyapıların ve altyapılardan yetişen oyuncuların mevcut durumunu göz önüne almak gerekmektedir. Futbolda altyapı konusu çok geniş bir yelpazeye yayıldığı için bu duruma kısaca değinilecektir. Uluslararası Spor Çalışmaları Merkezi’nin (The International Centre for Sports Studies - CIES) 2013 Ocak ayında yayınlanmış olduğu raporuna göre, Spor Toto Süper Lig, %9.3 oranıyla kulüplerinde altyapıdan yetişmiş oyuncularına en az yer veren ikinci lig olmuştur (CIES, 2013). UEFA Lisanslama Sisteminin yayınlamış olduğu raporda ise Şampiyonlar ligi ve Avrupa Liglerinde kendi yetiştirdiği oyunculara en az süre veren ikinci lig olmuştur (UEFA, 2010). İki raporun sonuçları paralellik göstermektedir. Bu doğrultuda kulüplerin altyapılardan yetişen futbolcularına gelişmeleri açısından yeterli şansı vermediği kanısına varılabilir. Ancak altyapıdan yetişen futbolcuların gelişmesini tamamen yabancı oyuncuların varlığına veya transfer edilen futbolculara bağlamak çok doğru olmayacaktır. Kulüplerin altyapılardan yetiştirmiş oldukları futbolcuların kadrolarında bulundurmasına yönelik hali hazırda Türkiye’de de uygulanan azami sayının arttırılması, bu oyuncuların gelişmesinde faydalı olacağı gibi bu sayıların yanı sıra altyapılarda görevli antrenörlerin sayı ve nitelikleri, tesisleşme gibi içerisinde birçok faktör bulunduran altyapı sistemlerinin, kulüpler ve milli takımlar bazında üst düzey başarılar elde etmiş ülkelerin altyapı sistemleri ışığında revize etmek de muhakkak yararlı olacaktır(Bkz. Bölüm 1.7).

Katılımcıların “Oyun kalitesini düşürür.” ifadesine genel tutumu “Hiç katılmıyorum” ($\bar{x}=1,33$) düzeyindedir(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların, futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %75,6’sı yabancı futbolcuların sayısının oyun kalitesini düşürmediği görüşündedir. Futbolcuların oyun kalitesine etki etmesi için takımlarının maçlarında istikrarlı bir şekilde forma giymesi

gerekmektedir. Yabancı futbolcuların Süper Lig’de sezon bazında göstermiş olduğu performanslara bakıldığında, 2010-2011 sezonunda atılan gollerin %51, 2011-2012 sezonunda atılan gollerin %52 ve son olarak 2012-2013 sezonunda atılan gollerin %54’ünü takımların yabancı futbolcularının attığı görülmektedir. Bunun yanı sıra Süper Lig’de yer alan 10 takımın en golcü futbolcuları yabancıdır. Her ne kadar bu istatistiki bilgiler, yabancı oyuncuların formalarını giydiği takımlar adına pozitif bir durum olsa da Milli takım ve Türk futbolu açısından olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir(Çetin,2013;22). Atılan gol sayıları bu konuda tek başına bir ölçüt olmamasına karşın bizlere önemli veriler sunmaktadır.

Katılımcıların “Liglerin kalitesini düşürür.” ifadesine genel tutumu “Hiç katılmıyorum” ($\bar{X}=1,32$) düzeyindedir(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların, futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %77,2’si yabancı futbolcuların sayısının liglerin kalitesini düşürmediği görüşündedir. Bir önceki ifade de vurgulandığı üzere oyun kalitesini yükselten yabancı futbolcuların varlığının doğru orantılı olarak liglerin kalitesini de yükselteceği düşünülebilir. Ancak takımlarda bulunan veya transfer olan yabancı futbolcuların kalitesi bu hususta belirleyici bir rol oynamaktadır. Geçmiş yıllarda Türkiye’ye gelen ve futbol yaşantısını sürdüren birçok yabancı futbolcudan söz etmek mümkündür. Maliyet açısından Avrupa transfer piyasasının altında kalan sayısız Afrika ve Güney Amerika kökenli futbolcu ülkemiz liglerine transfer edilmektedir. Bu transferler sonucu hayal kırıklığı yaratan oyuncuların sayısının, başarılı olanların sayısından çok daha fazla olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu doğrultuda takımların bünyesinde bulunduracakları yabancı futbolcunun kalitesi ligin kalitesini belirlemede önemli rol oynar.

Katılımcıların “Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.” ifadesine genel tutumu “Orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X}=2,71$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet, meslek, eğitim, yaş ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %69,7’si yabancı futbolcuların sayısının çok olması sonucu futbolcu transferlerine çok para

harcanmasına neden olacağı görüşündedir. FIFA(2012) “Global Transfer Market” in 18 Nisan 2013’de yayınladığı raporuna göre Türkiye, 78 milyon dolar ile Dünya’da transfere en çok para harcayan üçüncü ülke olarak açıklanmıştır. Türkiye’de her ne kadar yerli oyuncu piyasasında oyuncular için çok yüksek bonservis bedelleri ödense de genel olarak yapılan transfer harcamalarının çoğu yabancı futbolcu transferlerine harcanmaktadır. Bu bakımdan ele alındığı zaman yabancı futbolcuların sayıca fazla olmasının yapılacak harcamaları da beraberinde getireceği söylenebilmektedir. Akşar(2013), bu konudaki görüşlerini, özellikle yaşı ilerlemiş ve büyük liglerde artık fazla talep görmeyen futbolcuların, daha yüksek maaş ve ücretlerle ikinci sınıf ülke liglerine çekilebilmesinin yolunu, futbolculara ödenen miktarın arttırılmasından geçtiğini, bu nedenle çoğu önemli yıldızın düşük hatta sıfır bonservis bedeline karşın, çok yüksek ücret ve maaşla Türkiye liglerine gelebildiğini belirtmiştir. Bu veriler ile spor kamuoyunun görüşlerinin aynı doğrultuda olduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcıların “Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.” ifadesine genel tutumu “Az katılıyorum” ($\bar{x}=2,28$) düzeyindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %38,3’ü yabancı futbolcuların sayısının çok olmasının Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişimin engelleyeceği görüşüne katılmazken, %61,7’si çeşitli düzeylerde katılmaktadır. Futbol endüstrileşmeden, yabancı futbolcu transferleri yaygınlaşmadan önce kulüplerin ve milli takımların her birinin kendine özgü futbol anlayışlarının olduğu, hemen hepsinin birer ekol sahibi olduğu bilinen bir durumdur. Ancak değişen ekonomik koşullar ve futbolun merkezine yerleşen ekonomik faktörler, ülkelerin, kulüpler ve milli takımlar bazında kendine has yapılarını da etkilemiştir. Bu doğrultuda en başından beri oluşturulmak istenen ancak teknik adam değişikliklerinin fazlalığı, oyuncularda istikrar sağlayamama gibi nedenlerden dolayı Türk futbolu için belirli bir oyun tarzından söz etmek pek de mümkün olmamıştır. Kapsal(2013)’a göre, Türk futboluna özgü futbol anlayışının oluşması kulüpler düzeyinde, büyük takımların iyi bir planlama ve futbol anlayışı ile beraber genç ve Türk oyuncu destekli kadro anlayışının benimsenmesi ve istikrar için sabır gösterilmesi ile oluşturulabilecek bir olgudur. Günümüzde gerek

yabancı oyuncuların fazlalığı, gerekse altyapıdan yetişen futbolcuların yeterli düzey ve sayıda olmamasından dolayı ülke futboluna özgü bir anlayışından söz etmek mümkün değildir.

Katılımcıların “Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur.” ifadesine genel tutumu “Orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X}=2,71$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet, meslek, eğitim, yaş ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %74,1’i çeşitli düzeylerde yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının, kulüplerde ekonomik sorunlara neden olacağı görüşündedir(Çizelge 19.). Türkiye’de yabancı futbolculara ödenen, gerek bonservis ücretleri gerekse oyuncuların kendilerine ödenen miktarlar çoğunlukla yerli futbolculara ödenen meblağlardan fazla olmuştur. Bu ödemeleri yapan kulüpler de transfer etmek veya elinde tutmak istedikleri futbolcular için sınırlarını zorlamakta hatta yüksek ücretli futbolcular için zaman zaman sponsorlar vasıtası ile de bu transferleri gerçekleştirme girişimlerinde bulunmuşlardır. Bu durumların yanı sıra büyük umutlarla alınan futbolcuların takımdan gönderilmek istenmesi, sözleşmelerinin feshi durumunda ödenmek zorunda olunan tazminatlar vb. durumlarda takımlara ekonomik olarak ek bir yük oluşturmaktadır.2000-2001 sezonundan 2012-13 sezonu arasındaki süreçte üç büyük kulübümüz 420,8 Milyon Euro transfer zararı yapmışlardır. Yapılan bu transfer açığını kapatabilmek içinse yoğun bir şekilde yabancı kaynak kullanımına yönelmiş ya da hisselerini İstanbul Menkul Kıymetler Borsa’sına arz etme yoluna gitmişlerdir(Akşar, 2013).Tüm bu girişimler ve yabancı futbolculara ödenen yüksek ücretler kulüplerin ekonomik sorunlar yaşamasının kaçınılmazlığını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların “Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.” ifadesine genel tutumu “Az katılıyorum” ($\bar{X}=2,46$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet, meslek, yaş ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %35,5’i bu görüşe hiç katılmazken, %65,5’lik kesim çeşitli düzeylerde yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının, milli takımlar düzeyinde başarı kazanmayı zorlaştıracığı görüşünü taşımaktadır. Yabancı futbolcu

sayısına ilişkin sınırlandırmaların veya serbestliğinin tartışıldığı her ülkede, akla gelen ilk sorun ve endişe milli takımların başarı düzeyleridir. Örnek vermek gerekirse beş büyük lig içerisinde en fazla yabancı futbolcunun yer aldığı lig olan İngiltere(Çizelge 4.)’nin milli takım teknik direktörü Roy Hodgson yaptığı açıklama ile İngiltere milli takımının geleceğinden endişeli olduğunu şu sözleri ile dile getirmiştir:

“Bugünlerde izlemeye gittiğim birçok maçta İngiliz oyuncu yoktu. Premier Lig İngiliz oyuncular konusunda dikkatli olmalı çünkü futbolcuların üçte ikisini yabancı oyuncular oluşturuyor. Altyapıdan en az sayıda oyuncu yetiştiren ülkelerden biriyiz ve bu milli takımlar için büyük bir problem olmakla birlikte bizi diğer ülkelere karşı oldukça dezavantajlı duruma getiriyor.”(Daily Mail, 2013)

Başka bir örnek vermek gerekirse dönemin İtalya Profesyonel Futbolcular Birliği başkanı Sergio Campana’nın İtalyan milli takımı ve kulüp takımlarının başarısız geçirdiği dönemin ardından, İtalyan futbolunun gelişmesi adına yabancı futbolcu sayısının azaltılmasının şart olduğunu savunmuştur(ESPN, 2009). Ülkemizde de buna benzer tartışmalar sürekli gündeme gelmiştir. A Milli takım teknik direktörü Abdullah Avcı, Türkiye Süper Lig’deki yabancı futbolcuların sayısı için;

“Geçmişte Türk takımları 3 yabancıyla büyük başarılar elde etti. Ne kadar az yabancı oynarsa bize o kadar katkı sağlar. Yabancı sayısı 5 olsa bizim için sevindirici olur.” açıklamasını yapmıştır(Ntvspor, 2012).

Bu konuda farklı görüşler de mevcuttur. Galatasaray teknik direktörü Fatih Terim, milli takımlar teknik direktörlüğü döneminde kendisine bu konunun sorulduğunu ve yabancı sayılarının İngiltere’ye benzer şekilde bazı kriterler dâhilinde serbest bırakılması gerektiğini söylediğini belirtmiştir(Hürriyet, 2013). Milli takımlar düzeyinde FIFA Dünya sıralamasına göz attığımız zaman ilk iki sırada yer alan Almanya ve İspanya’da herhangi bir yabancı oyuncu sınırlaması olmamasına rağmen Milli takımların üst düzey başarılar gösterdiği de görülmektedir(Çizelge 4.).Bu noktada milli takımlar düzeyindeki başarıların altyapılarla da bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcıların “Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.” ifadesine genel tutumu “Çok katılıyorum” ($\bar{x}=3,58$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen

yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %93,3'ü çeşitli düzeylerde yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlayacağını düşünmektedir. Bu konuyu çok yönlü olarak değerlendirmek mümkündür. Üst düzey yabancı oyuncuların varlığı, genç futbolcuların kendilerini geliştirmeleri için onlara örnek teşkil edebilmekte, böylece genç futbolcuların farklı özellikler kazanabilmelerine olanak sağlayabilmektedir. Kaliteli yabancı oyuncuların varlığı, takımlardaki rekabet gücünü arttıracığı için Türk futbolcular da forma giyebilmek için performanslarını tam manasıyla sergileme durumunda kalacaklardır. Bunlar da şüphesiz takımların yararına olacaktır. Bir başka konu ise yabancı futbolculara ilişkin sınırlamalar nedeniyle yerli futbolcular için yüksek bonservis bedelleri istenmesidir. Türk olduğu için yerli piyasada normalin üstünde bedeller talep edilen futbolcuların ücretlerinde bir düşüş olacak ve bu genç Türk futbolcuların daha iyi takımlara transfer olmalarını kolaylaştırmakla beraber, oyuncuların kendilerini daha fazla geliştirerek standartların yükselmesine olanak sağlayacaktır. Ancak beklenen gelişim ve katkının sağlanması için ön koşulun yabancı futbolcunun kalitesi olduğunu da vurgulamak gerekmektedir.

Katılımcıların “Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” ifadesine genel tutumu “Çok katılıyorum” ($\bar{X}=4,00$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet, yaş ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %97,3'ü çeşitli düzeylerde yabancı futbolcuların sayıca çok olması ile Türk liglerinde oynanan futbolun daha zevkli ve izlenebilir bir hal alacağını düşünmektedir. Transfer edilen veya takımlarında oynayan yabancı futbolcuların oyun zekası, teknik özellikleri gibi unsurlar takımlarına, hem performans olarak katkı sağlamakta hem de izleyicilerin odak noktası olarak lige renk katmaktadır. Oyuncuların kalitesine paralel olarak, oyunun kalitesi ve dolayısıyla da seyir zevkinin artacağı söylenebilmektedir. Ancak tabii ki bu durum takımın ve diğer futbolcuların teknik, taktik uyumu ile de bağlantılı bir durumdur.

Katılımcıların “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.” ifadesine genel tutumu “Çok katılıyorum” ($\bar{X}=3,85$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %96,3’ü yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunacağını düşünmektedirler. Yabancı futbolcuların sayısında yapılacak farklılıklar muhakkak yerli piyasaya da yansımacaktır. Daha önce sınırlama yüzünden yerli futbolcular için istenen yüksek bonservis ücretlerinin genç futbolcuların transfer hareketlerini kısıtladığından ve gelişimlerine engel olduğundan söz edilmiştir. Aynı faktör bu kez farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada oyuncuların ücretlerinin normal seviyelerde olması, yerli transfer piyasasını olumlu yönde etkileyecek bu da pazarın gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bir diğer husus takımların transfer edecekleri yıldız oyuncular ile elde edecekleri sponsorluklar, yayın anlaşmaları, kombine bilet satışları, lisanslı ürün satışları vb. çok çeşitli gelirlerdir. Dünya’da birçok örneği olan bu pazarlama stratejileri son yıllarda ülkemizde de hayata geçirilmeye başlanmıştır. Brand Finance’ın 2013 Mayıs ayında yayınlamış olduğu dünyanın en değerli 50 futbol kulübü raporuna göre, Galatasaray 116 Milyon Dolar değeri ile 17, Fenerbahçe 95 Milyon Dolar ile 22, Beşiktaş 71 Milyon dolarlık değer ile 36.sırada yer almıştır(Brand Finance, 2013). Özellikle Galatasaray ve Fenerbahçe’nin bu listede ilk 25 içerisinde yer almalarında hem Avrupa düzeyindeki başarıları hem de transfer etmiş oldukları futbolcuların dünya çapında tanınan yabancı futbolcular olmasının payı yüksektir. Bu futbolcuların ülkemize gelmesi farklı ülkelere ligimizin izlenmesine talep yaratarak, ligimizin farklı ülkelere pazarlanabilirliğini de arttırabilir.

Katılımcıların “Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.” ifadesine genel tutumu “Çok katılıyorum” ($\bar{X}=4,10$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, meslek, yaş, eğitim ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %96,9’u, yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlayacağını düşünmektedir. Ülkemize transfer olan futbolcuların

kariyerli, tanınmış futbolcular olması ve bu futbolcuların ülkemizde başarılı ve mutlu olması, ülkemizin tanıtımını şüphesiz olumlu yönde etkilemektedir. Ülkemiz basınında olduğu gibi hem futbolcuların kendi ülkelerinin basını, hem de dünya çapında takip edilen dış basın, bu futbolcuların durumlarını, istatistiklerini takip edip okuyucularına duyurmaktadır. Dolayısı ile de Türkiye'nin ve ligimizin tanıtımı yapılmış olur. Bu duruma verilebilecek son örnek olarak Galatasaray'ın Didier Drogba ve Wesley Sneijder transferleri gösterilebilir. Bu futbolcuların transferinden itibaren dünya basınında Galatasaray ve Türkiye Süper Lig eskiye nazaran daha çok göz önünde olmuştur. Medya boyutunun yanı sıra ülkemizde futbol oynayan yabancı oyuncuların, Türkiye'ye transfer olacak diğer yıldız futbolcular için de bir kapı açtığı söylenebilir. Yıldırım(2008;76), çalışması kapsamında yabancı futbolcuların “Ülkeme döndüğümde Türkiye hakkında olumlu tanıtımlar yaparım” görüşünü yüksek derecede benimsediklerini aktarmıştır.

Katılımcıların “Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.” ifadesine genel tutumu “Az katılıyorum” ($\bar{x}=2,01$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi ve yaş değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %55,3'ü çeşitli düzeylerde, yabancı futbolcuların sayıca çok olması nedeni ile kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur görüşüne katılırken, %44,7'lik kesim bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. Kulüplerin birçok yabancı futbolcu için yüksek ücretler ödemesi ve beklenen düzeyde karşılık alamaması sonucunda ekonomik sıkıntıların meydana gelmesi olağandır. Beklenen verim alınmayan futbolcular ile yollar ayrılmak istenirken yüksek ücret verilen futbolcuya bu kez de yüksek tazminatlar ödenmek zorunda kalınıyor veya bedelsiz olarak serbest bırakılıyor, nitekim son 14 sezon içerisinde Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş bonservis ücreti ödeyerek transfer ettikleri toplam üç yüz oyuncuyu, herhangi bir bonservis bedeli almadan, bedelsiz olarak yurtdışına göndermek zorunda kalmıştır(Yaycı ve Saboğlu, 2012). Zincirleme gelişen bu sıkıntılar kulüplerin aşırı borçlanmasına neden olurken ekonomik kriz kaçınılmaz oluyor. Akşar (2007) da futbol kulüplerinin krize girmelerine neden olan faktörlerin başında transfer açığının geldiğini belirtmektedir. Dolayısıyla büyük borç içinde bulunan

takımların geleceğe yönelik birincil amacı borçlarını ödeyerek varlığını sürdürmek olduğu için geleceğe yönelik farklı planlar yapmalarının zor olacağı yorumu yapılabilmektedir. Kulüp yönetimlerinin yapacakları doğru planlama ile beraber kaynakların doğru yönetimi yabancı oyuncu transferleri konusunda kulüplerin yaşayacakları olası problemlerin önüne geçme konusunda önemli olacaktır.

Katılımcıların “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.” ifadesine genel tutumu “Az katılıyorum” ($\bar{X}=2,00$) seviyesindedir(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, yaş, meslek, cinsiyet ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %51,3’si çeşitli düzeylerde, yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engelleyeceğini düşünürken, %48,7’lik kesim bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. Daha önceki ifadelerde tartışıldığı üzere Türkiye’de genç, yetenekli, kaliteli futbolcuların gelişmemesi veya sayılarının az olmasını tamamen yabancı futbolcu sayılarına bağlamak çok doğru olmayacaktır. Bu duruma farklı açılardan yaklaşmak gerekirse, Türkiye’ye gelen ve futbol deneyimlerini Türkiye’deki futbolculara aktararak onların gelişmesine katkıda bulunacak yabancı oyuncuların varlığı şüphesiz yerli futbolcuların gelişmesine katkıda bulunacaktır. Bir diğer açıdan yaklaşmak gerekirse, futbol düzeyinden ziyade sadece yabancı pasaportu olduğu ve yüksek ücretler ödendiği için Türk futbolculara tercih edilecek oyuncular sebebi ile kaliteli ve elit futbolcuların yetişmesi engellenecektir. Önemli olan yapılacak seçimin yetenek bazında yapılması veya Türk futbolculara da yabancı futbolcular kadar fırsat tanınmasıdır.

Katılımcıların “Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” ifadesine genel tutumu “Hiç katılmıyorum” ($\bar{X}=1,51$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, yaş ve meslek değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %68,2’si bu görüşe katılmamaktadır. Yabancı futbolcular ile teknik direktörlerin aralarında zaman zaman anlaşmazlıklar yaşansa ve bu futbolcular ön

planda tutulsa da bu durum antrenörlerin gelişimi ile bağdaştırılacak bir durum olarak yorumlanamamaktadır.

Katılımcıların “Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.” ifadesine genel tutumu “Orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{x}=3,10$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %82,4’si çeşitli düzeylerde olmak üzere, yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlayacağını düşünmektedir. Ülkemizde futbolcu transferlerinden, özellikle de yabancı futbolcu piyasasından ve ücretlerinden bahsederken daima aracılık yapan menajerler gündeme gelmektedir. Yıldırım’ın(2008:81), yaptığı araştırmada, Türk futbolcuların, “Kulüp yöneticilerinin ve menajerlerin yabancı futbolcu transferlerine etkisinin kulüpleri olumsuz etkilediği” görüşünde olduklarını tespit etmiştir. Ligimizde takımların menajere çok yüksek ücretler ödendiği bilinmektedir. Hatta kimi zamanlar yapılacak olan transferlerin menajer ücretlerinin çok yüksek istenmesi nedeniyle gerçekleşmediği durumlardan da söz etmek mümkündür. 2013 yılında Süper Lig’e yükselen Erciyesspor başkanı Ziya Eren menajere ilişkin olarak;

“Türkiye’de maalesef menajer sömürüsü var. Menajerler fiyat kışkırtıyor. Yüzde 10 payını alıp çekiliyor, birçok oyuncuyla pazarlık, menajerler yüzünden bozuluyor.” ifadelerini kullanmıştır(Dha, 2013).

Ancak ödenen yüksek ücretler sadece bizim ülkemize has bir durum değildir. İngiltere’de menajere ödenen ücret 77 Milyon pound gibi oldukça yüksek bir rakamdır(Dinçer,2012). Bu doğrultuda yapılacak transfer sayısı ile doğru orantılı olarak aracılardan kazandığı para miktarı da değişkenlik gösterecektir.

Katılımcıların “Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.” ifadesine genel tutumu “Orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{x}=2,60$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %26,7’si bu görüşe hiç katılmıyorum derken,%73,3’lük kesim yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının, kulüp kaynaklarının verimsiz

kullanımına yol açacağını düşünmektedir. Daha önceki ifadelerde değinildiği üzere ülkemizdeki kulüplerin maddi kaynaklarını tamamen doğru yönettiğinden söz etmek maalesef mümkün değildir. Kulüplerin kısa vadede başarı elde etme isteği, taraftarların sabırsızlığı ile birleşince belirtilen kaynakların kullanımı da çok sağlıklı olamamaktadır. Kuper ve Szymanski(2010;77), kulüplerin paralarının büyük bir kısmının yanlış transferlere harcandığını belirtirken, yapmış olduğu analiz sonucunda kulüplerin oyuncu transferlerine harcadığı miktarlar ile ligi bitireceği nokta arasında dengeli korelasyon olmadığını belirtmiştir. 2013 yılı itibariyle Türk futbolunun ve kulüplerin mali yapısı da bu görüşü doğrular niteliktedir. Tesisleşme, altyapı yatırımları ve kurumsal yönetim ile kaynakların uzun vadede başarıyı ve farklı gelir kaynaklarını getirecek şekilde kullanılması, şüphesiz kısa vadede elde edilmek istenenlerden daha kalıcı ve yararlı olacaktır.

Katılımcıların “Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” ifadesine genel tutumu “Az katılıyorum” ($\bar{X}=2,24$) seviyesindedir.(Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, meslek ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %59,7’si çeşitli düzeylerde, yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkileyeceğini düşünürken, %40,3’lük kesim bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. Yabancı oyuncuların varlığının altyapıdaki futbolcuların motivasyonlarını ne yönde etkileyeceği hususu bireysel olarak ele alınabilecek bir durumdur. Burada önemli olan kulüplerin ve altyapıdan sorumlu kişilerin altyapıdaki yetenekli oyunculara karşı olan tutumlarıdır. Bazı oyuncular yabancı futbolcularla rekabet içerisinde olmaktan olumlu etkilenip daha çok çalışma arzusu içinde olacakken, bazıları tercih edilememe kaygısı ile umutsuzluğa kapılıp olumsuz yönde etkilenecektir. Yapılması gereken, oyuncuların kendilerini geliştirmelerine olanak sağlamak, onlara gerekli fırsatları vermek ve kendilerini geliştirmek için daha çok çaba sarf edecekleri ortamın oluşturulmasını sağlamaktır.

Katılımcıların “Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.” ifadesine genel tutumu “Çok katılıyorum” ($\bar{X}=4,15$) seviyesindedir(Çizelge 41.). Bu

ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %96,4'ü yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü arttıracak görüşüne katılmaktadır. Takımlarımızın uluslararası rekabet gücünden söz etmek için öncelikle hedeflere ulaşmak için rekabet edilecek ülkelerin şartlarını değerlendirmek yararlı olacaktır. Kulüpler bazında en prestijli organizasyon olan Şampiyonlar Liginde son 5 sezonda şampiyon olan takımlar ve ülkeleri şu şekildedir; Barcelona (İspanya), Chelsea (İngiltere), Inter Milan (İtalya) ve Bayern Munchen (Almanya). Daha önce belirtildiği üzere bu ülkelerin hiç birisinde yabancı oyuncuların sayı olarak sınırlanmasına yönelik kurallar yoktur. Yalnızca bazı kriterler mevcuttur(Bkz. Bölüm 1.7). Bu bakımdan Türk takımlarına uygulanan sınırlamanın, takımlarımızı uluslararası organizasyonlarda diğer takımlara karşı belirli oranda dezavantajlı duruma getirebileceği yorumu yapılabilmektedir. Takımlarımızın rekabet gücünün yükselmesi adına yabancı futbolcuların sayısının serbest bırakılması bir nebze de olsa rekabet koşullarını eşitleyebilir. 2012-2013 sezonunda Fenerbahçe'nin UEFA Avrupa Ligi'nde yarı final, Galatasaray'ın Şampiyonlar Ligi'nde çeyrek final oynamasında takımların yabancı futbolcularının katkısının çok büyük olduğu söylenebilir. Karaca(2008) da, yapmış olduğu araştırmada, analizleri sonucu yabancı futbolcuların uluslararası düzeyde kulüp takımlarına pozitif etkiler yaptığını belirtmiştir. Tüm bu hususlar doğrultusunda Türk takımlarında bulunan kaliteli yabancı futbolcuların gerek uluslararası tecrübe, gerekse performans bakımından takımlarına sağlayacağı katkılar rekabet gücüne olumlu olarak yansımaktadır.

Katılımcıların “Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.” ifadesine genel tutumu “Çok katılıyorum” ($\bar{X}=3,44$) seviyesindedir (Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %89,5'i yabancı futbolcuların sayıca fazla olması sonucu Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilebilirliğinin artacağını düşünmektedir. Bir futbol ligine ilgiyi arttıracak faktörlerin başında oynanan futbolun kalitesi ve yıldız oyuncuların varlığı gelmektedir. Daha önceki ifadelerde

Süper Lig'e transfer olacak yıldız futbolcuların ülkemizin ve oynadıkları takımların tanıtımına olumlu katkılar yapabileceğini, bu katkıların ligimizin dış basın tarafından daha sık takip edilmesini sağlayabileceği ve böylece ligin yurtdışına pazarlanabilme ihtimalinin artacağı belirtilmişti. Bu durumda yabancı futbolcuların yanı sıra yetenekli Türk futbolcular da göz önünde olacak ve yurtdışındaki takımlar tarafından fark edilmeleri ihtimalleri yükselecektir.

Katılımcıların “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” ifadesine genel tutumu “Orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{x}=2,62$) seviyesindedir (Çizelge 41.). Bu ifadeye verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, yaş, meslek, cinsiyet ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin %26,2'si, yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur görüşüne katılmazken, %73,8'lik kesim bu görüşe çeşitli düzeylerde katıldıklarını belirtmişlerdir. Türk futbolunda yabancı futbolcuların bugüne kadar yerli futbolcular karşısında tercih edilme durumları çoğu zaman tartışılmıştır. Uygulanan sınırlamalardan dolayı, yabancı oyuncunun tercih edilmemesi durumunda teknik adamlara getirilen eleştirililer genellikle, yabancı futbolcuların transfer edilmesi durumunda yedek kalmaması gerektiği şeklinde olmuştur. İşte bu anlayış yabancı futbolcuların yerli futbolcular karşısında tercih edilmesine sebep olabilmektedir. Ancak bu her zaman için geçerli bir durum değildir. Daha önce değinildiği gibi antrenörlerin tutumu ve futbolcuların yeterliliği bu konuda önem arz etmektedir. Fatih Terim bu konuya ilişkin düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir(Hürriyet, 2013);

“İyi oyuncu hangi pasaportu taşırsa taşırsın oynar. Benim bir Türk oyuncum varsa ve yabancından iyiye onu oynatırım. Kanunla ve yasakla bir yere gelemeyiz. Türk oyuncusu iyiye zaten o oynamalıdır.”

Bu doğrultuda antrenörlerin kadro seçiminde diğer faktörlerden bağımsız olarak performansı ölçüt alması takımlar adına en doğru seçenek olacaktır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye profesyonel futbol liglerinde futbol oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının Türk futboluna olumlu veya olumsuz etkilerinin kamuoyu görüşlerine göre değerlendirilmesinin amaçlandığı bu çalışmada varılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin öneriler aşağıdaki gibidir.

Spor kamuoyunu oluşturan bireylerin;

- Büyük çoğunluğunu(%95,4) erkeklerin oluşturduğu,
- Yaş aralıklarının “20 ve altı” ve “21-30 yaş” aralığında yoğunlaştığı(%82,6),
- Çoğunluğunun(%63,9) eğitim seviyesinin lisans düzeyinde olduğu,
- Önemli bir kısmının(%40,4) öğrenci olduğu.
- Büyük çoğunluğunun(%93,3) profesyonel liglere ilişkin bilgi düzeyinin çok iyi ve iyi düzeyde olduğu,
- Büyük çoğunluğunun(%88,2) profesyonel liglerde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeyinin çok iyi ve iyi düzeyde olduğu,
- Futbola ilgi düzeylerinin çoğunlukla taraftar(%60,9), futbolcu(%16,2) ve medya(%8,2) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların verdikleri yanıtlar arasında, değişkenlere göre anlamlı farklar bulunan ifadeler ve saptanan farklılıklar şu şekildedir;

“Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.” görüşüne verilen yanıtların, futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet, meslek ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır

“Oyun kalitesini düşürür”, “Liglerin kalitesini düşürür”, “Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.” görüşlerine verilen yanıtların, futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

“Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.”, “Kulüplerde ekonomik sorunlar oluşmasına neden olur.” görüşlerine verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet, meslek, eğitim, yaş ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

“Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.” verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır

“Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır” , “Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.”, “Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.” görüşlerine verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, yaş, meslek, cinsiyet ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır

Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.”, “Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.” görüşlerine verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır

“Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir.” görüşüne verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, cinsiyet, yaş ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar görüşüne verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, meslek, yaş, eğitim ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır

“Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.” görüşüne verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, yaş ve meslek değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

“Yönetici ve aracılardan daha fazla para kazanmasını sağlar.” , “Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.” görüşlerine verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

“Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.” görüşlerine verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi, meslek ve futbol ilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

“Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.”, “Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.” görüşlerine verilen yanıtların futbol liglerine ve futbolculara ilişkin bilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar çerçevesinde, Türkiye profesyonel liglerinde futbol oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olması sonucunda;

- Altyapılardan yetişen futbolcuların motivasyonlarının olumsuz etkileneceği ve gelişimlerinin engelleneceği,
- Türk futbolcuların, yabancı futbolculara oranla daha az forma şansı bulacakları,
- Ligin ve oyunun kalitesinin düşmeyeceği, Türk liglerinde oynanan futbolun daha zevkli ve izlenebilir hale geleceği,
- Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına ve kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olabileceği,
- Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açacağı,
- Aracıların daha fazla paralar kazanmasına ve kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olacağı,
- Türk futbolunun gelişmesine, futbol pazarının gelişmesine, Türkiye’nin tanıtımına katkıda bulunacağı,
- Türk takımlarının uluslararası organizasyonlarda rekabet gücünün artacağı ve Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından daha kolay fark edilmesini sağlayacağı,
- Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmanın zorlaşacağı ve Türk futboluna özgü anlayışın gelişimin engelleneceği sonucuna varılmıştır.

Ayrıca katılımcıların, yabancı futbolcuların sayıca fazla olmasının, Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcuların yetişmesine olan etkilerine ilişkin baskın bir yanıtlarının olmadığı da saptanmıştır.

Öneriler;

Çalışma sonuçları ışığında elde edilen verilere ilişkin öneriler 2 boyut halinde aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

1.Spor kamuoyunun anketin açık uçlu sorusuna verdikleri cevaplar ve yapılan analizler sonucu edilen veriler neticesinde ortaya çıkan öneriler;

Öncelikle kulüpler altyapılarına gerekli yatırımları yapmalı ve yetenekli oyuncuları teşvik ederek, onları üst düzey performanslarına ulaştırmak için her türlü imkân sağlanmalıdır. Türkiye Futbol Federasyonu'nun takımların 18 kişilik kadrolarında bulundurma zorunluğu getirdiği, 23 yaş altı oyuncu sayısı artırılmalıdır. Böylece futbol konusunda çok büyük potansiyeli olan ülkemizden daha çok yetenekli futbolcu çıkma ihtimali yükselecektir.

Yabancı oyuncuların sayılarının kısıtlanmasından ziyade futbolun önde gelen liglerinde olduğu üzere yaş, milli takımlarında belirli sayıda oynama, AB vatandaşı olma vb. koşullara bağlanması, hem ülkemizde oynayacak yabancı futbolcuların kalitesini arttıracak, hem de sınırlamalar nedeniyle normalin çok üstünde ücretler talep edilen yerli futbolcuların ücretlerinin normal düzeylere gelmesini sağlayacaktır. Böylece yerli piyasanın çok yüksek olması ve istenilen düzeyde futbolcu bulunamaması nedeniyle dış piyasaya yönelen takımlar ilk seçenek olarak yerli futbolcuya yönelebilecektir. Aynı zamanda daha önceleri yüksek bedeller talep edilen oyuncuların kendilerini gösterebileceği ve geliştirebileceği takımlara transfer olmaları da kolaylaşabilecektir.

Yönetici ve teknik adamların tutumları ve tercihleri de Türk futbolunun gelişimi adına önem arz etmektedir. Kısa vadede günü kurtaracak aşırı maliyetli hamlelerin yerine uzun vadede hem kulüplerin hem de Türk futbolunun geleceğine yatırım yapılmalı ve aynı oranda sabırlı olunmalıdır. Devlet de Türkiye Futbol Federasyonu'na gerekli desteği sağlamalı, altyapılar için yeterli tesisleşme ve profesyonel eğitimci kadrosu oluşturulmalı, ülkenin farklı bölgelerinde genç yeteneklerin keşfedilmesi ve Türk futboluna kazandırılması sağlanmalıdır.

Araştırma sonuçları, istatistiki bilgiler ve literatürde yer alan bilgiler nitelikli yabancı futbolcuların, kulüpler düzeyinde takımlara, gerek ekonomik gerekse teknik düzeyde önemli derecede katkılarının olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda Dünya'daki üst düzey kulüpler gibi yabancı futbolculardan gerektiği ölçüde yararlanılmalı, oluşturulacak idari, teknik kadro ve kurumsal yönetim sistemi ile yapılacak yerinde yabancı futbolcu transferlerinden hem saha içinde performans olarak hem de saha dışında takımların marka değeri ve imajlarını elit düzeye getirerek, bu durumu ekonomik girdiye çevirme konusunda maksimum verimin alınması sağlanmalıdır.

Yabancı futbolcular transfer edilirken altyapılar da göz ardı edilmemeli ve gereken önem verilmelidir. Oluşturulacak bu denge kulüpler, futbolcular ve ülke futboluna şüphesiz olumlu yansıyacaktır.

Yönetim ve teknik adamlar, yabancı futbolcular ile aynı düzeyde yerli futbolcuların var olması durumunda, yerli futbolculara yönelmelidir.

Kulüpler yapacakları transferlerde, kendi bütçe ve geleceklerini tehlikeye atacak maliyette harcama yapmaktan kaçınmalıdırlar.

2.Gerçekleştirilen çalışmanın değişik şekillerde uygulanabilmesine ilişkin öneriler;

Bu çalışma;

- Evreni yalnızca futbol kulüplerinin üst düzey yöneticileri olmak üzere nitel tarama şeklinde,
- Sadece profesyonel futbolcuların veya teknik adamların görüşleri ışığında,
- Farklı ülkelerde, araştırmanın yapılacağı ülke futbol statüleri çerçevesinde,
- Farklı kesimlerin düşünce ve görüşlerini almak yerine tamamen yabancı futbolcuların performanslarına dayalı sayısal verilerin değerlendirilmesine yönelik analizler yapılarak gerçekleştirilebilir.

ÖZET

Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Futbol Oynayan Yabancı Futbolcu Sayısının Spor Kamuoyu Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Bu araştırmanın amacı, Türkiye profesyonel futbol liglerinde oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının, Türk futbolunun başarısına olumlu veya olumsuz etkilerini spor kamuoyu görüşleri çerçevesinde değerlendirmektir.

Türkiye genelinde gerçekleştirilen araştırmanın örneklemini, Türkiye’de yaşayan 15 yaş ve üzeri olmak üzere spor kamuoyunu oluşturan; futbola veya başka bir spor dalına ilgi duyduğu öngörülen Türk futbolu hakkında bilgi sahibi, futbol ilgi düzeyi ve iş-uğraş tanımlarına göre çoğunluğunu taraftar, öğrenci, futbolcu, antrenör, medya mensubu, yönetici, spor yazarı ve izleyicilerin oluşturduğu toplam 2602 birey oluşturmıştır.

Araştırma kapsamında, veri toplamak amacıyla iki bölümden oluşan anket formu oluşturulmuştur. Birinci bölümde katılımcılara, kişisel bilgileri, futbol ilgi düzeyleri ile beraber Türkiye profesyonel futbol ligleri ve bu liglerde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeylerinin seviyelerine yönelik 7 soru sunulmuş, ikinci bölümde ise Türkiye’de profesyonel olarak futbol oynayan, yabancı futbolcuların sayıca çok olması neticesinde meydana gelebilecek durumlara ilişkin beşli likert tipi soru önermeleri şeklinde 20 madde yer almıştır.

Ölçme aracının yapı geçerliliği için madde toplam korelasyon analizi ve faktör analizi yapılmış ölçekteki maddelerin faktör yük değeri olarak (0,45) ve üzeri, madde-toplam korelasyon değeri için ise (0,30) ve üzeri olması ölçüt alınmıştır. Güvenirlilik için ise madde toplam puan güvenirliliği ve alfa katsayısı incelenmiştir. Buna göre maddelerin korelasyon değerleri (0,411) ile (0,754) arasında değiştiği görülmüştür. Alfa(α) iç tutarlılık sayısı ise (0,929) olarak saptanmıştır. Verilen yanıtlara ve değişkenlere göre elde edilen verilerin yüzde-frekans dağılımları incelenmiş, gruplar arası farklılıkları belirlemek için Kruskal Wallis ve Mann Whitney-U testleri uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda; spor kamuoyunu oluşturan bireylerin, yabancı futbolcuların sayıca çok olması halinde, Türk liglerinde oynanan futbolun daha kaliteli ve izlenebilir bir hale geleceğini, Türk takımlarının kulüpler bazındaki uluslararası organizasyonlarda rekabet gücünün artacağını, yabancı futbolcuların Türkiye’nin tanıtımına ve futbol pazarının gelişimine katkıda bulunacağını düşündükleri saptanmıştır. Bu görüşlerin yanı sıra katılımcılar, kulüplerin ekonomik durumlarının, milli takımın ve altyapıların yabancı oyuncu sayısının fazlalığından olumsuz yönde etkileneceğini düşünmektedirler.

Anahtar Sözcükler: Futbol, Futbolcu, Türk Futbolu, Yabancı futbolcu, Yabancı futbolcu sayısı

SUMMARY

Evaluation of The Number of Foreign Football Players Playing In Turkish Professional Football League According To Sport Public Opinion

The purpose of this research is; consideration positive or negative effects of having numerous foreign footballers that play in Turkish Professional football league to Turkish football basis of sport public opinion.

The research is realised over Turkey and the sampling unit is 2602 person who is 15 years old or older that forms sport public opinion, supposed to be interested in football or any sport branch, have knowledge about Turkish football, according to football interest degree and occupation mostly supporter, student, footballer, trainer, media member, manager, sports writer and audience living in Turkey

For research scope, two section questionnaire has formed in order to collect information. In first section 7 questions has asked to participants. The questions are asked to have info about personal information, football knowledge level, Turkish Professional football leagues and footballers that play football in these leagues. In second section 20 article has taken part as five-point likert type question proposal to consider the situations having many foreign footballers that play football in Turkish football league.

For the measurement tool structure validity; item total correlation analysis and factor analysis has applied. Factor load value has taken (0,45) and more , correlation value (0,30) and more has decided for items in scale. For reliability, matter total point reliability and alpha coefficient analyzed. According to these information items correlation values change between (0,411) and (0,754). Alpha(α) internal consistency degree has determined as (0,929).

According to the given answers and variables, information has collected and this information percentage frequency range analysed in order to specify the differences between groups; Kruskal Wallis and Mann Whitney-U tests applied.

As a result of research the person forms public sport opinion think that; having numerous foreign footballers increase the quality of played football and presentableness in Turkish league, increase the competitive power of Turkish teams in international organisations as club basis. Also thinks that foreign players contribute Turkey's introducing and football market development. On the other hand participants think that, has negative effects on economic situations of clubs, negative effects for national team and youth set up.

Key Words: Football, Footballer, Turkish Football, Foreign Footballer, Number of foreign footballers.

KAYNAKLAR

- AKŞAR, T. (2005). Futbol Ekonomisi, Literatür Yayınları. 1.Baskı. s.:11-20
- AKŞAR, T. (2013). Krizdeki Futbol. Literatür Yayınları. 1.Baskı. s.: 47-56
- AKŞAR, T., MERİH, K. (2006). Futbol Ekonomisi. Literatür Yayınları 1.Baskı, s.:73
- ALADANLI, B., ÇÖRDÜK, Ö. (2009). Futbol Tarihi ve Sporda İlkler , Yeşil Elma Yayıncılık.1.Baskı. s.: 8
- ALTAY, İ., ÜNLÜ, S., KARADENİZ, F. (2012). Kimler Geçti Kimler Var. Sabah Gazetesi, Cumartesi Eki. Erişim : [<http://www.sabah.com.tr/Cumartesi/2012/11/24/kimler-geldi-kimler-gecti-kimler-var?paging=false>] Erişim Tarihi: 03.03.2013
- ALTUN, Z. (2013). Türk Futbolunun Başarısı Almanya'nın Doğrularını Görebilmede Yatıyor. Erişim:[<http://zekaialtun.com/2013/01/08/turk-futbolunun-basarisialmanyenin-dogrularini-gorebilmede-yatiyor/>] Erişim Tarihi: 20 Nisan 2013
- ANTONIONI, P., CUBÎN, J. (2000). The Bosman Ruling and the Emergence of a Single Market in Soccer Talent. European Journal of Law and Economics, 9:2; 157-173
- APAYDIN, A., DOĞAN, M. (1996). Futbol ve Temel Teknikler, Demirtaşpaşa Endüstri Meslek Lisesi Matbaası, 1.Baskı. s.: 10-25
- ARIPINAR, E., ARTUN, T. Ü., ATABEYOĞLU, C., AYDIN, N., HİÇYILMAZ, E., SAN H., SEVİNÇLİ, O.V., SOMALI, V. (1992a). Türk Futbol Tarihi, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları 1.Cilt. s.: 8-35
- ARIPINAR, E., ARTUN, T. Ü., ATABEYOĞLU, C., AYDIN, N., HİÇYILMAZ, E., SAN H., SEVİNÇLİ, O.V., SOMALI, V. (1992b). Türk Futbol Tarihi, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları 2.Cilt. s.: 4-23
- ATABEYOĞLU, C., ARIPINAR, E., HİÇYILMAZ, E., MENGÜTAY, S., ÜNAL, Ş., SEZER, İ., UĞURLU, Ş., MEYVA, Y. (2005). Morpa Spor Ansiklopedisi: "Futbol", Cilt: 2, Kültür Yayınları. s.: 108-134
- BAHADIR, Z.(2006). Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısının Şiddet Eylemine Etkisi(Konyaspor Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- BAILEY, D. (2010). Great Moments in World Cup History. The Rosen Publishing Group Inc. 1st Ed. p.: 4-6
- BALCI, A. (1995). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler. Pegem Akademik Yayıncılık. 1.Baskı. s.:110

- BAŞ, M. (2008). Futbolda Taraftar ve Takım Özdeşleşmesi-Trabzonspor Örneği. Doktora Tezi Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü s.: 67,33
- BHANOT, R. (2008). To Analyse the Performance of Football Players in The English Premier League; İmplications for Professional Sports Management. University of Nottingham s.: 11- Erişim :
[<http://edissertations.nottingham.ac.uk/1879/1/08MBAlixrb11.pdf>] Erişim Tarihi : 16.03.2013
- BONIFACE, P. (2007). Futbol ve Küreselleşme, NTV Yayınları,1.Baskı s.: 16-19
- BOZKÖYLÜ E. (2007). Dünyada ve Türkiye’de Futbolun Değişim Süreci,2002–2005 Verileriyle Türkiye’de Oyuncu Performansı Üzerine Ekonometrik Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BRAND FINANCE (2012). Brand Finance Football Brands 2012 May Report. p.: 8 Erişim
[http://brandfinance.com/images/upload/brandfinance_football_brands_2012.pdf] Erişim Tarihi : 10.11.2012
- BRAND FINANCE (2013). Football 50, The Annual Report On The World’s Most Valuable FOOTBALL Brands May p.: 4-5 Erişim:
[http://www.brandfinance.com/images/upload/brandfinance_football_50_high_res.pdf] Erişim Tarihi: 03.06.2013
- BRIGGS L., V.(2005). UEFA V. The European Community: Attempts Of The Governing Body Of European Soccer to Circumvent EU Freedom Of Movement And Antidiscrimination Labor. Chicago Journal of International Law 6 :1 439-454
- BROWNSTONE, J. (2010). The Bosman Ruling: Impact of Player Mobility on FIFA Rankings. Haverford College – Economics Department p.: 6
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2012). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Pegem Akademi. 17.Baskı.
- CIES (2013). BESSON, R., POLI, R., RAVANEL, L., Demographic Study 2013. International Centre For Sport Studies. p.: 47 Erişim: [http://www.football-observatory.com/IMG/pdf/DS2013_excerpt-2.pdf] Erişim Tarihi: 04.05.2013
- ÇETİN, C. (2013). Spor Toto Süper Lig Yabancı Oyuncu Dosyası, TFF Süreli Yayını. Tamsaha Dergisi [Elektronik Dergi] 2013 Haziran sayısı s.: 22-26. Erişim: [<http://www.tff.org/Resources/Tamsaha/104/#/22/>] Erişim Tarihi : 12.06.2013
- DABSCHECK, B. (1996). Assaults on Soccer’s Compensation system: Europe and Australia Compared. Sporting Traditions, 13: 1, 81-107
- DAILY MAIL (2013). Ashton N. – Hodgson Questions “Englishness” of Premier League. Erişim: [<http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-2310368/Roy-Hodgson-bemoans-lack-English-players-Premier-League.html>] Erişim Tarihi: 20.04.2013

- DEMİRKOL, M. (2001a). Hülleyle de Hülle Gerek. Radikal Gazetesi. Erişim: [http://www.radikal.com.tr/radikal.aspx?atype=radikaldetayv3&articleid=601967&categoryid=96] Erişim Tarihi: 03.05.2013
- DEMİRKOL, M. (2001b). Yeşil Sahada Bosman'lı Devrim. Radikal Gazetesi. Erişim: [http://www.radikal.com.tr/radikal.aspx?atype=radikaldetayv3&articleid=601862&categoryid=96] Erişim Tarihi: 03.05.2013
- DEMİRKOL, M. (2001c). Alıcı yok Satıcı Şaşkın. Radikal Gazetesi. Erişim: [http://www.radikal.com.tr/radikal.aspx?atype=radikaldetayv3&articleid=602072&categoryid=96] Erişim Tarihi: 03.05.2013
- DEVECİOĞLU, S. (2003). Türkiye Futbol Federasyonu'nun Özerkliği. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8: 3, 49-58.
- DEVECİOĞLU, S. (2008). Türkiye'de Futbolun Kurumsallaşması. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 26: Kış-Bahar, 373-396
- DHA (2013). Erişim: [http://www.dha.com.tr/erciyesspor-baskani-eren-yabanci-sayisi-artmali_480580.html] Erişim Tarihi: 13.06.2013
- DİKİCİ, T., S. (2008). Türkiye'de Taraftarın Sosyal ve Siyasal Profili: Beşiktaş JK Çarşı Grubu Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.: 11
- DİNÇER, O. (2013). Menajerleri Zengin Ettiler. Erişim :[http://skorer.milliyet.com.tr/menajerleri-zengin-ettiler//detay/1635721/default.htm] Erişim Tarihi: 08.04.2013
- DOĞAN, M., DOĞAN, A., SERBEST, M. (2004). Profesyonel Türk Futbolcuların Türkiye 1. Süper Liginde Oynayan Yabancı Uyraklı Futbolcularla İlgili Düşünceleri Üzerine Bir Çalışma. :Atatürk Üniversitesi BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6; 1
- DUCREY, P., FERREIRA, C., E., HUERTA, G., MARSTON K., T., (2003). UEFA and Football Governance: A New Model, CIES(Centre International D'etude Du Sport) Chapter 2, s.35 Erişim: [http://kassiesa.net/uefafiles/2003-fifamaster-uefa-governance.pdf] Erişim Tarihi: 1 Mart 2013
- DUNMORE, T. (2011). Historical Dictionary Of Soccer. Scarecrow Press Inc, 1st Ed. p.: 14-15
- DURMUŞ A.G. (1999). Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi Beşiktaş Örneği, Bağırhan Yayınevi 1.Baskı. s.: 83-84
- DURUSOY, İ. (2002). Futbol Teorisi Türkiye'de Uygulanışı. Boyut Yayın Grubu. 1.Baskı. s.: 111-113

- EKENCİ, G., SERASLAN, M., Z. (1997). Gelişim Aşamaları Bakımından Spor Teşkilatı ve Değerlendirilmesi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 3. 72-81
- ENGLAND FOOTBALL ASSOCIATION (2012). The Football Association England - Football-rules-governance 2012-2013. p.: 1 Erişim: <http://www.thefa.com/football-rules-governance/more/~media/FD93942004D64FE2BBEF0DE598159CB6.ashx> Erişim Tarihi: 23.03.2013
- ERDOĞAN, İ. (2008). Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 26: Kış-Bahar, 1-58
- FIFA.com (2013a). Erişim: [<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/associations.html>] Erişim Tarihi: 01.03.2013
- FIFA.com (2013b). Erişim: [<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/confederations/index.html>] Erişim Tarihi: 01.03.2013
- ESPN (2009). Italian Chief Wants Limit on Foreigners. Erişim: [<http://espnfc.com/news/story?id=666915&sec=europe&cc=5739#>] Erişim Tarihi: 14.02.2013
- FIGC (2012). Federazione Italiana Giuoco Calcio (İtalya Serie A Statüsü) Erişim: [<http://www.lega-pro.com/sito/images/stories/com/1112-2311.pdf>] Erişim Tarihi: 20.04.2013
- FIFA(2012). FIFA, Global Transfer Market Report 2012. p.:43 Erişim [<http://www.fifatms.com/en/Reports/>] Erişim Tarihi 10.06.2013
- FİŞEK, K. (1998). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi, Bağırhan Yayınevi, 2.Baskı. s.: 264
- FRİCK, B.(2009). Globalization and Factor Mobility The Impact of the “Bosman-Ruling” on Player Migration in Professional Soccer. Journal of Sports Economics 10; 1 p.: 88-106
- GALATASARAY.org (2013). Galatasaray Tarihi, Gheorghe Hagi. Erişim : [http://www.galatasaray.org/tarih/pages/tarih_unut_hagi.php] Erişim Tarihi: 28.05.2013
- GARCIA, B., PALOMAR, A., PÉREZ C. (2011). Spain: Parochialism or innovation? Pre-script version of the chapter to be published in A. Niemann, B. García and W. Grant (eds.) The transformation of football: Towards the Europeanisation of the national game?, Manchester: Manchester University Press, 2011. p.: 6

- GARDINER, S., WELCH, R. (2007). The Contractual Dynamics of Team Stability Versus Player Mobility: Who Rules 'The Beautiful Game'?. Entertainment and Sports Law Journal, Erişim: [http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume5/number1/gardinerwelch/gardiner_welch.pdf] Erişim Tarihi: 15.02.2013 Şubat
- GÖREN, M. (2011). Ardına Dek Açılan Kapı. Bütün Dünya Dergisi, Başkent Üniversitesi Kültür Yayını. 2011; (2): 153. s.: 105-108.
- GÜVEN Ö. (1999). Futbol Topu ile Oynamanın Bazı Kültürlerdeki Benzer Görünümleri ve Tarihsel Gelişimine Ait Bilgiler. Düşünen Siyaset Dergisi 1999; (2): 95-112.
- HENDERSON, T. (2011). The English Premier League's Home Grown Player Rule under the Law of the European Union. Brooklyn Journal of International Law. 37; 259-290
- HİÇYILMAZ, E. (1995). Türkiye’de Futbol; Türkiye’nin Sorunları Dizisi-6, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, s.: 5-15
- HORAK R., REİTER W., BORA T.(2009). Futbol ve Kültürü, İletişim Yayınları 5.Baskı s.: 27-28
- HÜRRİYET (2013a). Son Yirmi Yılın En Kötü Milli Takımı. Erişim: [http://www.hurriyet.com.tr/spor/futbol/22908550.asp] Erişim Tarihi: 22.05.2013
- HÜRRİYET (2013b). Erişim: [http://www.hurriyet.com.tr/spor/futbol/23244921.asp] Erişim Tarihi 25.05.2013
- IKWUNZE, E. (2012). Olympic Football Tournaments, 1908-2008. Xlibris Corporation. 1st Ed. p.: 13
- IRVING, J., G. (2001). Red Card: The Battle over European Football's Transfer System. University of Miami Law. Rev. 56 : 3. 667-725
- İKİZ, M. (2010). Futbolun Tarihi 9 Nisan 2010. [http://www.futbolekonomi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=276:futbolun-tarihi-ii&catid=126:mete-ikiz&Itemid=58]. Erişim Tarihi: 25.02.2013
- KALAYCI, Ş. (2005). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Asil Yayın Dağıtım. 5.Baskı. s.: 405
- KAPSAL, R. (2013). Ülke Futbolu ve Ekol. Hürriyet Gazetesi. Erişim: [http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/23221067.asp?yazarid=] Erişim Tarihi: 10.06.2013
- KARACA, O. (2008). The Impact of Foreign Players on International Football Performance: Economist Magazine, Research Department. MPRA Paper p.: 3

- KESENNE, S., (2006). The Bosman Case and Eurpoean Football, in: Wladimir Andreff and Stefan Szymanski (eds.), Handbook on the Economics of Sport. Edward Elgar Publishing p.:641
- KUPER S. , SZYMANSKI, S. (2010). Futbolun Şifreleri, İthaki Yayınları 2.Baskı.
- KUPER, S. (2003). Futbol Asla Sadece Futbol Değildir: İthaki Yayınları, 2.Baskı s.:34
- LEMBO, C. (2011). FIFA Transfer Regulations and UEFA Player Eligibility Rules: Major Changes In European Football And The Negative Effect On Minors. Emory International Law Review, 25; 539-585
- LENNOX, D. (2009). Now You Know Soccer. Dundurn Press Limited, 1st Ed. p.: 10 -20
- LFP. (2012). Reglements 12/13.(Fransa Ligue 1 Statüsü) p.: 91. Erişim : [http://www.lfp.fr/reglements/reglements/2011_2012/reglement_integral.pdf] Erişim Tarihi : 21.04.2013
- LISI, A., C. (2011). A History of The World Cup, 1930-2010. Scarecrow Press Inc. 1st Ed. p.: 6-7
- LOWREY, S., NEATROUR, S., WILLIAMS, J. (2002). “Fact Sheet 16: The Bosman Ruling, Football Transfers and Foreign Footballers”, Leicester, Centre for the Sociology of Sport . p.:5
- MAÇKOLİK (2013). Sezonlara göre takım kadroları. Erişim: [www.mackolik.com] Erişim Tarihi : 22.03.2013
- MAXWELL, I. (2006). The Rise of The Professional Footballer. Ancestors: Family History from the Experts. 47, Erişim: [http://www.soccerhistory.org.uk/Arisatocrats.htm] Erişim Tarihi: 02.02.2013
- MCARDLE, D. (2000). From Boot Money To Bosman: Football, Society and The Law. Cavending Publishing. 1st Ed. Chapter 2, p.: 13-29
- MİLLİYET (2013). Futbolda Türk Takımlarının Avrupa Başarıları. Erişim : [http://m2.milliyet.com.tr/News/NewsArticle.aspx?ID=1701713] Erişim Tarihi : 27.05.2013
- NAGY, I.(2004). Balog – Kolpak and the future. European Associaton for Sport Management Conference Abstract p.:369 Erişim [http://www.easm.net/index.php?option=com_rubberdoc&view=doc&id=963&format=raw&Itemid=187] Erişim Tarihi 07.03.2013
- NTVMSNBC (2012). Yabancı Futbolcu Cenneti Türkiye. Erişim: [http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/123138.asp -2002] Erişim Tarihi 12.11.2012

- NTVSPOR (2012). Erişim [<http://www.ntvspor.net/haber/futbol/56854/avci-yabanci-sayisi-5-olursa-seviniriz>] Erişim Tarihi: 19.02.2013
- ÖZSOY, S. (2007). Kamuoyunun Spor Medyasından Beklentilerinin Nitel ve Nicel Yönden Değerlendirilmesi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Doktora Tezi. s.:231-232
- PEARSON,G. (2004). The Bosman Case, Eu Law And The Transfer System. University of Liverpool, Football Industry Group Factsheet. Erişim:[www.liv.ac.uk/footballindustry/bosman.html]. Erişim Tarihi: 11.03.2013.
- PERİN, M., TANYOLAÇ, N., ÜNSİ, T., HİÇYILMAZ, E., GÖKÇE, A., TANER, G., ÖZAKSOY, S. (1981). Tercüman Spor Ansiklopedisi, “Futbol”, Cilt: 1, Tercüman Gazetesi Yayınları, s.: 4-12
- POLI, R. (2009). Labour Market Migration to the Five Major Leagues in European Football: The Impact on National Team Selection in; Labour Market Migration in European Football: Key Issues and Challenges, Dr Geoff Walters and Giambattista Rossi (Eds.) Birkbeck, University of London, Sport Business Centre Research Paper Series Volume 2, Number 2, ; 32-50
- RFEF (2012). Reglamento General Real Federacion Espanola De Futbol(İspanya La Liga Statüleri) p.:62 Erişim : [<http://www.rfef.es/FCKeditor/UserFiles/File/Radio/Euro%202012/Reglamento%20RFEF%20ok.pdf>] Erişim Tarihi : 21.04.2013
- SAN, H., ÜNSİ, T., VAR, S. (1963). Futbol Ansiklopedisi
- SCHMIDT, D. (2007). The Effects Of The Bosman-Case On The Professional Football Leagues With Special Regard To The Top-Five Leagues. Bachelor Thesis. University of Twente. p.: 22-38
- SERT M. (2000). Gol Atan Galip Futbola Sosyolojik Bir Bakış. Bağlam Yayınları. 1.Baskı s.:85
- SİPAHİ, B. YURTKORU, E. S., ÇİNKO, M. (2008). Sosyal bilimlerde SPSS’le Veri Analizi. Beta Basım Yayım Dağıtım. 2.Baskı. s.:80
- SPORX.com (2013). Mililer 54. Sıraya Geriledi Erişim: [<http://www2.sporx.com/futbol/millitakim/milli-takimin-buyuk-cokusuSXHBQ331200SXQ>] Erişim Tarihi: 07.06.2013
- STEMMLER, T. (2000). Futbolun Kısa Tarihi, Dost Kitabevi Yayınları, 1.Baskı
- ŞAHAN, H.(2001). Türkiye’de Spor Yazarlığı ve Futbol Kamuoyu Üzerine Etkileri. Yüksekisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. s.: 42-43

- ŞAHAN, H., ÇINAR V. (2004). Kitle İletişim Araçlarının Spor Kamuoyu Üzerine Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 12; 313-321
- ŞENEL, T.(2009). Yabancı Futbolcu Sayısı. Erişim: [http://kafatopu.wordpress.com/arastirmalar/yabanci-futbolcu-sayisi/] Erişim Tarihi: 01.03.2012
- TALİMCİLER, A. (2005). Türkiye’de Futbolun Örgütlenmesi. İktisat Dergisi. **463-468**; s.:11-15
- TALİMCİLER, A. (2008). Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi 26: Kış-Bahar, 89-114
- TAYGA, Y. (1990). Türk Spor Tarihine Genel Bakış. T.C Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü: Spor Eğitim Daire Başkanlığı Yayınları No:87
- TEKİN, A. ve TOPKAYA, İ. (2005). Futbol Genel Kuramsal Bir Çerçeve Teknik Taktik Öğretim. Nobel Yayın Evi, 1.Baskı. s.: 3-4.
- TELLAN, T. (2008). Futbol Üretiminin İdeolojisi: Strateji, Taktik, Organizasyon İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 26: Kış-Bahar, 353-362
- TERCÜMAN(1991). Büyük Futbol Ansiklopedisi. Cilt: 3 , s.: 436-443
- TFF - Süper Lig Müsabakaları Statüleri. (2008-2009-2010-2011-2012).
- TFF.org (2012a). Spor Toto Süper Ligi Tarihçesi Erişim:[http://www.tff.org/default.aspx?pageID=401] Erişim Tarihi: 02.06.2013
- TFF.org (2012b). 1.Ligin Yeni Adı PTT 1.Lig Erişim: [http://www.tff.org/default.aspx?pageID=287&ftxtID=15951] Erişim Tarihi: 02.06.2013
- TFF.org (2013a). A Milli Takım Tarihçesi. Erişim: [http://www.tff.org/Default.aspx?pageId=310] Erişim Tarihi: 10.16.2013
- TFF.org(2013b). Özerklik ve Tarihi Başarılar. Erişim: [http://www.tff.org/default.aspx?pageID=297]. Erişim Tarihi: 03.03.2013
- TFF.org(2013c). 1996'da İlk Kez Avrupa Şampiyonası Finallerindeyiz. Erişim: [http://www.tff.org/default.aspx?pageID=312] /313 /314 /315 /316] Erişim Tarihi. 18.05.2013
- THOMÉ, M. (2003). Ausländer In Der Fussball-Bundesliga, Volkskunde İn Rheinland-Pfalz 18/2, 154-178

- TRANSFERMARKT.com (2013). Erişim:
[http://www.transfermarkt.com.tr/de/premierleague/gastarbeiter/wettbewerb_GB1_2012.html] Erişim Tarihi: 19.03.2013
- TÜİK (2012). Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2012 İstatistiksel Tablolar. Erişim:
[<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13425>]
http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=39 il-yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus
Erişim Tarihi: 17.04.2013
- UEFA (2010). The European Club Footballing Landscape, Club Licensing Benchmarking Report 2010, p.: 47 Erişim:
[http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Tech/uefaorg/General/01/74/41/25/1744125_DOWNLOAD.pdf] Erişim Tarihi: 31.05.2013
- UEFA.com (2013). UEFA Rankings. Erişim:
[<http://www.uefa.com/memberassociations/uefarankings/country/index.html>] Erişim Tarihi : 19.04.2013
- ULUĞ, Y. (2001). Cesur Yeni Dünya. Radikal Gazetesi. Erişim:
[<http://www.radikal.com.tr/radikal.aspx?atype=radikalyazar&articleid=602558&yazar=yigiter-ulug&categoryid=103>] Erişim Tarihi: 04.05.2013
- ÜÇİŐİK, F., H.,(1999). Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ötüken Neşriyat. 1.Baskı. s.: 181-182
- WLADIMIR, A. (2006). International Labour Migration, in: Wladimir Andreff and Stefan Szymanski (eds.), Handbook on the Economics of Sport. Edward Elgar Publishing: s.: 325–330,
- YAYCILI, A., SABOVİÇ F.(2012). Hürriyet Gazetesi. Porto 383 Milyon Euro Kazanç 3 Büyükler 366 Milyon Euro Zarar. Erişim:
[<http://www.hurriyet.com.tr/spor/futbol/21383708.asp>] Erişim Tarihi: 01.11.2013
- YILDIRAN, İ. (1997). Tepük Futbol mudur?: XI. Yüzyıl Türk Spor Faaliyetlerinden “Tepük” Oyununu Mahiyeti Üzerine Bir Araştırma. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2: 1, 54-62.
- YILDIRIM, E. (2008). Profesyonel Ligdeki Yabancı Futbolcuların, Türkiye’de Futbol Oynamalarına İlişkin, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Açından Görüşleri ve Yerli Futbolcuların Yabancı Futbolculara Bakış Açıları. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

EKLER

EK - 1

AYDINLATILMIŞ ONAM BİLGİ FORMU

Sayın Katılımcı,

Sizden Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Spor Yönetim Bilimleri Programı'nda yürütülmekte olan “Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Futbol Oynayan Yabancı Futbolcu Sayısının Spor Kamuoyu Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans çalışmasına katılmanız istenmektedir.

Bu araştırmanın amacı; spor kamuoyunu oluşturan katılımcı bireylerin, profesyonel futbol liglerine ve bu liglerde forma giyen futbolculara ilişkin bilgi düzeylerine, mesleklerine, cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, yaşlarına ve futbola ilgi düzeylerine göre Türkiye futbol liglerinde profesyonel olarak futbol oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının, gerek kulüpler gerekse milli takım düzeyinde Türk futbolunun başarısına olumlu veya olumsuz etkilerine ilişkin görüşlerini saptamaktır.

Araştırma ile elde edilecek sonuçların, profesyonel futbol liglerinde uygulanacak yabancı futbolcu sınırlama sayısına dair yapılanmada katkı sağlayacağı ve ülke futbolunun yabancı oyuncu transferlerinin sınırlandırılması konusunda daha verimli sonuçlar alabileceği düşünülmektedir.

Araştırma, veri toplama amacıyla hazırlanan anket formu, spor kamuoyunun görüşlerine, elektronik ortamda sunulacak ve Türkiye geneline açık olacaktır. Yapılacak olan anketlerin sayısı 2000 ve üzeri olarak planlanmıştır.

Anket sorularına vereceğiniz yanıtlar, bilimsel araştırma için araştırmacı tarafından sadece Yüksek Lisans çalışmasında kullanılacak, verilen bilgi ve görüşler kesinlikle gizli tutulacak ve bu araştırmanın dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. İstendiğinde elde edilen bilgiler araştırmanın her aşamasında sizinle paylaşılacaktır.

Araştırmanın amaçlarına ulaşması, anket sorularını içtenlikle ve eksiksiz cevaplamanıza bağlıdır.

Göstereceğiniz ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Arif YÜCE

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor A.B.D
Spor Yönetimi Bilimleri Programı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Anketi dolduracak kişi olarak bu çalışmada yer almayı kabul ediyorum. Çalışmanın konusu, amacı ve sonuçları Yüksek Lisans öğrencisi **Arif Yüce** tarafından bana açıklanmıştır

EK - 2**Sayın Katılımcı,**

Bu çalışma, Türkiye’de ki yabancı futbolcuların sayıca çok olmasının Türk futbolunun başarısına etkilerinin, spor kamuoyu görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır

Anket sorularına vereceğiniz cevaplar, bu araştırmanın dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmanın amaçlarına ulaşması, anket sorularını içtenlikle ve eksiksiz cevaplamana bağlıdır. Göstereceğiniz ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Arif YÜCE

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor A.B.D
Spor Yönetimi Bilimleri Programı
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I

1- Cinsiyetiniz ☐ Kadın ☐ Erkek

2- Mesleğiniz

☐ Futbolcu ☐ Antrenör ☐ Spor Eğitmeni ☐ Medya(Basın-Yayın)

☐ Özel Sektör ☐ Kamu Çalışanı ☐ Öğrenci ☐ Diğer.....

3- Yaşınız

☐ 20 ve altı ☐ 21-30 arası ☐ 31-40 arası ☐ 41-50 arası ☐ 51 ve üzeri

4- Eğitim durumunuz

☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü

5-Türkiye Profesyonel futbol liglerine ilişkin bilgi düzeyiniz nedir?

☐ Bilgim yok ☐ Az ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok İyi

6-Türkiye Profesyonel futbol liglerinde forma giyen futbolcular ile ilgili bilgi düzeyiniz nedir?

☐ Bilgim yok ☐ Az ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok İyi

7- Futbola İlgi Düzeyiniz Nedir?

☐ Taraftar ☐ Amatör Futbolcu ☐ Profesyonel Futbolcu ☐ Yönetici

☐ Antrenör ☐ Yalnızca İzleyici ☐ Medya(Basın-Yayın) ☐ Diğer

BÖLÜM II

Lütfen aşağıdaki görüşlere karşılık gelen kutucukları katılım derecenizi verilen örneğe göre işaretleyiniz.

		(1) Hiç Katılmıyorum	(2) Az Katılıyorum	(3) Orta Düzeyde Katılıyorum	(4) Çok Katılıyorum	(5) Tam Katılıyorum
	Önerme: Türkiye’de futbol oynayan yabancı futbolcuların sayıca çok olması..... (Lütfen değerlendiriniz).					
1	Altyapılardan yetişen futbolcuların gelişmesini engeller.					
2	Oyun kalitesini düşürür.					
3	Liglerin kalitesini düşürür.					
4	Futbolcu transferlerine çok para harcanmasına neden olur.					
5	Türk futboluna özgü futbol anlayışının gelişmesini engeller.					
6	Kulüplerde ekonomik sorunların oluşmasına neden olur.					
7	Milli takımlar düzeyinde başarı kazanmak zorlaşır.					
8	Türk futbolunun gelişmesine katkı sağlar.					
9	Türk liglerinde oynanan futbol daha zevkli ve izlenebilir hale gelir					
10	Futbol pazarının gelişmesine katkıda bulunur.					
11	Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlar.					
12	Kulüplerin geleceğe yönelik planlar yapmalarına engel olur.					
13	Türkiye’de kaliteli ve elit futbolcu yetişmesini engeller.					
14	Türkiye’de futbol antrenörlerinin gelişimini engeller.					
15	Yönetici ve aracılar daha fazla para kazanmasını sağlar.					
16	Kulüp kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açar.					
17	Altyapıda yetişen futbolcuların motivasyonlarını olumsuz etkiler.					
18	Uluslararası organizasyonlarda takımların rekabet gücünü artırır.					
19	Türk futbolcuların uluslararası pazar tarafından fark edilmesini sağlar.					
20	Türk futbolcuların daha az forma şansı bulmasına neden olur.					
Konu ile ilgili eklemek istediğiniz, görüş, öneri ve eleştirileriniz var ise lütfen belirtiniz. Dilerseniz yabancifutbolcuanket@gmail.com adresine de e-mail olarak gönderebilirsiniz.						

ÖZGEÇMİŞ

I- Bireysel Bilgiler

Adı : Arif
 Soyadı : Yüce
 Doğum yeri ve tarihi : Erzurum- 15.08.1986
 Uyuğu : T.C
 Medeni durumu : Bekar
 Askerlik durumu : Tecilli(2015)
 İletişim adresi ve telefonu: Mebusevleri Mahallesi Şerefli Sok. 41/7
 Tandoğan-ANKARA - 0(544) 277 07 84

II- Eğitimi

- 2011- Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Spor Yönetim Bilimleri Yüksek Lisans Programı
- 2006 – 2011: Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği
- 2000 – 20003: Ankara Cumhuriyet Lisesi

Yabancı dili : İngilizce

III- Ünvanları :

IV- Mesleki Deneyimi:

VI- Bilimsel İlgi Alanları

Yayınları: Yüce, A., Sunay H. (2012). 2002-2012 Yılları Arasında Türk Sporuna İlişkin Sayısal Gelişim ve Bazı Ülkelerle Karşılaştırılması (2012 Mayıs.
 2.Uluslararası Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi – Poster Bildiri)

VII- Bilimsel Etkinlikleri

Yüksek Lisans Semineri - Futbol Pazarlaması(Ocak 2013)

VIII- Diğer Bilgiler

- **Türkiye Futbol Federasyonu** - Futbol Antrenörlük Kursu(C Lisans) - 2013 Ankara
- **WILEY** - Writing great papers in international journals (An introduction for researchers) - Midde East Technical University, 15th May, 2013 - Participation Certificate